

Crna Gora
Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava

IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI AKCIONOG PLANA ZA PERIOD 2024-2025.
GODINE STRATEGIJE ZA ZAŠTITU LICA S INVALIDITETOM OD
DISKRIMINACIJE I PROMOCIJU JEDNAKOSTI 2022-2027 ZA 2025.
GODINU

Sadržaj

I UVOD.....	3
ZAŠTO SE AKTIVNOSTI NISU REALIZOVALE U ROKU	7
II INFORMACIJA O OPERATIVNIM CILJEVIMA/KLJUČNA DOSTIGNUĆA	8
Žene i djevojčice s invaliditetom.....	9
Djeca sa invaliditetom/djeca sa smetnjama u razvoju	13
Pristupačnost	15
Pristup pravdi i postupanje državnih organa	22
Socijalna zaštita.....	26
Privatni i porodični odnosi	28
Obrazovanje	31
Rad i zapošljavanje.....	33
Zdravlje, rehabilitacija i lična pokretljivost lica s invaliditetom	37
Politički i javni život.....	40
Kultura, mediji, sport i rekreacija.....	43
Lokalne samouprave	46
TABELA ZA IZVJEŠTAVANJE	48
III PRIKAZ FINANSIJSKOG OKVIRA ZA PERIOD 2025.	125
IV PREPORUKE ZA NAREDNI PERIOD SPROVOĐENJA JAVNE POLITIKE	126

I UVOD

Strategija za zaštitu lica s invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2022-2027,¹ sa pratećim **Akcionim planom za period 2022-2023 i Akcionim planom za period 2024-2025**, predstavlja drugi strateški dokument ovog tipa usvojen u Crnoj Gori, koji stavlja primarni akcenat na efektivno suzbijanje svih oblika diskriminacije, kao i stvaranje uslova za uživanje jednakih prava u svim oblastima života licima s invaliditetom. Strateški dokument je usvojen u cilju obezbjeđenja poštovanja osnovnih ljudskih prava lica s invaliditetom garantovanih UN Konvencijom o pravima lica s invaliditetom. Strategija je pripremljena i zasnovana na poštovanju ljudskih prava lica s invaliditetom, kroz stvaranje uslova za obezbjeđenje učešća lica s invaliditetom u svim sferama društvenog života. Strateški dokument je usvojen od strane Vlade Crne Gore 2022. godine, kao rezultat procesa kojim je koordiniralo Ministarstvo ljudskih i manjinskih (MLJMP), uz saradnju svih relevantnih institucija i zainteresovanih strana za predmetnu javnu politiku. Strategija je usvojena za vremenski period od 6 godina (2022-2027), pri čemu je implementacija strategije prvobitno planirana kroz donošenje dvogodišnjih akcionih planova:

- Akcioni plan za period 2022-2023,
- Akcioni plan za period 2024-2025,
- Akcioni plan koji će biti usvojen za period 2026-2027.

Strategijom je definisan jedan strateški cilj na nivou cjelokupnog dokumenta: „Obezbjedenje ravnopravnog položaja i punog učešća lica s invaliditetom u svim sferama društvenog života, kroz unapređenje pravnog, institucionalnog, socijalnog i ekonomskog okvira za zaštitu od diskriminacije, koji se temelji na modelu pristupa invaliditetu zasnovanom na ljudskim pravima.“ kao i **12 specifičnih/operativnih ciljeva**. Predmetni strateški dokument zadržava predviđenu strukturu strategije zastupljenu u prethodnom periodu, uz značajan dodatak dvije nove oblasti u dijelu strategije koje se odnose na zasebno tretiranje položaja **žena i djevojčica kao lica sa invaliditetom**, kao i **djece kao lica sa invaliditetom/smetnjama u razvoju**. Na taj način je obezbijeđen jednak tretman navedenih kategorija lica sa invaliditetom, posebno uzimajući u obzir ranjivost njihovog položaja u društvu i prepreke sa kojima se suočavaju. **Akcioni plan za period 2024-2025. godine** izrađen je kao strateški dokument koji definiše konkretne mjere i aktivnosti usmjerene na unapređenje prava i poboljšanje kvaliteta života lica sa invaliditetom, u skladu sa međunarodnim standardima, nacionalnim zakonodavstvom i politikama inkluzije i kreiran je u skladu sa budžetskim sredstvima nosilaca aktivnosti.

Ovaj izvještaj pruža detaljan pregled sprovedenih aktivnosti, ostvarenih rezultata i izazova u implementaciji Akcionog plana tokom 2025. godine.

Fokus je stavljen na ključne oblasti kao što su žene i djevojčice, djeca, obrazovanje, zapošljavanje, zdravstvena i socijalna zaštita, pristupačnost, kao i podizanje svijesti javnosti o pravima lica sa invaliditetom. Takođe, posebna pažnja posvećena je multisektorskoj saradnji između državnih

---

¹ Strategija za zaštitu lica s invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2022-2027, <https://www.gov.me/dokumenta/e9659c4e-e7f6-41f2-ab98-0fd115b80601>

institucija, organizacija civilnog društva i drugih relevantnih aktera koji imaju ulogu u kreiranju i sprovođenju politika inkluzije. U nastavku dajemo **kraći osvrt na ključna dostignuća po operativnim ciljevima** u izvještajnom periodu.

Operativni cilj 1 - žene i djevojčice sa invaliditetom

Ostvaren je značajan napredak kroz sprovođenje brojnih edukativnih, istraživačkih i promotivnih aktivnosti usmjerenih na borbu protiv višestruke i interseksijske diskriminacije žena i djevojčica sa invaliditetom. Ostvaren je napredak kroz realizaciju akreditovanih programa obuke za stručne radnike/ce, sprovođenje istraživanja i analiza, kao i intenzivne medijske kampanje i javne promocije. Dio planiranih analitičkih aktivnosti nije realizovan, ali su započeti procesi koji predstavljaju osnov za njihovu realizaciju u narednom periodu.

Operativni cilj 2 - djeca sa invaliditetom/djeca sa smetnjama u razvoju

Sprovedene su ključne normativne aktivnosti, uključujući usvajanje Zakona o jedinstvenom vještačenju invaliditeta i usklađivanje relevantnih propisa, kao i kontinuirano licenciranje pružalaca usluga i promociju usluga koje podržavaju život djece s invaliditetom i djece sa smetnjama u razvoju u zajednici.

Operativni cilj 3 - pristupačnost

Izrađen je i usvojen novi Zakon o izgradnji objekata kao i Pravilnik o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za lica sa invaliditetom koji je usklađen sa standardom MEST 1721. Time je obezbijeđen unaprijeđen normativni osnov za prilagođavanje objekata za lica s invaliditetom. Takođe, sa postavljanjem baze podataka pristupačnih objekata za lica sa invaliditetom omogućen je veći nivo informisanosti o dostupnosti pristupačnih objekata u javnoj upotrebi na državnom i lokalnom nivou. Baza podataka će se redovno ažurirati.

Operativni cilj 4 - pristup pravdi i postupanje državnih organa

Izrađena je Analiza pristupa zgradama crnogorskih sudova za lica sa invaliditetom, koja pruža pregled postojećeg stanja pristupačnosti pravosudnih objekata i predstavlja osnov za dalje planiranje mjera u cilju obezbjeđivanja jednakog pristupa pravdi. Pripremljen je Godišnji izvještaj o broju predmeta u postupcima za zaštitu od diskriminacije lica s invaliditetom za 2025. godinu, na osnovu prikupljenih podataka od nadležnih institucija, uključujući sudove, tužilaštva, Upravu policije, inspeksijske organe i predstavlja važan mehanizam za praćenje sudske i institucionalne prakse u ovoj oblasti. Takođe, sačinjen je presjek stanja u pogledu broja obraćanja i pravne kvalifikacije predmeta pred Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore, koji obuhvata predmete u kojima su potencijalne žrtve diskriminacije i/ili povrede drugih prava lica s invaliditetom.

Operativni cilj 5 - socijalna zaštita

Ostvaren je napredak kroz kontinuirano licenciranje velikog broja pružalaca usluga za djecu, odrasla i stara lica s invaliditetom, sprovođenje promotivnih aktivnosti, informativnih i edukativnih kampanja, usvajanje važnih strateških dokumenata i započinjanje reforme zakonodavnog okvira u oblasti socijalne i dječije zaštite.

Operativni cilj 6 - privatni i porodični odnosi

Izrađena je Analiza pravnog i institucionalnog okvira za izmjenu režima poslovne sposobnosti lica s invaliditetom čiji su nalazi predstavljeni stručnoj javnosti, a relevantni akteri upoznati su sa preporukama i smjernicama u pogledu potrebnih izmjena postojećeg režima poslovne sposobnosti lica s invaliditetom. U okviru saradnje sa UNDP-om organizovana su tri događaja, uključujući konsultacije sa predstavnicima centara za socijalni rad, nadležnih ministarstava, sudova i organizacija civilnog društva, na kojima su razmatrani nalazi Analize pravnog okvira poslovne sposobnosti.

Operativni cilj 7 - obrazovanje

Tokom realizacije akcionog plana značajno su unaprijeđeni kapaciteti i kompetencije u inkluzivnom obrazovanju, kao i dostupnost podrške za djecu sa smetnjama u razvoju i invaliditetom. Sprovedene su značajne normativne aktivnosti usklađivanja propisa u oblasti obrazovanja sa Zakonom o jedinstvenom vještačenju invaliditeta, čime su stvoreni preduslovi za unapređenje sistema podrške i usmjeravanja djece u obrazovnom sistemu. Sve aktivnosti zajedno doprinijele su jačanju inkluzivnog obrazovanja u Crnoj Gori, kroz osnaživanje stručnog kadra, širenje svijesti i vrijednosti inkluzije, unapređenje lokalnih podržavajućih usluga i primjenu inovativnih tehnologija u nastavi.

Operativni cilj 8 - rad i zapošljavanje

Zabilježen je visok nivo realizacije kroz rast broja poslodavaca koji koriste subvencije zarada, realizaciju grant šema za zapošljavanje, podršku preduzetništvu lica s invaliditetom i sprovođenje mentorskih i edukativnih programa.

Operativni cilj 9 - zdravlje, rehabilitacija i lična pokretljivost lica sa invaliditetom

Oblast zdravlja bilježi nizak napredak u realizaciji aktivnosti u izvještajnom periodu. Sprovedene su edukativne aktivnosti u oblasti zdravstvene zaštite, ali u manjem obimu od planiranog, što ukazuje na djelimičnu realizaciju i potrebu za dodatnim jačanjem preventivnih i informativnih mjera. Ministarstvo zdravlja započelo je izradu dva dokumenta - Vodiča i Protokola za pružanje kurativnih usluga osobama sa invaliditetom i mladima sa teškim nezaraznim bolestima, čime su stvoreni preduslovi za unapređenje standardizovanog postupanja zdravstvenih radnika prema ovoj grupi korisnika. Ostale aktivnosti nijesu realizovane u izvještajnom periodu.

Operativni cilj 10 - politički i javni život

Unaprijeđena je vidljivost i učešće lica s invaliditetom kroz intenzivnu medijsku promociju. Značajan doprinos ostvaren je i kroz snažnu podršku projektima nevladinih organizacija, gdje su planirani indikatori premašeni i finansiran je veći broj inicijativa usmjerenih na suzbijanje diskriminacije

i promociju jednakosti. Dodatno, sproveden je monitoring primjene propisa koji uređuju učešće NVO u procesima donošenja odluka, izrađena je studija o položaju manjina u političkom životu koja uključuje i lica s invaliditetom, te je nastavljen rad na izmjenama Zakona o nevladinim organizacijama, čime su stvorene osnove za dalja unapređenja u narednom planskom periodu.

Operativni cilj 11 - kultura, mediji, sport i rekreacija

Kroz podršku sportskim organizacijama osoba sa invaliditetom osnažena je infrastruktura i kapaciteti sportskih organizacija, a kroz realizovane obuke promovisala ljudska prava i inkluzivni pristup, te unaprijedila saradnja između državnih institucija, medija i civilnog sektora. Sa druge strane, ostvaren je ograničen napredak kroz započete normativne i planske aktivnosti u oblasti sporta i kulture, realizaciju medijskih sadržaja i obuka, dok infrastrukturne aktivnosti u sportu nijesu započete.

Operativni cilj 12 - lokalne samouprave

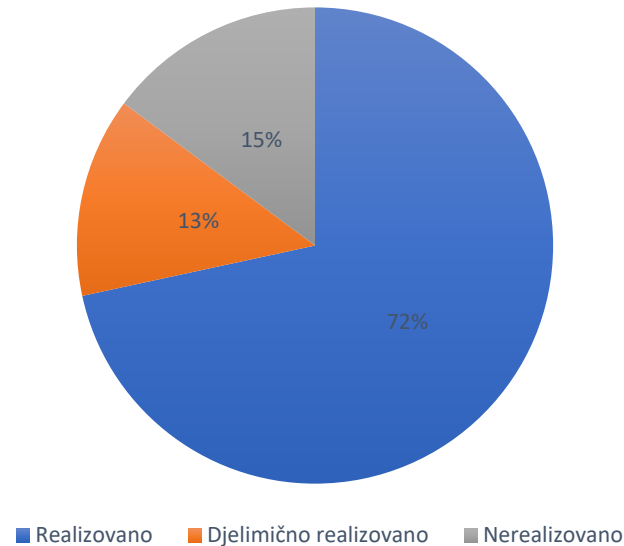
Postignut je djelimičan napredak kroz donošenje lokalnih akcionih planova u više opština, sprovođenje analiza i pojedinačnih obuka, uz potrebu za većim obuhvatom i ujednačenijom primjenom na nivou svih lokalnih samouprava.

Važno je podsjetiti da je **Savjet za prava lica s invaliditetom** konstituisan u aprilu 2024. godine kao platforma za konsultacije i saradnju sa različitim akterima radi unapređenja prava lica sa invaliditetom, funkcionalan u svom djelovanju i proaktivan u pristupu. Na drugoj sjednici Savjeta pokrenuto je pitanje izrade Zakona o reprezentativnosti NVO lica sa invaliditetom. Vlada Crne Gore je, na osnovu informacija Savjeta, zadužila Ministarstvo regionalno-investicionog razvoja i saradnje sa nevladinim organizacijama da pripremi nacrt zakona do IV kvartala 2026. godine, a formirana je i radna grupa za izradu zakona. Sa Savjeta su inicirane izmjene Zakona o zdravstvenoj zaštiti radi usklađivanja sa antidiskriminacionim propisima i rješavanja statusa logopeda i defektologa. Vlada je 20.11.2025. godine usvojila Informaciju o obezbjeđivanju logopedsko-defektoloških usluga i donijela zaključak čime su po prvi put otvorene mogućnosti za njihovo sistemsko uvođenje u javno zdravstvo. Do kraja 2025. godine održano je ukupno 9 sjednica Savjeta za prava lica sa invaliditetom.

U duhu pozitivne prakse i značaja obilježavanja Međunarodnog dana osoba sa invaliditetom organizovano je **Drugo zasijedanje Parlamenta za osobe sa invaliditetom u 2025. godini**. Ova tematska sjednica se održala sa ciljem otvaranja prostora za razmatranje ključnih pitanja i izazova sa kojima se lica sa invaliditetom suočavaju, ali i za realnu procjenu društvenog napretka i obaveza koje se moraju ispuniti kako bismo obezbijedili puno, efektivno i ravnopravno ostvarivanje njihovih prava.

Iz Akcionog plana za 2025. godinu realizovano je **71,60% aktivnosti**. Od ukupno 81 aktivnosti sa mjerljivim parametrima, 58 je realizovano (71,60%), 11 je djelimično realizovano (13,58%), a 12 nije realizovano (14,81%).

Procenat realizacije aktivnosti iz Akcionog plana za 2025. godinu

ZAŠTO SE AKTIVNOSTI NISU REALIZOVALE U ROKU

Dvanaest (12) aktivnosti nije realizovano do kraja izvještajnog perioda. Aktivnosti koje su se odnosile na izradu analiza postupanja pravosudnih organa i Uprave policije u slučajevima nasilja nad ženama i djevojčicama s invaliditetom nijesu realizovane u izvještajnom periodu. Prva aktivnost je u nadležnosti Ministarstva ljudskih i manjinskih prava, a druga Uprave policije. Razlog nerealizacije ogleda se u složenosti prikupljanja relevantnih podataka, potrebi za međuinstitucionalnom saradnjom više organa, kao i ograničenim finansijskim i administrativnim kapacitetima u toku izvještajne godine. Aktivnosti se planiraju prenijeti u naredni akcioni plan. Aktivnosti u nadležnosti Ministarstva zdravlja koje se odnose na reviziju Pravilnika o medicinsko-tehničkim pomagalima, obezbjeđivanje pristupačnosti ambulanti u ruralnim područjima, unapređenje pristupačnosti portala eZdravlje i izradu natpisa na Brajevom pismu nijesu realizovane u izvještajnom periodu. Kao razlozi nerealizacije navedeni su potreba za dodatnim planiranjem i usklađivanjem, ograničenja u pogledu finansijskih sredstava, kao i kašnjenja u započinjanju planiranih procedura. Predviđeno je da se navedene aktivnosti prenesu i realizuju u narednom periodu, s obzirom na njihov značaj za unapređenje pristupačnosti zdravstvene zaštite. Aktivnosti pomenutog resora koje su se odnosile na izmjene Zakona o obaveznom zdravstvenom osiguranju i Zakona o ostvarivanju i zaštiti prava mentalno oboljelih lica nijesu realizovane u 2025. godini. Razlozi nerealizacije povezani su sa kompleksnošću

normativnih izmjena, potrebom za dodatnim analizama i usklađivanjem sa drugim propisima, te prioritetima u zakonodavnom planu resornog organa. Realizacija ovih aktivnosti planirana je u narednom periodu. Aktivnosti u nadležnosti Skupštine Crne Gore koje su se odnosile na definisanje predloga izmjena i dopuna Zakona o izboru odbornika i poslanika i Zakona o političkim partijama u dijelu političke participacije lica s invaliditetom nijesu realizovane u planiranom obimu. Iako su tokom 2025. godine usvojene izmjene Zakona o izboru odbornika i poslanika, one nijesu obuhvatile pitanja od značaja za unapređenje položaja lica s invaliditetom. Dalji rad na izornoj reformi nastavljen je, ali do kraja godine nijesu usvojena dodatna rješenja, niti je utvrđen predlog izmjena Zakona o političkim partijama. Aktivnosti se prenose u naredni akcioni plan. Aktivnost organizovanja međunarodne konferencije Ministarstva ljudskih i manjinskih prava nije realizovana u izvještajnom periodu zbog nedostatka planiranih finansijskih sredstava. Aktivnost je planirana za realizaciju u narednom periodu, u skladu sa obezbjeđivanjem budžetskih sredstava. Aktivnost Ministarstva sporta i mladih koja se odnosi na analizu i unapređenje pristupačnosti sportskih objekata licima s invaliditetom nije realizovana, iako je bila planirana za početak realizacije u IV kvartalu 2025. godine. Razlog nerealizacije je nedostatak finansijskih sredstava, zbog čega će aktivnost biti prenijeta u naredni akcioni plan.

U izvještajnom periodu zabilježen je i određeni broj djelimično realizovanih aktivnosti (ukupno jedanaest (11) aktivnosti), pri čemu je njihova puna implementacija usporena usljed normativnih, institucionalnih, organizacionih i finansijskih ograničenja. U oblasti zdravstvene zaštite aktivnosti koje se odnose na izradu i usvajanje protokola o postupanju prema licima s invaliditetom, izmjenu naziva razvojnih centara, kao i unapređenje drugih sistemskih rješenja, ostale su u fazi izrade i usaglašavanja. U oblasti socijalne i dječje zaštite započete su pripremne aktivnosti za izradu Plana podrške razvoju hraniteljstva i Pravilnika o radu Centra za hraniteljstvo, ali njihova finalizacija zavisila je od prethodnog usvajanja zakonskih izmjena i formiranja institucionalnih mehanizama, zbog čega nijesu okončane u 2025. godini.

Djelimična realizacija evidentirana je i u oblasti pristupačnosti sporta, kulture i medija, gdje su sprovedene početne analize, izrađena projektna dokumentacija i pokrenute tenderske procedure, ali infrastrukturne aktivnosti nijesu završene do kraja izvještajnog perioda. U normativnom dijelu, formirane su radne grupe i sprovedene javne rasprave (u oblasti sporta), ali zakonodavne procedure nijesu okončane. Na lokalnom nivou, dio opština je donio lokalne akcione planove i započeo prilagođavanje objekata, dok potpuna teritorijalna pokrivenost i realizacija planiranog broja obuka nijesu ostvarene, između ostalog zbog slabog odziva i ograničenih administrativnih kapaciteta.

Ukupno posmatrano, djelimična realizacija aktivnosti najčešće je bila uslovljena složenošću normativnih procedura, potrebom za međuresornim usklađivanjem, kašnjenjem u uspostavljanju institucionalnih pretpostavki, sprovođenjem javnih nabavki, kao i ograničenim finansijskim i organizacionim kapacitetima, te se nastavak njihove realizacije planira u okviru narednog akcionog plana za period 2026-2027.

II INFORMACIJA O OPERATIVNIM CILJEVIMA/KLJUČNA DOSTIGNUĆA

U ovom segmentu će po svakom od operativnih ciljeva biti pružen prikaz nivoa njihove ostvarenosti, kao i ostvarene vrijednosti indikatora učinka u izvještajnoj godini. Takođe, biće pružen detaljan prikaz svih ključnih rezultata za svaku od oblasti u strateškom dokumentu, uz prateće izazove i probleme.

Žene i djevojčice s invaliditetom

Operativni cilj 1: Unapređenje položaja žena i djevojčica s invaliditetom kroz smanjenje svih oblika višestruke i interseksijske diskriminacije i obezbjeđenje nezavisnosti, autonomije i ravnopravnog učešća u svim sferama društvenog života

Indikator učinka 1:	2022	2025	2027
Povećanje nivoa uključenosti i definisanje specifičnih mjera u javnim politikama za žene i djevojčice s invaliditetom s iskustvom interseksijskih oblika diskriminacije	Procenat javnih politika koji sadrži integrisane mjere koje tretiraju interseksijske oblike diskriminacije sa kojima se suočavaju žene i djevojčice s invaliditetom 0%	10% javnih politika koje sadrže integrisane mjere koje tretiraju interseksijske oblike diskriminacije sa kojima se suočavaju žene i djevojčice s invaliditetom Vrijednost učinka: <i>U 2025. godini usvojen je Akcioni plan za sprovođenje preporuka Komiteta UN za prava lica sa invaliditetom 2026-2030. godine koji definiše konkretne aktivnosti za smanjenje interseksijskih oblika diskriminacije žena i djevojčica sa invaliditetom.</i> <i>Takođe, usvajanjem Zakona o zaštiti jednakosti i zabrani diskriminacije stvorene su pravne osnove za zaštitu od diskriminacije žena i djevojčica sa invaliditetom. Ovim Zakonom interseksijska diskriminacija je prepoznata kao teži oblik</i>	15% javnih politika koje sadrže integrisane mjere koje tretiraju interseksijske oblike diskriminacije sa kojima se suočavaju žene i djevojčice s invaliditetom

diskriminacije i definisana je kao: diskriminacija učinjena prema istom licu ili grupi lica po više osnova iz člana 1 ovog zakona koji međusobno djeluju u isto vrijeme na način da se ne mogu razdvojiti.

*Vlada Crne Gore je u 2025. godini usvojila **Predlog nacionalne strategije rodne ravnopravnosti 2025-2029. godine sa Predlogom akcionog plana za 2025-2026. godinu.** Ova strategija se takođe odnosi na žene s invaliditetom, s ciljem zaštite od nasilja, kao i pružanja podrške žrtvama, uključujući žrtve s invaliditetom, te razvijanje specifičnih servisa za njih.*

*U proceduri je izrada **Zakona o rodnoj ravnopravnosti** kojim se definiše interseksijska diskriminacija, rodno zasnovano digitalno nasilje, jačanje institucionalnih mehanizama, osnivanje Agencije za rodnu ravnopravnost kao i jačanje obaveza organa u oblastima rada i zapošljavanja, obrazovanja, zdravlja, socijalne zaštite, medija, kulture i političkog učešća.*

U oblasti unapređenja položaja žena i djevojčica sa invaliditetom za 2025. godinu planirano je ukupno **trinaest (13) aktivnosti**. U izvještajnom periodu **u potpunosti je realizovano jedanaest (11) aktivnosti**, dok **dvije (2) aktivnosti nijesu realizovane**, čime je ostvaren **stepen potpune realizacije od 84,62%**.

U izvještajnom periodu sproveden je značajan broj aktivnosti usmjerenih na unapređenje položaja žena i djevojčica sa invaliditetom, sa posebnim akcentom na borbu protiv višestruke i interseksijske diskriminacije, prevenciju i zaštitu od nasilja, kao i jačanje kapaciteta institucija i osnaživanje ciljnih grupa.

U oblasti jačanja stručnih kapaciteta, **realizovane su dvije akreditovane obuke** namijenjene stručnim radnicima i radnicama koji rade sa ženama sa invaliditetom koje imaju iskustvo nasilja. Obuke su bile strukturirane kroz osnovni i napredni program, sa fokusom na konceptualna znanja i praktične vještine za organizaciju i pružanje usluge SOS telefona za žene sa invaliditetom. Tokom realizacije obuka, obučeno je ukupno 29 učesnika/ca, čime su unaprijeđeni profesionalni kapaciteti sistema socijalne zaštite u dijelu prepoznavanja i adekvatnog odgovora na sve oblike nasilja nad ženama sa invaliditetom, u skladu sa standardima Istanbulske konvencije.

U cilju unapređenja **informisanosti i osnaživanja žena sa invaliditetom u oblasti zdravstvene zaštite**, realizovane su edukativne radionice na primarnom nivou zdravstvene zaštite. Tokom izvještajnog perioda održane su četiri jednodnevne radionice u različitim regionima Crne Gore, sa temama koje su obuhvatile prava iz zdravstvene zaštite, preventivne i ginekološke preglede, seksualno i reproduktivno zdravlje, kao i mentalno zdravlje, dok je Klinički centar Crne Gore organizovao 10 obuka za medicinsko osoblje.

Značajan iskorak ostvaren je u oblasti **monitoringa i analize položaja žena sa invaliditetom u ustanovama socijalne i zdravstvene zaštite**. U okviru druge faze projekta podrške Nezavisnom monitoringu primjene Konvencije UN o pravima osoba sa invaliditetom, sprovedene su opsežne terenske posjete ustanovama rezidencijalnog tipa u više opština. Tokom 2025. godine realizovane su višednevne posjete institucijama/ustanovama u Podgorici (trodnevna posjeta), Baru (dvodnevna posjeta), Herceg Novom (dvodnevna posjeta) i Tuzima (dvodnevna posjeta), obuhvatajući centre za socijalni rad, dnevne centre, resursne centre, centre za djecu sa smetnjama u razvoju pri domovima zdravlja, domove za stare, JU Zavod „Komanski most“ i druge relevantne ustanove. Nalazi sa terena predstavljaju osnov za izradu sveobuhvatne analize o položaju žena sa invaliditetom u institucionalnom okruženju, čija se finalizacija očekuje u prvoj polovini 2026. godine.

S ciljem **povećanja nivoa informisanosti** o mjerama i aktivnostima koje se preduzimaju u crnogorskom antidiskriminacionom zakonodavnom okviru i u praksi, kao i povećanja nivoa informisanosti donosioca odluka, predstavnika privatnog i civilnog sektora o konceptu, ulozi i načelima univerzalnog dizajna, organizovane su **konferencije** „Zabrana višestruke i višesektorske diskriminacije žena sa invaliditetom iz ruralnog područja opštine Bijelo Polje“ i „Razumna adaptacija i univerzalni dizajn“.

U cilju analiziranja javnog i političkog života žena sa invaliditetom, sprovedeno je istraživanje **o nivou učešća žena sa invaliditetom na lokalnom nivou u dvije opštine**, sa posebnim fokusom na žene iz ruralnih područja. Istraživanje je obuhvatilo više ciljnih grupa i realizovano je kroz

kombinaciju upitnika i fokus grupa, čime su prikupljeni relevantni podaci o oblicima diskriminacije, barijerama za učešće i mogućnostima za unapređenje aktivnog uključivanja žena sa invaliditetom u društvene procese.

Posebna pažnja posvećena je **podizanju svijesti javnosti putem promotivnih i medijskih aktivnosti**. Tokom izvještajnog perioda sproveden je veliki broj medijskih nastupa, intervjua, gostovanja i objava u elektronskim, štampanim i onlajn medijima, kao i produkcija video sadržaja i podkasta. Medijske kampanje bile su **usmjerene na problem višestruke diskriminacije, nasilja nad ženama i djevojčicama sa invaliditetom i promociju jednakosti i ljudskih prava**, čime je značajno povećana vidljivost ovih tema u javnom prostoru.

U cilju **osnaživanja samih žena sa invaliditetom, realizovane su edukativne radionice** usmjerene na razvoj ličnih i socijalnih vještina, jačanje samopouzdanja, liderstva i poznavanja prava. Radionice su održane u više gradova i okupile su žene i djevojčice sa invaliditetom iz različitih sredina, doprinoseći njihovoj većoj informisanosti i aktivnijem učešću u zajednici. Radionice su održane i za 15 primapdnica romske i egipćanske populacije.

Dodatno, sprovedena su istraživanja koja su obezbijedila **empirijske podatke o socio-ekonomskom položaju žena sa invaliditetom**, kao i o nivou diskriminacije i socijalne distance u crnogorskom društvu. Rezultati istraživanja predstavljeni su javnosti i publikovani, čime je obezbijedena analitička osnova za dalje kreiranje javnih politika i mjera usmjerenih ka unapređenju položaja žena i djevojčica sa invaliditetom.

Nerealizovane aktivnosti u ovoj oblasti odnose se na izradu specijalizovanih analiza postupanja pravosudnih organa i Uprave policije u slučajevima nasilja nad ženama i djevojčicama sa invaliditetom, čija realizacija je planirana u narednom izvještajnom periodu, u skladu sa raspoloživim institucionalnim i finansijskim kapacitetima.

MLJMP je aktivno uzimao učešće na najvišem nivou u svim događajima organizovanim u cilju promocije i poboljšanja položaja žena i djevojčica s invaliditetom.

Prepoznati izazovi:

- Nedostatak sistematizovanih i rodno i invaliditetom razvrstanih podataka o slučajevima nasilja nad ženama i djevojčicama s invaliditetom.
- Ograničeni institucionalni kapaciteti za sprovođenje dubinskih analiza postupanja pravosudnih organa i Uprave policije.
- Izazovi u obezbjeđivanju efikasne međusektorske saradnje između pravosuđa, policije, socijalne zaštite i civilnog sektora.
- Odlaganje planiranih analitičkih aktivnosti, koje su ključne za unapređenje politika zasnovanih na dokazima.
- Nepostojanje nezavisnog stručnog organa za rodnu ravnopravnost.

Djeca sa invaliditetom/djeca sa smetnjama u razvoju

Operativni cilj 2: Stvaranje uslova za eliminaciju svih oblika diskriminacije i društvene isključenosti sa kojima se suočavaju djeca s invaliditetom/djeca sa smetnjama u razvoju u svim oblastima od značaja za postizanje pune ravnopravnosti i jednakog položaja u društvu

Indikator učinka 1:	2022	2025	2027
Uspostaviti konsolidovanu bazu podataka o djeci s invaliditetom/djece sa smetnjama u razvoju koja će omogućiti precizno razvrstavanje podataka za potrebe donošenja politika namijenjenih postizanju pune društvene ravnopravnosti i jednakog položaja djece s invaliditetom/djece sa smetnjama u razvoju	Ne postoji baza podataka koja sadrži jasno definisane i razvrstane podatke koji se odnose na djecu s invaliditetom/djece sa smetnjama u razvoju	Definisana jasan okvir međusektorske saradnje između svih subjekata od značaja za sprovođenje politika koje se odnose na djecu s invaliditetom/djecu sa smetnjama u razvoju koji će omogućiti veći nivo uvezanosti i saradnje prilikom prikupljanja podataka Vrijednost učinka: <i>Odlukom o Savjetu za prava djeteta Vlada Crne Gore je u februaru 2024. godine obrazovala Savjet za prava djeteta kao radno tijelo Vlade, sa ciljem zaštite prava i kreiranja uslova za kvalitetan razvoj djece koordinacijom zaštite i unapređenjem prava djeteta u oblastima socijalne i dječije zaštite, zdravstvene zaštite, vaspitanja, obrazovanja i drugim oblastima od značaja za zaštitu prava i interesa djeteta, posebno u periodu ranog razvoja i adolescencije. Sa druge strane, Savjet za prava lica sa invaliditetom konstituisan je u aprilu 2024. godine, kao platforma za konsultacije i saradnju sa različitim akterima, radi unapređenja prava lica sa invaliditetom. Djelovanjem i održavanjem zajedničkih</i>	Uspostavljena baza podataka zasnovana na uvezanosti i većem nivou interoperabilnosti svih subjekata od značaja za javnu politiku

		<i>tematskih sjednica obezbjeđuje se veći nivo uvezanosti i međusektorske saradnje.</i>	
--	--	---	--

Stepen realizacije aktivnosti u oblasti **djeca sa invaliditetom/djeca sa smetnjama u razvoju** iznosi **71%**. U okviru ove oblasti planirano je sedam (7) aktivnosti tokom 2025. godine, od kojih je **pet (5) u potpunosti realizovano**, dok su **dvije (2) aktivnosti djelimično realizovane** u izvještajnom periodu.

Tokom izvještajnog perioda ostvaren je napredak u unapređenju normativnog, institucionalnog i operativnog okvira u oblasti zaštite djece s invaliditetom i djece sa smetnjama u razvoju. Poseban fokus bio je usmjeren na usklađivanje zakonodavstva, jačanje kapaciteta sistema socijalne zaštite, razvoj i promociju usluga u zajednici, kao i unapređenje međusektorske i međuinstitucionalne saradnje.

U dijelu razvoja hraniteljstva, aktivnosti na izradi Plana podrške razvoju hraniteljstva, sa posebnim segmentom koji se odnosi na podršku djeci s invaliditetom i djeci sa smetnjama u razvoju, nijesu u potpunosti realizovane. Razlog za to leži u kašnjenju u izradi izmjena i dopuna Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti, kao i u odlaganju formiranja Centra za hraniteljstvo, čije je uspostavljanje preduslov za izradu navedenog planskog dokumenta. Po okončanju procesa formiranja Centra planirano je intenziviranje aktivnosti na izradi Plana podrške.

Slično tome, izrada Pravilnika o radu Centra za hraniteljstvo i usvojenje, kojim bi bili definisani standardi postupanja prema djeci s invaliditetom i djeci sa smetnjama u razvoju, nalazi se u fazi realizacije. Aktivnost je odložena iz istih razloga, odnosno zbog kašnjenja u normativnim izmjenama i u procesu institucionalnog uspostavljanja Centra za hraniteljstvo, nakon čega će se pristupiti izradi i usvajanju ovog podzakonskog akta.

U oblasti normativnog uređenja položaja djece s invaliditetom i djece sa smetnjama u razvoju, u potpunosti je realizovana priprema i usvajanje izmjena i dopuna relevantnih primarnih zakonskih akata. **Zakon o jedinstvenom vještačenju invaliditeta** usvojen je u Skupštini Crne Gore, objavljen u „Službenom listu Crne Gore“ i stupio je na snagu u oktobru 2025. godine. U skladu sa ovim zakonom izvršeno je usklađivanje niza sistemskih zakona, uključujući propise iz oblasti socijalne i dječije zaštite, obrazovanja, rada, profesionalne rehabilitacije, penzijskog i invalidskog osiguranja, čime je uspostavljen **jedinstven i koherentan normativni okvir za utvrđivanje invaliditeta** i ostvarivanje prava djece i odraslih lica s invaliditetom.

Značajni rezultati ostvareni su i u oblasti **licenciranja pružalaca usluga socijalne i dječije zaštite namijenjenih djeci s invaliditetom i djeci sa smetnjama u razvoju**. Tokom izvještajnog perioda izdat je veliki broj licenci za obavljanje djelatnosti socijalne i dječije zaštite, čime je premašen planirani minimum. Licenciranje je sprovedeno kontinuirano tokom 2024. i 2025. godine, a najavljeno je i njegovo dalje sprovedenje u 2026. godini, čime su stvoreni uslovi za širenje mreže usluga i povećanje dostupnosti podrške djeci i njihovim porodicama.

U cilju **promocije usluga iz oblasti socijalne i dječije zaštite i stvaranja uslova za život djece s invaliditetom i djece sa smetnjama u razvoju u zajednici**, realizovane su brojne promotivne aktivnosti. One su obuhvatile medijska gostovanja, javne događaje i regionalne konferencije posvećene reformama socijalnih politika, deinstitutionalizaciji i razvoju usluga podrške životu u zajednici. Posebno je istaknuta promocija Strategije deinstitutionalizacije za period 2025-2028. godine, čime je doprinijeto boljoj informisanosti građana i profesionalaca o postojećim mogućnostima podrške.

U okviru jačanja saradnje između nacionalnog i lokalnog nivoa vlasti, sprovedene su konsultacije sa jedinicama lokalne samouprave u procesu izrade nacrtu Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti, uz posredovanje Zajednice opština Crne Gore. Paralelno s tim, Zavod za socijalnu i dječiju zaštitu izradio je analize koje mapiraju postojeće i nedostajuće usluge podrške za život u zajednici, što predstavlja osnov za planiranje uspostavljanja novih usluga na lokalnom nivou. Dodatno, u saradnji sa UNICEF-om, započete su aktivnosti usmjerene na razvoj usluga u opštinama sa izraženim potrebama.

Konačno, **kontinuirano su organizovane tematske sjednice Savjeta za prava lica sa invaliditetom**, sa posebnim fokusom na djecu u riziku od interseksijske diskriminacije. Tokom 2025. godine održan je veći broj sjednica, uključujući tematske, vanredne i zajedničke, čime je obezbijeđen kontinuiran dijalog i praćenje položaja djece s invaliditetom i djece sa smetnjama u razvoju u okviru savjetodavnog tijela Vlade.

Prepoznati izazovi:

- Kašnjenje u izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti, što je uticalo na dinamiku izrade planskih i podzakonskih akata.
- Kašnjenje u formiranju Centra za hraniteljstvo, što je usporilo realizaciju aktivnosti koje se odnose na sistemsku podršku hraniteljstvu.
- Neujednačen nivo razvijenosti i dostupnosti usluga podrške za djecu s invaliditetom na lokalnom nivou.
- Potreba za dodatnim jačanjem kapaciteta pružalaca usluga i kontinuitetom finansiranja.

Pristupačnost

Operativni cilj 3:

Obezbijediti ravnopravan pristup licima s invaliditetom objektima u javnoj upotrebi, saobraćaju, (javnom prevozu, javnim površinama i saobraćajnoj infrasktrukturi), informacijama i komunikacijama, proizvodima i uslugama

---

Indikator učinka 1:	2022	2025	2027
<p>Nivo diskriminacije sa kojima se suočavaju lica s invaliditetom prilikom pristupa javnim površinama i pristupa, kretanja i boravka u objektima u javnoj upotrebi i objektima javne namjene</p>	<p>48,4% lica s invaliditetom koja su se suočila sa nekim oblikom diskriminacije</p>	<p>45%</p> <p>Vrijednost učinka:</p> <p><i>U okviru podržanog projekta sprovedeno je anketno istraživanje s ciljem sagledavanja trenutnog stanja pristupačnosti javnih objekata za osobe sa invaliditetom na teritoriji Crne Gore.² Podaci su prikupljeni putem upitnika koji je dostavljen na 50 adresa, od čega 25 ministarstava i 25 lokalnih samouprava. Odgovor je dostavilo 36 institucija, što čini 72% od ukupno poslatih, uključujući 17 ministarstava i 19 opština. Važno je naglasiti da su svi prikupljeni podaci rezultat samoprocjene samih institucija.</i></p> <p><i>Prema rezultatima ankete, 9 institucija, što je 25% od ukupno odgovornih, svrstano je u kategoriju potpuno pristupačnih za osobe sa invaliditetom. U ovu kategoriju spadaju: • Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija • Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga • Ministarstvo sporta i mladih • Ministarstvo zdravlja • Ministarstvo turizma • Opština Bar •</i></p>	<p>40%</p>

² Analizu "Inkluzivni dizajn: Uklanjanje prepreka, stvaranje prilika" izradila Mreža za evropske politike – MASTER, uz finansijsku podršku Ministarstva ljudskih i manjinskih prava, putem javnog konkursa za projekat "Jednak pristup, jednake mogućnosti" [MASTER analiza i istraživanje o pristupačnosti objekata OSI | EPALÉ \(europa.eu\)](https://www.epale.europa.eu)

*Opština Berane • Opština Kotor •
Opština Tuzi.*

***Djelimično pristupačne** su 14 institucija, što čini **39%**, uključujući: • Ministarstvo kulture i medija • Ministarstvo ekologije • Ministarstvo ekonomskog razvoja • Ministarstvo finansija • Ministarstvo evropskih poslova • Opština Podgorica • Opština Cetinje • Opština Bijelo Polje • Opština Budva • Opština Nikšić • Opština Pljevlja • Opština Tivat • Opština Ulcinj • Opština Žabljak.*

*U kategoriji **potpuno nepristupačnih** nalazi se 13 institucija i opština, što je 36% od ukupno odgovornih, jer nisu obezbijedili osnovnu fizičku dostupnost za osobe sa invaliditetom. To su: • Ministarstvo dijaspore • Ministarstvo unutrašnjih poslova • Ministarstvo pravde • Ministarstvo pomorstva • Ministarstvo rudarstva, nafte i gasa • Ministarstvo regionalnog razvoja i saradnje sa NVO • Ministarstvo saobraćaja • Opština Andrijevića • Opština Zeta • Opština Danilovgrad • Opština Plužine • Opština Rožaje • Opština Šavnik.*

Predmet dodatne analize u okviru pomenute aktivnosti podržanog projekta kroz obilaske objekata (mapiranjem) u

		<p><i>kojima su smještene državne institucije koje su dostavile odgovore, bila je provjera odgovora iz upitnika i snimanje stanja na terenu od strane diplomirane inženjerke arhitekture. Nakon toga je vršena analiza pristupačnosti objekata - ispunjenje uslova iz Pravilnika o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom ("Službeni list Crne Gore", broj 48/2013 i 44/2015). Tokom realizacije projekta, usvojen je novi Pravilnik o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom ("Službeni list Crne Gore", broj 041/25 od 28.4.2025.) Mapirano je 9 zgrada u kojima su smještene 22 ministarstva i 13 zgrada opština. Obilasci su vršeni u periodu od 12.3.2025. do 30.5.2025. Nakon mapiranja objekata i analize istih, zaključuje se da ni jedan od analiziranih objekata nije u potpunosti pristupačan licima sa invaliditetom, odnosno ne sadrži sve elemente pristupačnosti propisane Pravilnikom.³</i></p>	
<p>Indikator učinka 2:</p>			

³ Analizu "Inkluzivni dizajn: Uklanjanje prepreka, stvaranje prilika" izradila Mreža za evropske politike – MASTER, uz finansijsku podršku Ministarstva ljudskih i manjinskih prava, putem javnog konkursa za projekat "Jednak pristup, jednake mogućnosti". Analiza arhitektice sa detaljnim informacijama dostupna na: <https://master-mne.me/master-analiza-i-istrazivanje-o-pristupacnosti-objekata-osi/>

<p>Nivo pristupačnosti informacija i komunikacija od značaja za ravnopravnost lica s invaliditetom, uključujući raznovrsnost formata (Brajevo pismo, uvećan format, deskripcije, audio format, znakovni jezik, lako razumljiv jezik i drugi alternativni i augumentativni oblici)</p>	<p>61% lica s invaliditetom koji smatraju da imaju ravnopravan pristup informacijama</p>	<p>70%</p> <p>Vrijednost učinka:</p> <p><i>Na pitanje da li su u poslednjih 5 godina pokušali da ostvare ili ostvarili pristup informacijama koje su u posjedu javne uprave, 70,5% je odgovorilo da nije, dok je 29,5% pokušalo ili uspjelo da ostvari navedeno pravo u naznačenom vremenskom intervalu.⁴ Iako je na pitanje da li Vam je bio otežan, ograničen ili onemogućen pristup informacijama u poslednjih 5 godina koje su u posjedu organa uprave organa javne uprave bilo ponuđeno više odgovora, kako bi se preciznije mogla utvrditi učestalost neostvarivanja prava na jednak pristup informacijama, izdvojila su se procentualno valdina dva odgovora „Ne, nijednom“ sa 14,5% i „Jeste, više od tri puta“ sa 12%. Značajno manje ispitanika, odnosno 3% je odgovorilo sa „Jeste, jednom“. Takođe, bitno je istaći da na ovo pitanje 141 ispitanik, odnosno 70,5% nije zaokružio nijedan odgovor.⁵</i></p>	<p>80%</p>
---	--	--	------------

⁴ Istraživanje i publikacija priređeni su u okviru projekta “Jednak pristup informacijama za osobe sa oštećenim vidom” koji Organizacija slijepih za Bar i Ulcinj u partnerstvu sa “Ekvivalentom” sprovela uz finansijsku podršku Ministarstva ljudskih i manjinskih prava [Savez slijepih Izvjestaj o stepenu i obliku diskriminacije A5 \(fliphtml5.com\)](#)

⁵ *Ibid.*

<p>Indikator učinka 3:</p> <p>Nivo zastupljenih prepreka i barijera sa kojima se suočavaju lica s invaliditetom prilikom pristupa javnom prevozu, javnim površinama i saobraćajnoj infrastrukturi</p>	<p>85% lica s invaliditetom se suočilo sa preprekama i barijerama prilikom pristupa javnom prevozu, javnim površinama i saobraćajnoj infrastrukturi</p>	<p>80%</p> <p>Vrijednost učinka:</p> <p><i>Prema rezultatima istraživanja⁶, gotovo trećina ispitanika smatra javni prevoz uglavnom nepristupačnim, dok 48,8% ocjenjuje da je ovaj sistem u velikoj mjeri nepristupačan. Poteškoće pri ulasku i izlasku iz autobusa navodi 40,2% ispitanika, dok je 42,7% zabrinuto zbog nedostatka asistivnih uređaja kao što su rampe i prostori za kolica. Takođe, pristup autobusnim stanicama i obilježja koja olakšavaju snalaženje, kao i dostupnost pristupačnih toaleta, ocjenjuju se kao nedovoljni, jer 54,9% ispitanika smatra da su stanice teško dostupne, a 57,3% smatra da su toaleti nepristupačni.</i></p> <p><i>Slične prepreke postoje i u željezničkom prevozu, gdje 45,1% ispitanika izvještava o poteškoćama pri ukrcavanju i iskrcavanju iz vozova, dok samo manji procenat (7,3%) smatra da su željezničke stanice i peroni dovoljno pristupačni. Informacije o redu vožnje i kartama takođe nisu lako dostupne za veliki broj korisnika, s 43,9% ispitanika koji ukazuju</i></p>	<p>70%</p>
--	---	---	------------

⁶ Istraživanje i publikacija priređeni su u okviru projekta Mobilnost bez barijera! koji je Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore sprovelo uz finansijsku podršku Ministarstva saobraćaja Crne Gore. [8-VII-25-Izvjestaj-o-sprovedenom-istrazivanju-u-okviru-projekta-Mobilnost-bez-barijera-2.pdf](#)

		<p><i>na ovu prepreku. U vezi sa aerodromima, 34,2% ispitanika navodi poteškoće pri ukrcavanju i iskrcavanju iz vazduhoplova, dok 27,8% smatra da aerodromske usluge nisu u potpunosti pristupačne. Na brodskom prevozu, oko 26,8% ispitanika izjavljuje da ima poteškoća pri ukrcavanju i iskrcavanju s broda. Ovi nalazi ukazuju na postojeće izazove u pristupačnosti saobraćajne infrastrukture, što predstavlja značajan prostor za poboljšanja u cilju stvaranja inkluzivnijeg okruženja za lica s invaliditetom.</i></p>	
--	--	---	--

U okviru oblasti **Pristupačnosti**, za 2025. godinu planirano je sedam (7) aktivnosti. Od tog broja, **šest (6) aktivnosti je u potpunosti realizovano**, dok je **jedna (1) aktivnost djelimično realizovana**, čime je ostvaren **stepen potpune realizacije od 85,71%**.

U izvještajnom period održano je **pet okruglih stolova stola na temu pristupačnosti objekata u javnoj upotrebi** i to u Budvi, Bijelom Polju, Baru, Podgorici i Kolašinu, a u okviru svakog od pomenutih gradova obuhvaćene su i druge, gradu teritorijalno najbliže, lokalne samouprave.

U cilju unapređenja pravnog okvira u oblasti pristupačnosti, izrađen je i usvojen novi **Zakon o izgradnji objekata** („Službeni list Crne Gore“, broj 19/25), kao i **Pravilnik o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za lica sa invaliditetom** („Službeni list Crne Gore“, broj 41/25), koji je usklađen sa standardom MEST 1721. Time je obezbijeđen unaprijeđen normativni osnov za prilagođavanje objekata za lica s invaliditetom, te se ova aktivnost smatra u potpunosti realizovanom.

Aktivnost koja se odnosila **na izradu baze podataka pristupačnih objekata u javnoj upotrebi u Crnoj Gori**, radi kreiranja interaktivne mape, realizovana je u izvještajnom periodu. Sa postavljanjem [Baze - podataka pristupačnih objekata za lica sa invaliditetom](#) omogućen je veći nivo informisanosti osoba sa invaliditetom o dostupnosti pristupačnih objekata u javnoj upotrebi na državnom i lokalnom nivou. Baza podataka će se redovno ažurirati.

U izvještajnom periodu sprovedene su **medijske promocije** za unapređenje oblasti pristupačnosti objekata u javnoj upotrebi u Crnoj Gori, te **realizovano 7 projekata** putem konkursa za finansiranje projekata i programa NVO iz oblasti zaštite lica sa invaliditetom finansiranih od strane Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine.

Aktivnost izrade i postavljanja natpisa na Brajevom pismu u objektima koje koristi Ministarstvo unutrašnjih poslova je realizovana u odnosu na precizirani indikator. Natpisi su postavljeni u **10 odjeljenja bezbjednosti** i **10 područnih jedinica/filijala** za građanska stanja i lične isprave, u kojima se građani najčešće obraćaju ovom organu. Procedura javne nabavke pokrenuta je u novembru 2024. godine, a natpisi su postavljeni u februaru 2025. godine.

Aktivnost koja se odnosila na izradu analize pristupačnosti javnih objekata u nadležnosti Ministarstva unutrašnjih poslova **djelimično je realizovana**. U izvještajnom periodu sprovedena je interna analiza na nivou organizacionih jedinica Uprave policije, koja predstavlja osnov za dalju izradu sveobuhvatne analize i pripremu Plana prilagođavanja pristupačnosti objekata MUP-a za lica s invaliditetom.

Prepoznati izazovi:

- Spora dinamika prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi, naročito na lokalnom nivou.
- Ograničena finansijska sredstva za sistemsku adaptaciju postojećih objekata i infrastrukture.
- Nedovoljna integracija standarda pristupačnosti u fazama planiranja i projektovanja objekata.
- Postojanje razlika u stepenu primjene propisa o pristupačnosti među jedinicama lokalne samouprave.

[Pristup pravdi i postupanje državnih organa](#)

Operativni cilj 4: Unapređenje institucionalnih kapaciteta, efikasnosti i pristupačnosti organa javne vlasti u postupcima za zaštitu od diskriminacije lica s invaliditetom.

Indikator učinka 1:	2022	2025	2027
Povećanje broja postupaka zaštite od diskriminacije lica s invaliditetom	<i>Broj postupaka sa kraja 2021. godine</i>	9%	15%
		Vrijednost učinka: <i>U 2022. i 2023. godini u radu crnogorskih osnovnih sudova bilo je 28 predmeta sa 4</i>	

pred nadležnim organima ⁷		<p><i>pravosnažne presude. U istom periodu u radu osnovnih državnih tužilaštava vođena su 2 postupka, dok su u radu Višeg suda za prekršaje bila takođe 2 predmeta.</i></p> <p><i>U radu osnovnih sudova u Crnoj Gori u 2024. godini bilo je 26 podnijetih tužbi bez okončanih postupaka, Vrhovno državno tužilaštvo je imalo 1 prijavu (odbačena), dok Viši sud za prekršaje nije imao registrovanih podataka.</i></p> <p><i>Tokom 2025. godine u osnovnim sudovima bilo je 26 podnijetih tužbi sa 4 okončana postupka. U Vrhovnom državnom tužilaštvu nije bilo formiranih predmeta, a pred sudovima za prekršaje nije bilo u radu prekršajnih predmeta.</i></p>	
Indikator učinka 2: Smanjenje nivoa diskriminacije sa kojima se suočavaju lica s invaliditetom prilikom pristupa	2022 51% lica s invaliditetom smatra da se suočilo s nekim od oblika diskriminacije u ogromnoj ili većoj mjeri prilikom pristupa pravosudnim organima	2025 49% Vrijednost učinka: <i>Kada je u pitanju iskustvo ispitanika/ca sa pravosudnim institucijama, prema rezultatima istraživanja⁸, 28,2% ispitanika/ca je imalo iskustva sa pravosudnim</i>	2027 45%

⁷ Pravosudni i tužilački organi, policijski i inspeksijski organi, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda

⁸ Istraživanje sproveo Savez udruženja paraplegičara Crne Gore u okviru projekta „Jednakošću i nediskriminacijom pred pravosudnim institucijama do kvalitetnijeg života OSI“ uz finansijsku podršku Ministarstva ljudskih i manjinskih prava [“Anketno istraživanje o diskriminaciji lica sa invaliditetom: Oblici i razlozi neprijavlivanja” - Savez udruženja paraplegicara Crne Gore \(paraplegicari.com\)](#)

pravosudnim organima	<p><i>institucijama, dok je 71,8% navelo da nijesu imali takvo iskustvo. Od ovog broja 43,8% ima negativno iskustvo, 33,4% pozitivno, a 22,9% ispitanika ostalo je neutralno. Na pitanje da li postoji diskriminacija OSI u pravosudnom sistemu, potvrdno je odgovorilo 51,9% ispitanika/ca.</i></p>	
----------------------	--	--

U okviru oblasti **pristup pravdi i postupanje državnih organa** za 2025. godinu planirano je ukupno **sedam (7) aktivnosti**. Sve planirane aktivnosti su **u potpunosti realizovane**, čime je ostvaren **stepen realizacije od 100%**. Djelimično realizovana aktivnost iz 2024. godine koja je prenesena za 2025. godinu i odnosi se na usvajanje Zakona o zaštiti jednakosti i zabrani diskriminacije realizovana je usvajanjem zakona.

U cilju jačanja kapaciteta nosilaca pravosudnih funkcija u oblasti zabrane diskriminacije i primjene međunarodnih standarda, Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu je tokom 2025. godine organizovao **dvije obuke za sudije i državne tužioce**. Obuka održana 28. marta 2025. godine bila je posvećena primjeni Zakona o vanparničnom postupku sa posebnim osvrtom na prava lica s invaliditetom, dok je obuka održana 24. i 25. juna 2025. godine bila fokusirana na primjenu člana 14 Evropske konvencije o ljudskim pravima - zabranu diskriminacije, uključujući diskriminaciju po osnovu invaliditeta. Obukama je prisustvovalo ukupno 14 učesnika iz reda sudija, državnih tužilaca i savjetnika.

U okviru unapređenja prava na pristup pravdi, izrađena je **Analiza pristupa zgradama crnogorskih sudova za lica sa invaliditetom**, koju je pripremio Direktor za kapitalne i projekte iz fondova Evropske unije Ministarstva pravde. Analiza pruža pregled postojećeg stanja pristupačnosti pravosudnih objekata i predstavlja osnov za dalje planiranje mjera u cilju obezbjeđivanja jednakog pristupa pravdi.

Tokom izvještajnog perioda pripremljen je **Godišnji izvještaj o broju predmeta u postupcima za zaštitu od diskriminacije lica s invaliditetom** za 2025. godinu, na osnovu prikupljenih podataka od nadležnih institucija, uključujući sudove, tužilaštva, Upravu policije, inspeksijske organe. Izvještaj se priprema na godišnjem nivou i predstavlja važan mehanizam za praćenje sudske i institucionalne prakse u ovoj oblasti.

Takođe, sačinjen je **presjek stanja u pogledu broja obraćanja i pravne kvalifikacije predmeta pred Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore**, koji obuhvata predmete u kojima su potencijalne žrtve diskriminacije i/ili povrede drugih prava lica s invaliditetom. Analiza je sastavni dio Izvještaja o radu Zaštitnika za 2024. godinu, dok će analogna analiza biti uključena i u Izvještaj za 2025. godinu.

U cilju osnaživanja lica s invaliditetom za zaštitu od diskriminacije, organizovano je pravno savjetovanje i prateće aktivnosti, kroz koje je ukupno **59 osoba sa invaliditetom** učestvovalo u edukativnim radionicama, pravnom i psihološkom savjetovanju, čime je premašen planirani indikator od najmanje 56 osnaženih korisnika.

Praćenje harmonizacije propisa sa odredbama Konvencije UN o pravima lica s invaliditetom sprovedeno je kontinuirano tokom 2025. godine. Poseban iskorak ostvaren je usvajanjem Zakona o jedinstvenom vještačenju invaliditeta, čija je primjena zahtijevala usklađivanje sa još sedam drugih zakonskih akata, čime je dodatno unaprijeđen stepen usklađenosti nacionalnog zakonodavstva sa međunarodnim standardima u oblasti prava lica s invaliditetom.

MLJMP je prikupilo informacije o postupcima za zaštitu od diskriminacije za 2025. godinu od Vrhovnog državnog tužilaštva, Vrhovnog suda, Višeg suda za prekršaje CG, Uprave policije, Odjeljenja inspekcije zaštite i zdravlja na radu (pri Ministarstvu rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga), Direktorata za zdravstveno sanitarnu inspekciju (pri Ministarstvu zdravlja) i Prosvjetne inspekcije (pri Ministarstvu prosvjete, nauke i inovacija).

POSTUPCI U KOJIMA SU ŽRTVE DISKRIMINACIJE LICA SA INVALIDITETOM ZA 2025. GODINU	
Vrhovno državno tužilaštvo	Nije bilo formiranih predmeta.
Vrhovni sud	26 podnijetih tužbi/4 okončana postupka (Osnovni sud u Podgorici – 13; Osnovni sud u Beranama – 10, Osnovni sud u Kolašinu – 1, Osnovni sud u Bijelom Polju – 2).
Viši sud za prekršaje Crne Gore	Pred sudovima za prekršaje nije bilo u radu prekršajnih predmeta.
Uprava policije	Nije bilo prijavljenih slučajeva.
Direktorat za zdravstveno sanitarnu inspekciju (Ministarstvo zdravlja)	Nema evidentiranih postupaka ili pritužbi.
Odjeljenje inspekcije zaštite i zdravlja na radu (Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga)	Izvršeno 25 pregleda po inicijativama ⁹ , utvrđeno 13 nepravilnosti, donijeto 1 rješenje o privremenom stavljanju van prometa proizvoda i 12 ukazivanja na otklanjanje nepravilnosti.

⁹ U 2025. godini podnijeto 26 prijava za sprovođenje inspeksijskog nadzora zbog kršenja Zakona o zaštiti potrošača i Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom – neobilježavanje proizvoda Brajevim pismom, od kojih je 25 usvojeno, od jedne prijave podnosilac odustao.

Prosvjetna inspekcija (Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija)	Nije bilo postupaka.
---	----------------------

Prepoznati izazovi:

- Nedovoljno razvijeni institucionalni mehanizmi za praćenje postupanja državnih organa u slučajevima diskriminacije lica s invaliditetom.
- Ograničeni kapaciteti zaposlenih u državnim organima u pogledu primjene antidiskriminacionih standarda.
- Slab odziv predstavnika lokalnih samouprava na planirane obuke i aktivnosti jačanja kapaciteta.
- Potreba za kontinuiranom edukacijom i sistemskim praćenjem primjene propisa.

Socijalna zaštita

Operativni cilj 5: Obezbijediti punu ravnopravnost i priznavanje svih prava iz oblasti socijalne i dječje zaštite licima s invaliditetom koja garantuju potrebne uslove za samostalan život u zajednici

Indikator učinka 1:	2022	2025	2027
Smanjiti procenat lica s invaliditetom kojima nije priznato određeno zakonom garantovano pravo iz oblasti socijalne zaštite	91% lica s invaliditetom smatra da se suočilo s nekim od oblika diskriminacije prilikom pristupa uslugama socijalne zaštite	88% Vrijednost učinka: <i>Anketirane OSI koje su doživjele neki vid diskriminacije od strane različitih institucija, prilikom izjašnjavanja njih 26,9% (od ukupno 165 anketiranih OSI) je navelo da su doživjeli diskriminaciju od strane institucija socijalne i dječije zaštite.¹⁰</i>	85%

¹⁰ Anketno istraživanje sproveo Savez udruženja paraplegičara Crne Gore uz finansijsku podršku Ministarstva ljudskih i manjinskih prava [“Anketno istraživanje o diskriminaciji lica sa invaliditetom: Oblici i razlozi neprijavlivanja” - Savez udruženja paraplegicara Crne Gore \(paraplegicari.com\)](#)

		<i>Ipak, s obzirom na veličinu uzorka, ovi podaci ne mogu biti potpuno reprezentativni, te će se u narednom periodu planirati sprovođenje sistematskih i reprezentativnih istraživanja koja će pružiti pouzdanije informacije o ovom indikatoru.</i>	
--	--	--	--

U okviru ove oblasti **Socijalna zaštita** za 2025. godinu planirano je **šest (6) aktivnosti**, u okviru kojih su sve aktivnosti u potpunosti realizovane, čime je stepen realizacije u ovoj **oblasti 100%**.

U izvještajnom periodu aktivnosti u oblasti socijalne zaštite bile su usmjerene na **unapređenje normativnog okvira i jačanje kapaciteta sistema kroz razvoj i širenje mreže licenciranih pružalaca usluga za odrasla i stara lica sa invaliditetom**. U dijelu normativnog unapređenja Vlada Crne Gore je utvrdila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti kojima se ta oblast dodatno unapređuje kroz preciziranje organizacije i finansiranja usluga i jačanje institucionalnih kapaciteta. Takođe, usvojena je Strategija razvoja sistema socijalne i dječje zaštite za period 2025-2028, koja sadrži mjerljiva i jasna rješenja za položaj lica s invaliditetom u opštoj politici namijenjenoj za socijalnu i dječju zaštitu. Usvojena je i Strategija deinstitutionalizacije za period od 2025. do 2028. godine koja doprinosi ostvarivanju ljudskih prava, posebno prava na samostalan život u zajednici, kao i poboljšanju kvaliteta života.

Paralelno sa unapređenjem zakonodavnog okvira, **nastavljen je proces licenciranja novih pružalaca usluga iz oblasti socijalne i dječje zaštite za odrasla i stara lica sa invaliditetom**, sa ciljem povećanja dostupnosti i obuhvata usluga u zajednici. U drugoj polovini 2024. godine licencirana su četiri nova pružaoca usluga, dok je proces intenziviran tokom 2025. godine. U periodu od trećeg kvartala 2024. godine do maja 2025. godine izdato je ukupno 19 licenci za obavljanje djelatnosti socijalne i dječje zaštite, koje se odnose na usluge namijenjene odraslim i starim licima sa invaliditetom. Dodatno, u periodu od 15. maja do 15. septembra 2025. godine licencirano je još devet pružalaca usluga, dok je od 15. septembra 2025. godine licencirano dodatnih devet pružalaca. Time je značajno premašen planirani minimalni broj licenciranih pružalaca usluga u ovoj oblasti. Kontinuirano širenje mreže licenciranih pružalaca doprinijelo je jačanju kapaciteta sistema socijalne i dječje zaštite i stvaranju preduslova za pružanje usluga većem broju korisnika u zajednici. Proces licenciranja novih pružalaca usluga nastaviće se i tokom 2026. godine, u cilju daljeg unapređenja dostupnosti, kvaliteta i održivosti usluga za odrasla i stara lica sa invaliditetom.

Tokom izvještajnog perioda **u kontinuitetu se sprovodila informativna i edukativna kampanja** sa ciljem informisanja javnosti o problemima sa kojima se osobe sa invaliditetom i njihove porodice suočavaju u svakodnevnom životu, kao i na koji način će reforma sistema vještačenja invaliditeta doprinijeti promovisanju inkluzije. Aktivnost koja se odnosila na edukaciju stručnih radnika i saradnika iz oblasti socijalne i dječje zaštite o osnovnim pravima i uslugama za LSI realizovana je kroz održanih 6 akreditovanih obuka za 161 učesnika/cu, dok je u cilju poboljšanja kapaciteta i unapređenja vještina nosioca dužnosti i pružaoca usluga u prevenciji institucionalizacije lica s invaliditetom održana akreditovana obuka “Osnovna znanja o procesima deinstitutionalizacije i transformacije rezidencijalnih ustanova za lica sa intelektualnim invaliditetom”.

Prepoznati izazovi:

- Dugotrajan proces izrade novog Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti.
- Potreba za daljim usklađivanjem sistema socijalne zaštite sa odredbama UN Konvencije o pravima lica s invaliditetom.
- Neujednačen regionalni razvoj i dostupnost licenciranih pružalaca usluga.
- Održivost finansiranja usluga i dugoročno planiranje razvoja usluga u zajednici.

Privatni i porodični odnosi

Operativni cilj 6: Omogućavanje jednakog prava licima s invaliditetom pod starateljstvom da formiraju bračnu zajednicu i uklanjanje postojećih zakonskih ograničenja roditeljskih prava lica s invaliditetom

Indikator učinka 1:	2022	2025	2027
Smanjenje broja lica s invaliditetom kojima je oduzeta poslovna sposobnost u skladu sa preporukama Komiteta UN	154 lica s invaliditetom koji su lišeni poslovne sposobnosti	Smanjenje ukupnog broja lica s invaliditetom koji su lišeni poslovne sposobnosti za 10% Vrijednost učinka: <i>U posljednje tri i po godine u najmanje 562 predmeta potpuno je oduzeta poslovna sposobnost, dok je ukupan broj postupaka koji</i>	Smanjenje ukupnog broja lica s invaliditetom koji su lišeni poslovne sposobnosti za 20%

su rezultirali **djelimičnim oduzimanjem poslovne sposobnosti osobama s invaliditetom iznosio 36** (Osnovni sud Bar – 1, Osnovni sud Bijelo Polje – 3, Osnovni sud Cetinje – 6, Osnovni sud Danilovgrad – 3, Osnovni sud Herceg Novi – 5, Osnovni sud Kolašin – 2, Osnovni sud Nikšić – 6, Osnovni sud Plav – 3, Osnovni sud Pljevlja – 4, Osnovni sud Ulcinj – 1, Osnovni sud Kotor – 2). U ostalim predmetima postupak je bio obustavljen, odbijen, odbačen, povučen ili je bio u toku.¹¹

Zbog povećanja broja lica kojima se u postupcima oduzima poslovna sposobnost, što je u suprotnosti s odredbama Konvencije UN o pravima osoba s invaliditetom, identifikuje se neophodnost reforme u ovoj oblasti. Iako su predviđeni ciljevi smanjenja broja slučajeva u kojima se licima s invaliditetom oduzima poslovna sposobnost, aktuelni podaci ukazuju na suprotan trend. Tokom poslednje tri i po godine, broj LSI kojima je potpuno oduzeta poslovna sposobnost je porastao, dok se broj LSI kojima je djelimično oduzeta poslovna sposobnost nije smanjio. Povećanje broja lica kojima je oduzeta poslovna sposobnost može se smatrati regresijom u postignutom napretku u oblasti ljudskih prava i prava lica s invaliditetom, odnosno prava na jednako priznanje pred zakonom. Stoga, u cilju

¹¹ Istraživanje je sprovedeno kroz projekat Pravom do prava OSI koji je sprovelo UMHCG uz finansijsku podršku Ministarstva ljudskih i manjinskih prava <https://umhcg.com/wp-content/uploads/2025/07/27-V-25-Istrazivanje-UMHCG-o-oduzimanju-poslovne-sposobnosti-osoba-s-invaliditetom-2024-1.pdf>

		<p><i>usklađivanja sa međunarodnim normama i poboljšanja zaštite prava ove populacije, neophodna je ozbiljna reforma u ovoj oblasti, koja bi obuhvatila redefinisane kriterijuma za donošenje ovakvih odluka, kao i implementaciju novih metoda procjene koje će uzeti u obzir širi kontekst prava i samostalnosti lica s invaliditetom.</i></p>	
--	--	--	--

U oblasti **Privatni i porodični odnosi** od ukupno planirane **tri (3) aktivnosti** za 2025. godinu, sve tri su realizovane, čime je ostvaren stepen realizacije **od 100%**.

U toku izvještajnog perioda izrađena je **Analiza pravnog i institucionalnog okvira za izmjenu režima poslovne sposobnosti lica s invaliditetom**. Nalazi analize su predstavljeni stručnoj javnosti, a relevantni akteri upoznati su sa preporukama i smjernicama u pogledu potrebnih izmjena postojećeg režima poslovne sposobnosti lica s invaliditetom. Dana 3. jula 2025. godine **predstavljena je Analiza pravnog okvira poslovne sposobnosti u Crnoj Gori i Predlog mape puta za usklađivanje sa međunarodnim standardima**, u organizaciji Ministarstva ljudskih i manjinskih prava i UNDP-a.

U cilju iznalaženja rješenja za omogućavanje licima s invaliditetom lišenim poslovne sposobnosti uživanje svih zakonom garantovanih prava, organizovani su događaji namijenjeni razmjeni mišljenja i unapređenju međusektorske saradnje. **U okviru saradnje sa UNDP-om organizovana su tri događaja, uključujući konsultacije** sa predstavnicima centara za socijalni rad, nadležnih ministarstava, sudova i organizacija civilnog društva, na kojima su razmatrani nalazi Analize pravnog okvira poslovne sposobnosti.

Takođe, sprovedene su **tri obuke o primjeni propisa koji se odnose na oduzimanje poslovne sposobnosti lica s invaliditetom**, sa ciljem jačanja kapaciteta relevantnih institucija i organizacija civilnog društva za dosljednu i pravilnu primjenu važećih propisa u ovoj oblasti.

Prepoznati izazovi:

- Složenost izmjena porodičnog i drugih relevantnih zakona u dijelu koji se odnosi na starateljstvo, roditeljska prava i sklapanje braka.
- Potreba za dodatnim analizama i širim društvenim dijalogom o pravima lica s invaliditetom u privatnoj i porodičnoj sferi.
- Sporost zakonodavnih procedura i usklađivanja sa međunarodnim standardima.

- Odsustvo sistemskih podataka o praksi i prepreka sa kojima se suočavaju lica s invaliditetom u ovoj oblasti.

Obrazovanje

Operativni cilj 7: Obezbijediti ravnopravnost i jednakost šansi lica s invaliditetom za uključenost u inkluzivni obrazovni sistem bez diskriminacije

Indikator učinka 1:	2022	2025	2027
Trend uključenosti, podrške i poboljšanja školskih nediskriminatornih praksi	Broj škola s nediskriminatornim programima (sprovode inkluzivno obrazovanje, obezbjeđuju podršku, realizuju afirmativne školske prakse) – 100 (42%)	Broj škola s nediskriminatornim programima – 150 (64%) Vrijednost učinka: <i>Do kraja 2025. godine 137 osnovnih i srednjih škola, uključujući i muzičke škole imaju sistematizovana mjesta asistenata u nastavi - 65,55%, što znači da sprovode inkluzivno obrazovanje. Postoje i škole koje sprovode inkluzivno obrazovanje, ali djeca su sa lakšim smetnjama i teškoćama i nemaju asistente. Na portalu Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija je postavljen paket NE diskriminacije, koji je takođe dostupan svim vaspitno-obrazovnim ustanovama, tako da je ovaj navedeni procenat zastupljen i u većoj mjeri.</i>	Broj škola s nediskriminatornim programima – 200 (85%)

U oblasti **Obrazovanja** u izvještajnom period planirano je ukupno **šest (6) aktivnosti**. Sve aktivnosti su u **potpunosti realizovane**, čime je ostvaren **stepen realizacije od 100%**.

U cilju usklađivanja normativnog okvira sa Zakonom o jedinstvenom vještačenju invaliditeta, dana 17. oktobra 2025. godine usvojen je **Zakon o dopuni Zakona o vaspitanju i obrazovanju djece sa posebnim obrazovnim potrebama**, kojim je obrazovni sistem usaglašen sa novim jedinstvenim modelom utvrđivanja stepena podrške. Dopunama zakona precizirano je dalje usmjeravanje djece u odgovarajuće obrazovne programe, pri čemu predškolske ustanove i škole vrše inicijalno usmjeravanje, dok se usmjeravanje u posebne obrazovne programe vrši preko Zavoda za školstvo, odnosno Centra za stručno obrazovanje. Na ovaj način stvoren je normativni osnov za dosljednu primjenu Zakona o jedinstvenom vještačenju invaliditeta u oblasti obrazovanja.

Kroz **obuke za rukovođeći, nastavni i stručni kadar osnaženi su inkluzivni stavovi i praktične vještine rada** sa djecom sa invaliditetom/smetnjama u razvoju. Realizovano je više od 50 školskih programa za oko 500 učesnika, uključujući teorijske i interaktivne radionice o neurorazvojnim poremećajima, ranom uključivanju, primjeni ABA metode, izradi i primjeni individualnih razvojnih i obrazovnih planova (IROP i ITP), kao i coaching za pripravnike i nastavno osoblje. Posebno je **istaknuta saradnja sa Savjetom Evrope** kroz radionice o inkluzivnim modelima obrazovanja i tranzicije učenika iz ranjivih grupa.

Promotivne aktivnosti značajno su podigle svijest o inkluziji, uključujući obilježavanje međunarodnih dana (Dan osoba s autizmom, Međunarodni dan inkluzije, Dan osoba sa invaliditetom, Dan ljudskih prava), učešće djece sa smetnjama u razvoju, kao i organizaciju info-dana i inkluzivnih sajмова. Kreirano je više vršnjačkih promotivnih materijala i studija slučaja koje dodatno šire inkluzivne vrijednosti među djecom, porodicama i stručnom javnošću.

Podrška inkluzivnom obrazovanju dodatno je ojačana kroz **povećanje dostupnih lokalnih usluga**. Formirano je najmanje 10 umreženih usluga, pruženo je savjetovanje za vrtiće, osnovne i srednje škole, realizovan je projekat „Klimatska skloništa za ĐPOP“, i razvijeni su priručnici za nastavnike i roditelje o ranoj intervenciji i radu sa učenicima s intelektualnim smetnjama. Evaluacijom i istraživanjima u pilot školama prikupljeni su podaci o vještinama čitanja i pisanja, što je omogućilo razvoj odgovarajućih obrazovnih materijala.

Podijeljen je 221 tablet sa instaliranom Cboard aplikacijom, a realizovane su i četiri obuke za oko 60 učesnika, čime je omogućeno aktivnije učenje i participacija djece sa smetnjama i teškoćama u razvoju.

Kod aktivnosti arhitektonskog prilagođavanja pristupačnosti ustanova obrazovanja, tokom 2024-2025. godine prilagođeno je ukupno **16 vaspitno-obrazovnih ustanova**, čime je aktivnost u potpunosti realizovana. Prilagođene su 2 osnovne škole, a 14 vaspitno-obrazovnih ustanova je prilagođeno u pojedinim segmentima. Prilagođavanje je obuhvatilo osnovne i srednje škole, kao i predškolsku ustanovu, u više opština Crne Gore, čime su unaprijeđeni uslovi za pristup i uključivanje djece s invaliditetom u obrazovni sistem.

Prepoznati izazovi:

- Neujednačena primjena principa inkluzivnog obrazovanja u praksi.

- Potreba za dodatnim jačanjem kapaciteta obrazovno-vaspitnih ustanova i stručnog kadra.
- Ograničeni resursi za obezbjeđivanje asistivnih tehnologija i podrške u obrazovnom procesu.
- Izazovi u praćenju kvaliteta pružene podrške djeci i mladima s invaliditetom.

Rad i zapošljavanje

Operativni cilj 8: Smanjenje nivoa diskriminacije sa kojima se suočavaju lica s invaliditetom prilikom ostvarenja prava iz oblasti rada i zapošljavanja.

Indikator učinka 1:	2022	2025	2027
Procenat lica s invaliditetom koji smatraju da su se suočili sa preprekama i barijerama prilikom zapošljavanja	78% lica s invaliditetom smatra da se suočilo s preprekama i barijerama prilikom zapošljavanja	68% Vrijednost učinka: <i>Za oblast rada i zapošljavanja, prema statistici predmeta pred Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2023. i 2024. godinu, evidentirano je sedam (7) predmeta u kojima je osnov diskriminacije i/ili povrede prava bio invaliditet ili oštećenje. Ovi predmeti čine 24,14% od ukupnog broja predmeta (29) koji su se bavili diskriminacijom i povredama prava vezanim za invaliditet. Ova statistika ukazuje na postojanje specifičnih izazova i prepreka s kojima se osobe sa invaliditetom suočavaju na tržištu rada i u procesu zapošljavanja.</i> <i>U istraživanju tokom 2024/2025. godine učestvovalo je 100 djevojaka/žena sa invaliditetom iz 19 opština iz Crne Gore. Na</i>	60%

		<p><i>pitanje da li Vam se dogodilo u poslednjih 5 (pet) godina, da ste, zbog barijera tokom konkurisanja za radno mjesto (npr. intervjui/testovi u nepristupačnoj formi, kratko vrijeme za rad testa/davanje odgovora, komplikovana i nerazumljiva forma oglasa i/ili pitanja, nepristupačnost prostorija za predaju dokumentacije/rad intervjua i/ili testa, i sl.), bili ograničeni pri zapošljavanju/pokretanju sopstvenog biznisa, 62,5% je odgovorilo da nije nijednom, 11,5% je odgovorilo da jeste jednom, 4,2% da jeste dva puta, 7,3% da jeste više od tri puta. Da nije tražila i ne traži posao 14,6% ispitanica.¹²</i></p> <p><i>Ipak, s obzirom na veličinu uzorka, ovi podaci ne mogu biti potpuno reprezentativni, te će se u narednom periodu planirati sprovođenje sistematskih i reprezentativnih istraživanja koja će pružiti pouzdanije informacije o ovom indikatoru.</i></p>	
Indikator učinka 2:	2022	2025	2027
Nivo diskriminacije sa kojim se suočavaju lica s invaliditetom prilikom	39% lica s invaliditetom smatra da je diskriminisano prilikom pristupa objektima u kojima obavljaju radnu djelatnost	37%	35%
		Vrijednost učinka:	

¹² Izvještaj je izrađen u okviru projekta „Ravnopravnost u zapošljavanju žena sa invaliditetom“ koji je sprovela Organizacija slijepih za Bar i Ulcinj u partnerstvu sa NVO Ekvivalent, a koji je finansijski podržan od strane Ministarstva ljudskih i manjinskih prava. [Pravo na rad i zapošljavanje žena s invaliditetom u Crnoj Gori A5.pdf \(nvoekvivalent.me\)](#)

<p>pristupa radnim mjestima</p>	<p><i>U istraživanju sprovedenom tokom 2024/2025. godine, učestvovalo je 100 žena i djevojaka sa invaliditetom iz 19 opština Crne Gore. Rezultati pokazuju da je većina ispitanika (49 od 100) navela da im se tokom poslednjih pet godina nije dogodilo da im poslodavac nije obezbijedio asistenciju ili prilagođavanje radnog mjesta, dok je mali broj ispitanika (6 od 100) prijavio da je to doživjelo jednom. Ostali su naveli da su imali problema, ali u vrlo ograničenom broju slučajeva, što ukazuje na to da je uzorak možda ne reprezentativan za cjelokupnu populaciju osoba s invaliditetom.¹³</i></p> <p><i>Drugo istraživanje, koje je uključivalo 165 osoba s invaliditetom, pokazalo je da je 26,9% anketiranih osoba koje su doživjele diskriminaciju od strane institucija koje se bave zapošljavanjem.¹⁴</i></p> <p><i>Međutim, s obzirom na veličinu uzoraka i metodologiju, ovi podaci ne mogu u potpunosti da odraze ukupnu situaciju u populaciji lica s invaliditetom. Stoga, za buduće procjene i praćenje ovog indikatora treba se planirati sprovođenje sistematskih, reprezentativnih istraživanja koja će omogućiti</i></p>	
---------------------------------	--	--

¹³ Izveštaj je izrađen u okviru projekta „Ravnopravnost u zapošljavanju žena sa invaliditetom“ koji je sprovedla Organizacija slijepih za Bar i Ulcinj u partnerstvu sa NVO Ekvivalent, a koji je finansijski podržan od strane Ministarstva ljudskih i manjinskih prava. [Pravo na rad i zapošljavanje žena s invaliditetom u Crnoj Gori A5.pdf \(nvoekvivalent.me\)](#)

¹⁴ Anketno istraživanje sproveo Savez udruženja paraplegičara Crne Gore uz finansijsku podršku Ministarstva ljudskih i manjinskih prava [“Anketno istraživanje o diskriminaciji lica sa invaliditetom: Oblici i razlozi neprijavlivanja” - Savez udruženja paraplegicara Crne Gore \(paraplegicari.com\)](#)

		<i>preciznije i pouzdanije podatke do narednog izvještajnog perioda.</i>	
--	--	--	--

U oblasti rada i zapošljavanja planirano je **pet (5) aktivnosti**, od kojih su **sve realizovane u izvještajnom periodu**, čime je ostvaren **stepen realizacije od 100%**.

U cilju smanjenja nezaposlenosti lica sa invaliditetom, nastavljen je sistem subvencionisanja zarada poslodavcima koji zapošljavaju lica sa invaliditetom. Na dan 31. decembar 2025. godine, pravo na subvenciju zarade ostvaruje **2870 poslodavaca** za ukupno **5544 zaposlena lica sa invaliditetom**, od čega **2842 muškarca i 2702 žene**. Od ukupnog broja zaposlenih, **5238 lica** zaposleno je na neodređeno vrijeme, dok je **306 lica** zaposleno na određeno vrijeme. Na dan 31.12.2025. godine **196 poslodavaca** ostvaruje pravo na subvenciju - učešće u finansiranju ličnih troškova asistenta (pomagača u radu) za **192 lica sa invaliditetom**, od čega **žene 92, a muškaraca 100**. Na određeno vrijeme vrijeme **7 lica na određeno**, a na **neodređeno 185 lica**. Intenzitet subvencija, u skladu sa zakonom, iznosi 75%, 60% ili 50%, čime je dodatno podstaknuto interesovanje poslodavaca za zapošljavanje lica sa invaliditetom.

U okviru promocije zapošljavanja lica sa invaliditetom kroz grant šeme, tokom 2025. godine realizovane su dvije grupe projekata po javnim pozivima. Na osnovu javnog poziva iz oktobra 2024. godine, odobreno je finansiranje **10 projekata**, u okviru kojih je uključeno **81 lice sa invaliditetom** sa evidencije nezaposlenih (48 žena i 33 muškarca), od čega je **53 lica zaposleno tokom realizacije projekata**. Projekti su započeli realizaciju u martu 2025. godine, a završetak najdužeg projekta planiran je za februar 2026. godine, uz planirano dodatno zapošljavanje **18 lica** u trajanju od najmanje devet mjeseci.

Dodatno, tokom 2025. godine započeta je realizacija **10 novih projekata** po javnom pozivu iz marta 2025. godine, u okviru kojih je uključeno **80 lica sa invaliditetom** (48 žena i 32 muškarca), uključujući **12 mladih do 30 godina**. Planirano zapošljavanje u okviru ovih projekata obuhvata **56 lica**, dok je po završetku realizacije projekata predviđeno zapošljavanje dodatnih **26 lica**, uključujući zapošljavanje na neodređeno vrijeme. Realizacija ovih projekata traje do jula 2026. godine.

U oblasti podrške preduzetništvu lica sa invaliditetom, Programom za unapređenje konkurentnosti privrede za 2025. godinu obezbijeđena je dodatna finansijska i nefinansijska podrška. Intenzitet bespovratne podrške uvećan je do 80% opravdanih troškova, uz dodatne bodove i prioritet pri rangiranju aplikacija za preduzeća u kojima lica sa invaliditetom učestvuju u vlasništvu sa najmanje 51%. Program je usvojen na sjednici Vlade Crne Gore, a u okviru njegove realizacije **odobrene su subvencije za šest (6) preduzeća** čiju vlasničku strukturu čini osoba sa invaliditetom.

U dijelu edukacija i nefinansijske podrške, u okviru Programa za razvoj konkurentnosti 2025 obezbijeđen je **mentoring u trajanju od 25 sati za pet (5) preduzeća** u kojima žene sa invaliditetom imaju većinsko vlasništvo, sa ciljem unapređenja poslovanja, jačanja kapaciteta i održivosti preduzetničkih aktivnosti.

Za aktivnost **pojačanog nadzora u pogledu posebne zaštite lica sa invaliditetom kroz spovođenje inspeksijskog nadzora** i provjera da li su ugovori o radu zaključeni pod uslovima i način utvrđenim Zakonom o radu čiji je nosilac bila Uprava za inspeksijske poslova koja je rasformirana, dobijeni su podaci od Odjeljenja inspekcije zaštite i zdravlja na radu (pri Ministarstvu rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga) odakle je informisano da tokom 2025. godine nije bilo postupaka.

Prepoznati izazovi:

- I dalje prisutne predrasude poslodavaca prema zapošljavanju lica s invaliditetom.
- Nedovoljna informisanost o postojećim mjerama podrške i podsticajima.
- Ograničen obim prilagođavanja radnih mjesta.
- Potreba za jačanjem veza između sistema obrazovanja, profesionalne rehabilitacije i tržišta rada.

Zdravlje, rehabilitacija i lična pokretljivost lica s invaliditetom

Operativni cilj 9: Smanjenje nivoa diskriminacije i barijera sa kojima se suočavaju lica s invaliditetom prilikom pristupa zdravstvenoj zaštiti i zdravstvenim uslugama

Indikator učinka 1:	2022	2025	2027
Smanjiti postojeći nivo diskriminacije sa kojim se suočavaju lica s invaliditetom prilikom korišćenja usluga zdravstvene zaštite, uključujući i	43,8% lica s invaliditetom smatra da se suočilo s nekim od oblika diskriminacije	41%	39%
		Vrijednost učinka: <i>Na osnovu dostupnih podataka i istraživanja, može se konstatovati da su informacije o stepenu diskriminacije osoba s invaliditetom u Crnoj Gori ograničene i fragmentarno</i>	

rehabilitaciju i medicinsko-tehnička pomagala i opremu		<p><i>prikupljene. Postoje izolovani primjeri istraživanja u oblasti zdravstva, koje sprovode Institut za javno zdravlje i Savez slijepih Crne Gore, ali ona nisu sveobuhvatna ni sistemski usmjerena.¹⁵ S obzirom na to, tačna procjena procenta osoba s invaliditetom koje se suočavaju s diskriminacijom u 2025. godini nije moguća na osnovu dostupnih podataka. Međutim, postoji izražena potreba za unapređenjem istraživačkih kapaciteta i uspostavljanjem kontinuiranog sistema monitoringa, što će omogućiti preciznije praćenje ovog indikatora u narednim godinama. U međuvremenu, postojeće informacije ukazuju na potrebe za dodatnim aktivnostima u oblasti istraživanja i podizanja svijesti o diskriminaciji osoba s invaliditetom.</i></p>	
<p>Indikator učinka 2:</p> <p>Smanjiti nivo prepreka i barijera sa kojima se suočavaju lica s invaliditetom u oblasti zdravstva</p>	<p>31% lica s invaliditetom koja su se suočila s nekim tipom prepreka i barijera u oblasti zdravstva</p>	<p>30%</p> <p>Vrijednost učinka:</p> <p><i>Iako postoje primjeri istraživačkih smjernica i protokola koji se koriste u Crnoj Gori a koji uzimaju u obzir osobe s invaliditetom (npr. UNICEF-ov MICS i SZO-ov STEPS), ne postoje nacionalne smjernice i protokoli za istraživanja u oblasti zdravlja koji oblikuju nacrt i</i></p>	<p>28%</p>

¹⁵ Ministarstvo zdravlja, Akcioni plan za jednakost u zdravstvu za osobe sa invaliditetom 2025 – 2027, str. 17

		<p><i>sprovedenje nacionalnih istraživanja u oblasti zdravlja.¹⁶</i></p> <p><i>Jedno od fragmentarnih istraživanja pokazuje da „Anketirane OSI koje su doživjele neki vid diskriminacije od strane različitih institucija, prilikom izjašnjavanja njih 46,3% (od ukupno 165 anketiranih OSI) je navelo da su doživjeli diskriminaciju od strane zdravstvenih ustanova“.¹⁷</i></p>	
--	--	--	--

U oblasti **Zdravlje, rehabilitacija i lična pokretljivost lica s invaliditetom** od ukupno planiranih 9 aktivnosti, **jedna (1)** aktivnost je realizovana, **dvije (2)** su djelimično realizovane, a **nerealizovanih je šest (6) aktivnosti**, pa se stepen realizacije u ovoj oblasti ocjenjuje kao nizak.

U izvještajnom periodu realizovane su planirane **obuke o inkluziji lica s invaliditetom za medicinsko i nemedicinsko osoblje**, kao i za Zaštitnika/cu prava pacijenata, koje su bile predviđene kao dio kontinuiranog profesionalnog razvoja zaposlenih u zdravstvenom sistemu. Realizovano je 8 ciklusa teorijske obuke o neurorazvojnim poremećajima gdje je 250 učesnika prošlo edukaciju (pedijatri, pedijatrijske sestre, vaspitačice, socijalni radnici/ce, medicinske sestre u vrtićima, psihijatri, psiholozi i dr.).

Aktivnost koja se odnosila na **reviziju Pravilnika o ostvarivanju prava na medicinsko-tehnička pomagala, sa ciljem proširenja obuhvata pomagala koja finansira Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore**, nije realizovana u izvještajnom periodu. Takođe, nije realizovana ni aktivnost koja se odnosila na **obezbjedivanje pristupačnosti za lica s invaliditetom u ambulantama u ruralnim područjima Crne Gore**, kojom je bilo planirano da najmanje pet ambulanti bude prilagođeno potrebama lica s invaliditetom. Nije realizovana ni aktivnost koja se odnosila na **izmjenu portala eZdravlje** u cilju njegovog usklađivanja sa međunarodnim standardima pristupačnosti za lica s invaliditetom.

Aktivnost koja se odnosila na **pripremu i usvajanje Protokola o postupanju prema licima s invaliditetom prilikom pružanja zdravstvene zaštite** djelimično je realizovana. Ministarstvo zdravlja započelo je izradu dva dokumenta - Vodiča i Protokola za pružanje kurativnih usluga osobama sa

¹⁶ Ministarstvo zdravlja, Akcioni plan za jednakost u zdravstvu za osobe sa invaliditetom 2025 – 2027, str. 17

¹⁷ Anketno istraživanje sproveo Savez udruženja paraplegičara Crne Gore uz finansijsku podršku Ministarstva ljudskih i manjinskih prava [“Anketno istraživanje o diskriminaciji lica sa invaliditetom: Oblici i razlozi neprijavlivanja” - Savez udruženja paraplegicara Crne Gore \(paraplegicari.com\)](#)

invaliditetom i mladima sa teškim nezaraznim bolestima, čime su stvoreni preduslovi za unapređenje standardizovanog postupanja zdravstvenih radnika prema ovoj grupi korisnika.

Aktivnost **izrada natpisa na Brajevom pismu za nazive ustanova i prostorija u svim zdravstvenim ustanovama u Crnoj Gori** nije realizovana u izvještajnom periodu. Aktivnost koja se odnosila na **izmjenu naziva Centara za djecu s posebnim potrebama** u skladu sa savremenom i prihvaćenom terminologijom zasnovanom na pristupu ljudskim pravima nalazi se u fazi realizacije.

Takođe, nisu realizovane aktivnosti koje se odnose na **izmjene i dopune Zakona o obaveznom zdravstvenom osiguranju**, kao ni **Zakona o ostvarivanju i zaštiti prava mentalno oboljelih lica**, koje su bile planirane u cilju unapređenja normativnog okvira i stvaranja pravnog osnova za razvoj novih strateških dokumenata u oblasti mentalnog zdravlja.

Prepoznati izazovi:

- Kašnjenje u izmjenama ključnih zakonskih i podzakonskih akata.
- Nedovoljna pristupačnost zdravstvenih ustanova, naročito u ruralnim područjima.
- Ograničeni kapaciteti za sprovođenje obuka zdravstvenog osoblja o inkluziji lica s invaliditetom.
- Nedovoljna primjena standarda digitalne i informacione pristupačnosti.

Politički i javni život

Operativni cilj 10: Unaprijediti uslove za ravnopravno učešće i pristup lica s invaliditetom u okviru političkog i javnog života

Indikator učinka 1:	2022	2025	2027
Unapređenje postojećeg pravnog okvira koji reguliše mogućnost učešća lica s invaliditetom u političkom životu garantovanjem	Pravni okvir u oblasti političkog i javnog života nije usklađen sa preporukama Komiteta UN za prava lica s invaliditetom	Definisan predlog izmjena i dopuna Zakona o izboru odbornika i poslanika i Zakona o političkim partijama Vrijednost učinka: <i>Nije realizovano do kraja 2025. godine.</i>	Pravni okvir je usklađen sa preporukama Komiteta UN za prava lica s invaliditetom u oblasti političkog i javnog života

primjene instituta afirmativne akcije			
Indikator učinka 2: Uklanjanje svih fizičkih i informativnih barijera koje onemogućavaju ravnopravan pristup licima s invaliditetom biračkim mjestima	2022 Ne postoje dostupni podaci o broju biračkih mjesta koja su pristupačna licima s invaliditetom	2025 Izrađena analiza postojećeg nivoa pristupačnosti biračkih mjesta licima s invaliditetom Vrijednost učinka: <i>Savez slijepih Crne Gore¹⁸ obišao je ukupno 505 biračkih mjesta, što predstavlja oko 44% svih biračkih mjesta u zemlji, kako bi procijenio njihovu pristupačnost osobama sa različitim vrstama invaliditeta.</i> Fizička pristupačnost biračkih mjesta: <i>Okolna područja biračkih mjesta bila su uglavnom nepristupačna (87% posmatranih lokacija).</i> <i>Pristup biračkim mjestima bio je nepristupačan na 42% posmatranih lokacija.</i> <i>Ulazna područja nisu bila u potpunosti pristupačna na 84% biračkih mjesta.</i>	2027 Unaprijeđen nivo pristupačnosti biračkih mjesta licima s invaliditetom

¹⁸ [UNAPREĐENJE IZBORNIH PRAVA OSOBA S INVALIDITETOM U CRNOJ GORI – Savez Slijepih Crne Gore \(ss-cg.org\)](https://ss-cg.org/)

		<p><i>Samo 21% biračkih mjesta bilo je potpuno pristupačno osobama s oštećenim vidom.</i></p> <p><i>52% biračkih mjesta bilo je pristupačno osobama niskog rasta i korisnicima kolica.</i></p> <p><i>Osobe s invaliditetom čine samo 3,4% članova biračkih odbora u tijelima za upravljanje izborima koja su posmatrali Savezovi posmatrači na dan izbora.</i></p>	
--	--	---	--

U okviru oblasti **Političkog i javnog života** za 2025. godinu planirano je ukupno **sedam (7) aktivnosti**. Od tog broja, četiri (4) aktivnosti su realizovane, dok tri (3) aktivnosti nijesu realizovane, što predstavlja stepen realizacije od **57,14%**.

Aktivnosti koje su se odnosile na definisanje **predloga izmjena i dopuna Zakona o izboru odbornika i poslanika**, kao i **Zakona o političkim partijama**, u dijelu koji se odnosi na unapređenje političke participacije lica s invaliditetom, nijesu realizovane u izvještajnom periodu. Skupština Crne Gore 28. saziva na Osmoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2025. godini, dana 25. jula 2025. godine, donijela je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o izboru odbornika i poslanika, koji je objavljen u “Službenom listu CG”, broj 81/25. Međutim, u ovom zakonu nije bilo izmjena u dijelu koji se odnosi na unapređenje nivoa političke participacije lica s invaliditetom. Odbor za sveobuhvatnu izbornu reformu nastavio je dalji rad na izmjenama izbornog zakonodavstva tokom jesenjeg zasijedanja, ali do kraja 2025. godine nije bilo novih izmjena i dopuna Zakona o izboru odbornika i poslanika. Do kraja 2025. godine nije utvrđen ni predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o političkim partijama.

U cilju **promocije učešća lica s invaliditetom u političkom i javnom životu**, sprovedena je medijska promocija kroz brojna gostovanja u elektronskim i štampanim medijima, objave na internet portalima i učešća na javnim događajima. Tokom 2025. godine ostvareno je više od planiranih 20 medijskih pojavljivanja, čime je aktivnost u potpunosti realizovana.

U okviru **podsticanja realizacije projekata i programa koji doprinose zaštiti lica s invaliditetom od diskriminacije i promociji jednakosti**, po Javnom konkursu Ministarstva ljudskih i manjinskih prava za 2025. godinu pristigla je 71 prijava projekata i programa nevladinih organizacija, dok je odobreno finansiranje 26 projekata. Na ovaj način su ispunjeni i premašeni planirani indikatori (minimum 50 prijavljenih projekata/programa godišnje i minimum 15 podržanih projekata/programa godišnje), te je aktivnost realizovana u punom obimu.

U oblasti unapređenja participacije nevladinih organizacija u procesima donošenja odluka sproveden je **monitoring primjene člana 16 Uredbe o izboru predstavnika nevladinih organizacija u radna tijela organa državne uprave i sprovođenju javnih rasprava**. Ministarstvo javne uprave je pripremlilo i Vlada Crne Gore je usvojila Izvještaj o primjeni Uredbe za 2024. godinu, dok je izrada Izvještaja za 2025. godinu planirana za treći kvartal 2026. godine, čime se ova aktivnost smatra realizovanom u izvještajnom periodu.

Takođe, uz finansijsku podršku Ministarstva ljudskih i manjinskih prava izrađena je studija „**Položaj manjina u političkom životu Crne Gore**“, kojom su obuhvaćeni i podaci o položaju lica s invaliditetom koja pripadaju manjinskim narodima i drugim manjinskim nacionalnim zajednicama, čime je i ova aktivnost realizovana.

Aktivnost izrade **izmjena i dopuna Zakona o nevladinim organizacijama planirana za 2024. godinu** sprovodila se tokom 2025. godine. Predlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama je nakon održane javne rasprave i Izvještaja o istoj, u fazi dobijanja saglasnosti od relevantnih državnih organa.

Prepoznati izazovi:

- Neusklađenost izbornog zakonodavstva sa potrebama lica s invaliditetom u dijelu političke participacije.
- Sporost procesa izborne reforme i ograničen domet izmjena usvojenih u izvještajnom periodu.
- Zavisnost realizacije pojedinih aktivnosti od budžetskih sredstava.
- Potreba za jačanjem sistemskih mehanizama podrške učešću lica s invaliditetom u donošenju odluka.

Kultura, mediji, sport i rekreacija

Operativni cilj 11: Obezbjedenje ravnopravnog učešća, medijske zastupljenosti i pristupa lica s invaliditetom kulturnom životu, sportskim i rekreativnim aktivnostima

---

<p>Indikator učinka 1:</p> <p>Smanjiti nivo barijera i prepreka sa kojima se suočavaju lica s invaliditetom prilikom pristupa medijima</p>	<p>2022</p> <p>73% lica s invaliditetom smatra da su se suočili s nekim tipom prepreka i barijera prilikom pristupa medijima</p>	<p>2025</p> <p>65%</p> <p>Vrijednost učinka:</p> <p><i>Nema podataka o novijim istraživanjima koja su predstavljena procentualnom vrijednošću.</i></p> <p><i>Istraživanje Agencije za elektronske medije Crne Gore o inkluzivnom izvještavanju pokazuje sljedeće. "Ispitanici su saglasni da izvještavanje o manjinskim i ranjivim grupama ne daje nužno pozitivan doprinos u pokušaju da se izjednače sa ostatkom društva, bez obzira na to što je možda namjera bila pozitivna. Kažu da se zbog ovoga osjećaju kao da ih mediji ne vide kao ljudska bića sa svojim znanjem, stavovima i ekspertizama, već kao nekog ko je uvijek pozvan da govori samo o temama od važnosti za ranjivu grupu koju predstavljaju. Takođe, smatraju da se nerijetko dešava da se izvještava na način koji produbljuje jaz i doprinosi podijeljenosti."</i>¹⁹</p>	<p>2027</p> <p>50%</p>
<p>Indikator učinka 2:</p> <p>Povećati nivo pristupačnosti kulturnih sadržaja (fizička pristupačnost, pristupačnost</p>	<p>2022</p> <p>Broj prilagođenih kulturnih objekata:</p>	<p>2025</p> <p>7 potpuno prilagođenih objekata u javnoj upotrebi</p> <p>Vrijednost učinka:</p>	<p>2027</p> <p>8 potpuno prilagođenih objekata u javnoj upotrebi</p>

¹⁹ Kampanja „Inicijativa za inkluzivno izvještavanje" - Rezultati ispitivanja ciljne grupe, Izvještaj je pripreman za potrebe Agencije za elektronske medije Crne Gore. Dostupan na: [Istraživanja, projekti i seminari - Agencija za audiovizuelne medijske usluge Crne Gore \(amu.me\)](https://www.amu.me)

<p>informacijama, pristupačnost kulturnih dobara),</p> <p>licima s invaliditetom</p>	<p>9 od 12 objekata u javnoj upotrebi iz oblasti kulture su djelimično prilagođena</p> <p>3 objekta u javnoj upotrebi su u potpunosti prilagođena</p>	<p><i>Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, u okviru Javnog konkursa za raspodjelu sredstava za finansiranje projekata i programa koji doprinose zaštiti lica sa invaliditetom pod nazivom Pristupačni objekti-kvalitet života OSI, finansiralo je projekat NVO „Udruženje paraplegičara Podgorice“, sa ciljem izrade Baze podataka pristupačnih objekata za lica sa invaliditetom. Nakon realizacije projekta, i prikupljenih podataka sa terena, urađena je Baze podataka pristupačnih objekata za lica sa invaliditetom, koja je dostupna na sajtu Ministarstva i na sajtu Udruženja paraplegičara Podgorice-link (www.osipodgorica.me).</i></p>	
--	---	---	--

U oblasti **Kulture, medija, sporta i rekreacije** za 2025. godinu planirano je sedam (7) aktivnosti. U izvještajnom periodu **tri (3) aktivnosti su realizovane** čime status realizacije **iznosi 43%**, tri (3) aktivnosti su djelimično realizovane, dok jedna (1) aktivnost nije realizovana.

Tokom realizacije akcionog plana, **kontinuirano je pružena podrška sportskim organizacijama lica sa invaliditetom**, kroz značajna finansijska sredstva i edukativne aktivnosti. Paraolimpijski komitet Crne Gore sufinansiran je sa 300.000 eura, dok je Crnogorski savez Specijalne olimpijade dobio 100.000 eura, čime su osigurani resursi za organizovanje i razvoj sportskih programa za lica sa invaliditetom.

Pored finansijske podrške, **realizovan je seminar za predstavnike javnih i privatnih medija, uz učešće organizacija civilnog društva i predstavnika lokalnih samouprava**. Seminar je bio fokusiran na primjenu Konvencije UN o pravima lica sa invaliditetom i promociju modela ljudskih prava u pristupu invaliditetu. Učestvovalo je 23 predstavnika medija, civilnog, privatnog i javnog sektora, što je doprinijelo većoj osjetljivosti i informisanosti medija i zajednice o pravima i potrebama lica sa invaliditetom.

Djelimična realizacija odnosi se na aktivnosti usmjerene na unapređenje normativnog okvira u oblasti sporta, unapređenje pristupačnosti objekata kulture, kao i povećanje dostupnosti kulturnih sadržaja i proizvoda licima s invaliditetom. U tom kontekstu, formirana je radna grupa za izradu

nacrta izmjena i dopuna Zakona o sportu, sprovedena je javna rasprava, dok je u toku usaglašavanje teksta nacrtu sa nadležnim institucijama, zbog čega postupak nije okončan u izvještajnom periodu.

Takođe, započete su aktivnosti na unapređenju pristupačnosti objekata kulture kroz izradu projektnog zadatka za glavni projekat Muzeja savremene umjetnosti, Prirodnjačkog muzeja, Kuće arhitekture i Parka kulture i umjetnosti sa pratećim sadržajima. Tender za izradu glavnog projekta objavljen je krajem 2025. godine, dok će se nastavak postupka realizovati tokom 2026. godine.

U pogledu povećanja dostupnosti kulturnih sadržaja i proizvoda licima s invaliditetom, tokom izvještajnog perioda nijesu realizovane nove obuke nema podataka o broju realizovanih medijskih sadržaja, ali su aktivnosti započete u prethodnom periodu, a njihov nastavak je planiran za početak 2026. godine, što ovu aktivnost svrstava u djelimično realizovane.

Aktivnost koja se odnosi na povećanje nivoa pristupačnosti sportskih objekata na lokalnom nivou licima s invaliditetom kroz izradu Analize sportskih objekata u kojima je potrebno povećati nivo pristupačnosti licima s invaliditetom nije realizovana u izvještajnom periodu, usljed nedostatka planiranih finansijskih sredstava, dok je početak realizacije planiran za naredni period.

Prepoznati izazovi:

- Nedovoljna pristupačnost kulturnih i sportskih objekata.
- Ograničena finansijska sredstva za adaptaciju infrastrukture.
- Neujednačen nivo uključivanja lica s invaliditetom u kulturne i sportske programe na lokalnom nivou.
- Potreba za jačanjem saradnje između državnih organa i lokalnih samouprava.

Lokalne samouprave

Operativni cilj 12: Obezbeđenje uslova za ravnopravno učešće lica s invaliditetom u životu lokalnih zajednica i potpunoj zaštiti njihovih prava na lokalnom nivou

Indikator učinka 1:	2022	2025	2027
Sve jedinice lokalne samouprave su usvojile i realizuju lokalne akcione planove za unapređenje	Broj usvojenih lokalnih akcionih planova: 5	Sve jedinice lokalne samouprave donijele i usvojile lokalne akcione planove Vrijednost učinka:	Sprovedena analiza implementacije i

položaja lica s invaliditetom		<i>Do kraja 2025. godine 5 lokalnih samouprava (Bar, Berane, Ulcinj, Danilovgrad i Mojkovac) su usvojile i realizuju lokalne akcione planove za unapređenje položaja lica s invaliditetom.</i>	uspješnosti sprovođenja lokalnih akcionih planova
-------------------------------	--	--	---

U oblasti **Lokalnih samouprava** planirane su **četiri (4) aktivnosti**, od kojih je jedna (1) u potpunosti realizovana, dok su tri (3) aktivnosti djelimično realizovane u izvještajnom periodu čime stepen realizacije aktivnosti **iznosi 25%**.

Tokom izvještajnog perioda zabilježen je napredak u procesu jačanja uloge lokalnih samouprava u zaštiti lica s invaliditetom od diskriminacije i promociji jednakosti, prije svega kroz izradu i usvajanje lokalnih akcionih planova usklađenih sa nacionalnim strateškim okvirom. Više jedinica lokalne samouprave donijelo je ili usvojilo lokalne akcione planove za zaštitu lica s invaliditetom za relevantne planske periode, uključujući opštine **Berane, Bar, Mojkovac, Ulcinj i Danilovgrad**. Usvojeni dokumenti u najvećoj mjeri prate **Model lokalnog akcionog plana** i predstavljaju osnov za sistemsko planiranje mjera na lokalnom nivou. Ipak, s obzirom na to da lokalni akcioni planovi nijesu usvojeni u svim jedinicama lokalne samouprave, aktivnost se ocjenjuje kao djelimično realizovana.

U dijelu unapređenja normativnog i stručnog okvira za pružanje usluga u zajednici, u potpunosti je realizovana izrada **Analize postojećih standarda za pružanje usluga za život u zajednici licima s invaliditetom**. Analiza je sačinjena od strane Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu i sadrži preporuke za unapređenje minimalnih standarda i normativa, kao i osnov za izradu novih podzakonskih akata u ovoj oblasti. Dokument je javno dostupan i predstavlja značajan doprinos daljem razvoju usluga u zajednici u skladu sa principima deinstitutionalizacije.

U cilju jačanja kapaciteta lokalnih samouprava za primjenu Zakona o zabrani diskriminacije lica s invaliditetom i sprovođenje Strategije za zaštitu lica s invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti, Zajednica opština realizovala je jednu obuku namijenjenu zaposlenima u relevantnim sekretarijatima. Obuka je bila fokusirana na pripremu i sprovođenje lokalnih akcionih planova, kao i na primjenu Modela lokalnog akcionog plana. Iako je planirano sprovođenje većeg broja obuka, zbog slabog odziva zaposlenih u lokalnim samoupravama u datom periodu aktivnost je realizovana u ograničenom obimu i ocjenjuje se kao djelimično realizovana.

U pogledu unapređenja fizičke pristupačnosti objekata u javnoj upotrebi na lokalnom nivou, tokom izvještajnog perioda evidentirane su aktivnosti koje su u fazi realizacije. Multifunkcionalni objekat u naselju Zagorič, čiji je investitor Glavni grad, projektovan je i gradi se u skladu sa važećim propisima o pristupačnosti za lica s invaliditetom. Imajući u vidu da je objekat još uvijek u fazi izgradnje, a da će se radovi nastaviti tokom 2026. godine, ova aktivnost se ocjenjuje kao djelimično realizovana.

Prepoznati izazovi:

- Neujednačen stepen usvajanja i primjene lokalnih akcionih planova.
- Ograničeni administrativni i finansijski kapaciteti pojedinih lokalnih samouprava.
- Slab odziv na obuke i aktivnosti jačanja kapaciteta.
- Potreba za kontinuiranom podrškom i praćenjem sprovođenja politika na lokalnom nivou.

TABELA ZA IZVJEŠTAVANJE

Žene i djevojčice s invaliditetom

STRATEŠKI CILJ: Obezbjedenje ravnopravnog položaja i punog učešća lica s invaliditetom u svim sferama društvenog života, kroz unapređenje pravnog, insitucionalnog, socijalnog i ekonomskog okvira za zaštitu od diskriminacije, koji se temelji na modelu pristupa invaliditetu zasnovanom na ljudskim pravima			
Operativni cilj 1:	Unapređenje položaja žena i djevojčica s invaliditetom kroz smanjenje svih oblika višestruke i interseksijske diskriminacije i obezbjeđenje nezavisnosti, autonomije i ravnopravnog učešća u svim sferama društvenog života		
Indikator učinka 1:	2022	2025	2027
Povećanje nivoa uključenosti i definisanje specifičnih mjera u javnim politikama za žene i djevojčice s invaliditetom s iskustvom interseksijskih oblika diskriminacije	0%	10%	15%
	Procenat javnih politika koji sadrži integrisane mjere koje tretiraju interseksijske oblike diskriminacije sa kojima se suočavaju žene i djevojčice s invaliditetom		

Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 1	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Status realizacije aktivnosti 	Početni i krajnji rok za realizaciju aktivnosti	Planirana i utrošena sredstva	Izvor finansiranja	Preporuka
1.1. Edukacije stručnih radnika/ca o intersekcionalnom pristupu kada je riječ o radu sa ženama s invaliditetom	Realizovana 2 akreditovana programa obuke koji obuhvataju sve oblike nasilja nad ženama sa invaliditetom prepoznatih Istanbulsom konvencijom 20 obučениh profesionalaca/-ki koji/-e rade sa žrtvama svih oblika nasilja obuhvaćenih Konvencijom	Zavod za socijalnu i dječiju zaštitu, MRSS ²⁰	Donešen je Plan i program stručnog usavršavanja za 2025. godinu koji predviđa organizaciju 2 akreditovana programa obuke koji se odnose na temu: 1. Osnovni program obuke: Koncept i osnovna znanja za organizaciju usluge SOS telefona za žene sa invaliditetom koje imaju iskustvo nasilja; 2. Napredni program obuke: Vještine i znanja za pružanje usluge SOS telefona za žene sa invaliditetom koje imaju iskustvo nasilja. ²¹ Planom i programom stručnog usavršavanja obje obuke su planirane da se organizuju tokom II I III kvartala 2025. godine.	I kvartal - IV kvartal 2025.	5.000 eura Utrošeno: 4123.64 eura	Redovna budžetska sredstva	

²⁰ Izmjenom Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave ova aktivnost je prešla u nadležnost Ministarstva socijalnog staranja, brige o porodici i demografije

²¹ Aktivnost je u toku, rok za realizaciju je 2025. godina.

			U novembru 2025. godine, na obuci "Osnovni program obuke: Koncept i osnovna znanja za organizaciju usluge SOS telefona za žene sa invaliditetom koje imaju iskustvo nasilja" prisustvovalo je 16 učesnika , a na obuci „Napredni program obuke: Vještine i znanja za pružanje usluge SOS telefona za žene sa invaliditetom koje imaju iskustvo nasilja“ prisustvovalo je 13 učesnika .				
1.2. Organizacija edukativnih radionica na primarnom nivou zdravstvene zaštite o pravima iz oblasti zdravstvene zaštite za lica s invaliditetom u Crnoj Gori, preventivnim pregledima, ginekološkim pregledima za žene, seksualnom i reproduktivnom zdravlju i mentalnom zdravlju	Organizovano najmanje 6 edukativnih radionica u svim regionima u Crnoj Gori	MZ, IJZ, JZU, NVO	Održane 4 jednodnevne edukativne radionice, u Baru, Bijelom Polju, Cetinju i Podgorici. KCCG organizovao 10 obuka za medicinsko osoblje.	III kvartal 2024-IV kvartal 2025	6.000 eura planirano Utrošeno: 3.660e	Budžet, Projekti	
1.3. Izrada analize o položaju žena sa invaliditetom u ustanovama socijalne i zdravstvene zaštite,	Izrađena analiza kojom je utvrđeno postojeće stanje i definisane preporuke za unapređenje	Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, MZ, Nezavisni	Izrada analize je predviđena drugom fazom projekta „ Podrška nezavisnom monitoringu Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima osoba sa invaliditetom “	III kvartal 2024-IV kvartal 2025	3.500 eura Utrošeno: 3.500 eura	Budžet, UNDP tehnička podrška	

odnosno ustanovama rezidencijalnog tipa	položaja žena s invaliditetom u ustanovama socijalne i dječje zaštite	monitoring mehanizam	<p>(UNCRPD)”, koju će Zaštitnik i Nezavisni monitoring mehanizam za promociju, zaštitu i praćenje primjene Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima osoba sa invaliditetom u Crnoj Gori sačiniti i publikovati do kraja 2025. godine, nakon sprovedenih terenskih posjeta ustanovama rezidencijalnog tipa.</p> <p>U 2025. godini realizovane su tri (3) cjelodnevne posjete ustanovama u Glavnom gradu Podgorica, uključujući JU Zavod „Komanski most”; JU Resursni centar za obrazovanje i osposobljavanje „1. jun”; JU Resursni centar za djecu i mlade „Podgorica”; JU Dnevni centar za djecu i omladinu sa smetnjama i teškoćama u razvoju - Podgorica; Centar za rani razvoj Podgorica; Centar za djecu sa smetnjama u razvoju pri Domu zdravlja Podgorica; JU Dom starih „Podgorica”; JU Centar za socijalni rad za Glavni grad Podgorica, opštinu u okviru Glavnog grada Golubovci i opštinu Tuzi i Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom. Dalje, realizovane su po dvije (2) cjelodnevne terenske posjete</p>				
---	---	----------------------	---	--	--	--	--

			<p>opštinama Bar, Herceg Novi i Tuzi, i to, između ostalih, i sljedećim ustanovama: JU Centar za socijalni rad za opštine Bar i Ulcinj; JU Dječiji dom „Mladost“ - Bijela; JU Dnevni centar za djecu sa smetnjama i teškoćama u razvoju Herceg Novi, JU Centar za socijalni rad za opštinu Herceg Novi i JU Centar za socijalni rad PJ Tuzi.</p> <p>Nalazi sa ovih posjeta biće važan materijal za sačinjavanje analize o položaju žena s invaliditetom u ustanovama socijalne i dječje zaštite, odnosno ustanovama rezidencijalnog tipa.</p> <p>Izrada analize je u toku, angažovane su konsultantkinje i njena finalizacija se očekuje u prvoj polovini 2026. godine.</p>				
<p>1.4. Analiza postupanja pravosudnih organa u slučajevima nasilja nad ženama i djevojčicama s invaliditetom</p>	<p>Izrađena analiza kojom je predstavljen način postupanja pravosudnih organa i definisane preporuke za unapređenje postupanja u slučajevima nasilja nad ženama i djevojčicama s invaliditetom</p>	<p>MLJMP, Vrhovni sud, MSSBPD, NVO</p>	<p>Nije realizovano.</p>	<p>I kvartal 2025-IV kvartal 2025</p>	<p>Redovna bužetska sredstva</p>	<p>Budžet, UNDP tehnička podrška</p>	<p>Uvrstiti aktivnost u Akcioni plan 2026-2027.</p>

<p>1.5. Analiza postupanja Uprave policije u slučajevima nasilja nad ženama i djevojčicama s invaliditetom</p>	<p>Izrađena analiza kojom je predstavljen način postupanja policijskih organa i definisane preporuke za unapređenje postupanja u slučajevima nasilja nad ženama i djevojčicama s invaliditetom</p>	<p>UP, MSSBPD, NVO</p>	<p>Nije realizovano.</p>	<p>III kvartal 2024-IV kvartal 2025</p>	<p>Nisu potrebna dodatna sredstva</p>	<p>Budžet, UNDP tehnička podrška</p>	<p>Uvrstiti aktivnost u Akcioni plan 2026-2027.</p>
<p>1.6. Promotivne i medijske kampanje namijenjene borbi protiv nasilja nad ženama i djevojčicama s invaliditetom</p>	<p>Sprovedeno najmanje 10 medijskih promocija (gostovanja, pisani i elektronski mediji)</p>	<p>MLJMP, UNICEF</p>	<p>Ulcinj Info- https://mne.ul-info.com/okrugli-sto-zene-i-djevojke-sa-invaliditetom-na-margini-drustva/ Vlada Crne Gore (01.08)- https://www.gov.me/clanak/zene-sa-invaliditetom-izlozene-visestrukoj-diskriminaciji TV E (05.11)- https://etv.me/drustvo/zene-i-djevojke-sa-invaliditetom-u-riziku-od-visestruke-diskriminacije Agencija MINA Intervju generalne direktorice Direktorata za zaštitu i jednakost lica sa invaliditetom RTCG https://www.rtcg.me/vijesti/drustvo/697839/osi-i-dalje-izlozene-visestrukoj-diskriminaciji-i-iskljucenosti.html</p>	<p>III kvartal 2024-IV kvartal 2025</p>	<p>Redovna budžetska sredstva Sredstva iz donacija</p>	<p>Budžet UNICEF, UNDP tehnička podrška</p>	

			<p><u>NOVA M-</u> https://youtu.be/zSGoKl2yfaw?si=Ekr9FyEHWue4Oghv-</p> <p><u>NOVA M-</u> https://www.instagram.com/reel/DL-Zfyaixga/?igsh=MTJsOWxuZjF6dGI3OA==</p> <p><u>Vlada Crne Gore</u> https://www.gov.me/clanak/borba-protiv-intersekciske-diskriminacije-djece-sa-smetnjama-u-razvoju-i-mladih-sa-invaliditetom-mora-biti-jedan-od-kljucnih-prioriteta</p> <p><u>Gradska TV</u> https://gradski.me/zene-sa-invaliditetom-diskriminisane-847-odsto-percipira-diskriminaciju-u-oblasti-rada-i-zaposljavanja-u-vladi-svjesni-problema/</p> <p><u>Vlada Crne Gore</u> https://www.gov.me/clanak/borba-protiv-visestruke-diskriminacije-nije-deklarativna-obaveza-vec-mjera-nase-sistemske-povezanosti-i-odgovornosti</p>				
1.7. Organizovanje konferencije „Zabrana višestruke i višesektorske diskriminacije žena sa	Organizovana konferencija s ciljem povećanja nivoa informisanosti o mjerama i	MLJMP, opština Bijelo Polje, NVO sektor	1. avgusta organizovan je seminar “Stop diskriminaciji žena sa invaliditetom na seoskom području opština Bijelo Polje i Mojkovac”.	III kvartal 2024- II kvartal 2025	400 eura Utrošeno: 400 eura	Sektorska budžetska podrška	

invaliditetom iz ruralnog područja opštine Bijelo Polje“	aktivnostima koje se preduzimaju u crnogorskom antidiskriminacionom zakonodavnom okviru i u praksi, predstavnika civilnog, javnog i privatnog sektora		Održavanje 15-dnevnih radionica psihološke podrške (10 radionica) i pravno-edukativnih 15-dnevnih radionica (16 radionica) podrške, edukacije i osnaživanja žena sa invaliditetom sa sela u borbi protiv višesektorske, višestruke, produžene i ponavljane diskriminacije. (2.377,58eura) Dva puta mjesečno održane edukativno-interaktivne radionice (ukupno njih 8) (955,63eura) Na radionicama je učestvovalo 26 osoba sa invaliditetom (19 žena i 7 muškaraca).				
1.8. Organizovanje konferencije: „Razumna adaptacija i univerzalni dizajn“	Organizovana konferencija s ciljem povećanja nivoa informisanosti donosioca odluka, predstavnika privatnog i civilnog sektora o konceptu, ulozi i načelima univerzalnog dizajna i sa ulogom arhitektonske pristupačnosti kao uslova za ravnopravnu i punu uključenost žena sa invaliditetom sa sela u društvene tokove i ostvarenje	MLJMP, NVO sektor	Konferencija je organizovana 31.07.2024. godine. Povećan je nivo informisanosti o mjerama i aktivnostima koje se preduzimaju u crnogorskom antidiskriminacionom zakonodavnom okviru i kako se primenjuje u praksi. Učestvovali su predstavnici civilnog, privatnog i javnog sektora - 22 učesnika/ca; Podijeljena su 22 izveštaja o stepenu i vrsti diskriminacije žena i devojčica sa ruralnog područja opština Bijelo Polje i Mojkovac.	II kvartal 2024- II kvartal 2024	400 eura Utrošeno: 730,20€	Sektorska budžetska podrška	

	<p>samostalnog života, definicijom razumne adaptacije</p>						
<p>1.9. Analiza učešća žena s invaliditetom u javnom i političkom životu na lokalnom nivou</p>	<p>U dvije opštine na lokalnom nivou je sprovedena analiza nivoa učešća žena s invaliditetom u javnom i političkom životu zajednice</p>	<p>MLJMP</p>	<p>Sprovedeno istraživanje o nivou i vrstama diskriminacije žena sa invaliditetom iz ruralnog područja opštine Bijelo Polje i Mojkovac. Kreirano je i popunjeno 100 upitnika (4 vrste upitnika, s focus grupama od 25 ispitanika/ca) za 4 ciljne grupe: žene sa invaliditetom sa sela, žene koje žive sa multiple sklerozom, njihove članove porodica, predstavnike institucija i predstavnike OSI.</p>	<p>I kvartal 2025-IV kvartal 2025</p>	<p>2.000 eura Utrošeno 2.000 eura</p>	<p>Budžet, UNDP tehnička podrška</p>	
<p>1.10. Medijska kampanja za zaštitu osnovnih prava i zaštitu od diskriminacije žena i djevojčica s invaliditetom</p>	<p>Sprovedeno najmanje 20 medijskih pojavljivanja (gostovanja, pisani i elektronski mediji, kampanje, okrugli stolovi)</p>	<p>MLJMP, MSSBPD, NVO sektor</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Održan intervju na radio stanici Budva (28.05.2024.) na temu: „Promocija jednakosti žena i djevojčica sa invaliditetom“; - Otvaranje i učešće na seminaru „Stop diskriminaciji žena sa invaliditetom na seoskom području opština Bijelo Polje i Mojkovac“. - Gostovanje na RTCG 1 – emisija „Mjesto za nas“ i 4. na TV 7, na kojima je predstavljena projekat „Stop diskriminaciji žena sa invaliditetom na seoskom području opština Bijelo Polje i Mojkovac“. - Gostovanje na TV E (5. novembra 2024) na temu „Prava i status 	<p>III kvartal 2024-IV kvartal 2025</p>	<p>Redovna budžetska sredstva</p>	<p>Budžet</p>	

			<p>djevojčica sa invaliditetom u CG društvu“.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gostovanje na RTCG (26.06.2025.) na temu: Stop diskriminaciji, veća zaštita lica sa invaliditetom - BUDIMO BUDNI - Konferencija 21.07.2025. „Zaokružene priče: Konferencija o pravima žena s invaliditetom i borbi protiv višestruke diskriminacije“. - Učešće na Konferenciji 27.10.2025. „Zabrana višestruke i višesektorske diskriminacije lica sa invaliditetom“. <p>Snimljeno i emitovano 5 video podkasta o pričama uspješnih žena sa invaliditetom sa ciljem podizanja svijesti opšte javnosti o ženama i djevojčicama sa invaliditetom.</p>				
<p>1.11. Edukacija lica sa invaliditetom romske i egipćanske populacije o prepoznavanju diskriminacije i načinima za prijavljivanje slučajeva diskriminacije</p>	<p>Edukovano najmanje 15 žena romske i egipćanske zajednice</p>	<p>MLJMP, NVO sektor</p>	<p>Dana 13. marta održana je edukacija 15 žena romske i egipćanske zajednice.</p>	<p>III kvartal 2024- III kvartal 2025</p>	<p>500.00 eura Utrošeno 0 eura</p>	<p>Sektorska budžetska podrška</p>	

<p>1.12. Sprovedenje istraživanja o položaju žena i djevojčica sa invaliditetom</p>	<p>Sprovedeno istraživanje koje će prikupiti podatke razvrstane prema starosnoj dobi, geografskoj oblasti, vrsti invaliditeta, porodičnoj situaciji i mjestu boravka (ustanova ili život u zajednici) i nivou diskriminacije u svim oblastima</p>	<p>MLJMP, NVO sektor</p>	<p>U februaru 2024. godine sprovedeno je anketno istraživanje u cilju utvrđivanja socio-ekonomskog statusa žena sa invaliditetom – koje se odnosi na zapošljavanje žena sa invaliditetom – na području opštine DG. Na osnovu anketnog istraživanja odrađena je interpretacija rezultata u formi brošure koja je distribuirana za javnost (150 primjeraka).</p>	<p>I kvartal 2025-IV kvartal 2025</p>	<p>10.000 eura Utrošeno: 5.000 eura</p>	<p>Sektorska budžetska podrška</p>	
<p>1.13. Organizovanje radionica za osnaživanje žena i djevojaka za invaliditetom</p>	<p>Organizovano najmanje 10 radionica sa 12 učesnica, žena i djevojaka sa invaliditetom u opštinama</p>	<p>MLJMP, NVO sektor</p>	<p>Organizovano 10 radionica sa po 10-12 učesnica, žena i djevojaka sa invaliditetom u Tuzima i Ulcinju. Organizovane su i edukativne radionice u sve tri crnogorske regije za žene i djevojčice sa invaliditetom sa ciljem podizanja njihove svijesti i znanja da prepoznaju i prijave diskriminaciju.</p>	<p>II kvartal 2024-IV kvartal 2024</p>	<p>2.300 eura Utrošeno: 1.455 eura</p>	<p>Sektorska budžetska podrška</p>	
<p>1.14. Edukacija službenika lokalne samouprave na temu o rodnoj ravnopravnosti i položaju žena i djevojaka sa invaliditetom</p>	<p>Edukovano najmanje 25 osoba zaposlenih u lokalnim samoupravama</p>	<p>MLJMP, Lokalne samouprave, NVO sektor</p>	<p>Održan dvodnevni seminar “Rodna ravnopravnost i žena i djevojaka sa invaliditetom” za 25 predstavnika lokalnih institucija iz Tuzi i Ulcinja. 97eura (ostatak utrošenih sredstava biće prikazan u sledećem izvještajnom periodu).</p>	<p>I kvartal 2024-IV kvartal 2024</p>	<p>7.280,00 eura Utrošeno: 7.280,00 eura</p>	<p>Sektorska budžetska podrška</p>	

<p>1.15. Organizovanje okruglih stolova na temu položaja žena i djevojaka sa invaliditetom u društvu</p>	<p>Organizovana najmanje dva okrugla stola</p>	<p>MLJMP, NVO sektor</p>	<p>27. maja je u Tuzima i 19. juna organizovani su okrugli stolovi na temu "Položaj žena i djevojaka sa invaliditetom u društvu".</p>	<p>II kvartal 2024-IV kvartal 2024</p>	<p>900 eura Utrošeno: 900 eura</p>	<p>Sektorska budžetska podrška</p>	
<p>1.16. Obuke za žene sa invaliditetom u cilju upoznavanja sa njihovim pravima</p>	<p>Održano najmanje 3 obuke za 60 učesnica</p>	<p>MLJMP</p>	<p>Dana 16.4.2025. godine u Baru je održana prva edukativna radionica namijenjena ženama i djevojčicama sa invaliditetom. Radionica je bila usmjerena na razvoj samopouzdanja, komunikacije, liderstva i vještina. Radionica se organizovana od strane NVO „Ekvivalent“ u okviru projekta „Prihvati izazov“, a koji finansira Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava. Link: https://nvoekvivalent.me/2025/04/15/najava-nevladina-organizacija-ekvivalent-organizuje-prvu-edukativnu-radionicu-za-zene-sa-invaliditetom-u-baru-2/</p> <p>Dana 14.5.2025. godine u Bijelom Polju je održana druga edukativna radionica namijenjena ženama i djevojčicama sa invaliditetom. Link: https://nvoekvivalent.me/2025/05/12/najava-nevladina-organizacija-ekvivalent-organizuje-drugu-edukativnu-radionicu-za-</p>	<p>I kvartal 2025-III kvartal 2025</p>	<p>Redovna budžetska sredstva i sredstva iz donacija</p>	<p>Budžet, Donatorska podrška</p>	

			zene-sa-invaliditetom-u-bijelom-polju-2/ Dana 3.6.2025. godine u Podgorici je održana treća edukativna radionica posvećena osnaživanju žena sa invaliditetom. Link: https://nvoekvivalent.me/2025/06/02/najava-nevladina-organizacija-ekvivalent-organizuje-trecu-edukativnu-radionicu-za-zene-sa-invaliditetom-u-podgorici-2/				
1.17. Istraživanje javnog mnjenja o nivou diskriminacije žena i djevojčica sa invaliditetom i stepenu socijalne distance u Crnoj Gori	Prikupljeni podaci o stepenu diskriminacije imajući u vidu pol/rod, godine starosti, nacionalnu pripadnost, seksualno opredjeljenje i političko uvjerenje	MLJMP, NVO sektor	18. jula 2025. godine CEDEM predstavio Izvještaj o istraživanju javnog mnjenja o stepenu i obliku diskriminacije nad ženama i djevojčicama sa invaliditetom, uz podršku MLJMP Publikacija dostupna na: https://www.cedem.me/wp-content/uploads/2025/08/Istrazivanje-o-stepenu-i-oblicima-nasiljanad-zenama-s-invaliditetom-u-Crnoj-Gori-v3.pdf	I kvartal 2025-IV kvartal 2025	5.000,00 eura Utrošeno: 5.000,00 eura	Sektorska budžetska podrška	

Djeca s invaliditetom

Operativni cilj 2:	Stvaranje uslova za eliminaciju svih oblika diskriminacije i društvene isključenosti sa kojima se suočavaju djeca s invaliditetom u svim oblastima od značaja za postizanje pune ravnopravnosti i jednakog položaja u društvu
---------------------------	---

<p>Indikator učinka 1:</p> <p>Uspostaviti konsolidovanu bazu podataka o djeci s invaliditetom koja će omogućiti precizno razvrstavanje podataka za potrebe donošenja politika namijenjenih postizanju pune društvene ravnopravnosti i jednakog položaja djece s invaliditetom</p>	<p>2022</p> <p>Ne postoji baza podataka koja sadrži jasno definisane i razvrstane podatke koji se odnose na djecu s invaliditetom</p>	<p>2025</p> <p><i>Definisan jasan okvir međusektorske saradnje između svih subjekata od značaja za sprovođenje politika koje se odnose na djecu s invaliditetom</i></p>	<p>2027</p> <p>Uspostavljena baza podataka</p>				
<p>Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 2</p>	<p>Indikator rezultata</p>	<p>Nadležne institucije</p>	<p>Status realizacije aktivnosti</p> 	<p>Planirani i krajnji rok za realizaciju aktivnosti</p>	<p>Planirana i utrošena sredstva</p>	<p>Izvor finansiranja</p>	<p>Preporuke</p>
<p>2.1. Izrađen izvještaj o broju i vrsti pruženih zdravstvenih i stručnih usluga djeci s invaliditetom/djeci sa smetnjama u razvoju u okviru zdravstvenog sistema</p>	<p>Izrađen je izvještaj (na godišnjem nivou)</p>	<p>MZ, IJZ, JZU</p>	<p>Nije realizovano.</p>	<p>III kvartal 2024-IV kvartal 2024</p>	<p>Nisu potrebna dodatna sredstva</p>	<p>Budžet</p>	

<p>2.2. Izraditi Plan podrške razvoju hraniteljstva koji sadrži segment podrške namijenjen djeci s invaliditetom/djeci sa smetnjama u razvoju</p>	<p>Plan podrške je izrađen i sadrži definisane aktivnosti za pružanje podrške razvoju hraniteljstva (Podrška djeci s invaliditetom/djeci sa smetnjama u razvoju)</p>	<p>MRSS²²</p>	<p>U procesu je otvaranje Centra za hraniteljstvo, nakon čega će se pristupiti izradi Plana podrške razvoju hraniteljstva.²³</p> <p>Aktivnost je djelimično realizovana zbog kašnjenja u izradi izmjena i dopuna Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti kao i kašnjenja u formiranju Centra za hraniteljstvo.</p>	<p>II kvartal 2025-IV kvartal 2025</p>	<p>Nisu potrebna dodatna budžetska sredstva</p>	<p>Budžet, Podržana od strane UNICEFa, EU</p>	<p>Uvrstiti aktivnost u Akcioni plan 2026-2027.</p>
<p>2.3. Izraditi Pravilnik o radu Centra za hraniteljstvo i usvojenje koji će sadržati standard za postupanje sa djecom s invaliditetom/djecom sa smetnjama u razvoju</p>	<p>Izrađen Pravilnik o radu Centra za hraniteljstvo i usvojenje kojim su propisani osnovni standardi za rad Centra sa djecom s invaliditetom/djecom sa smetnjama u razvoju</p>	<p>MRSS²⁴</p>	<p>U procesu je otvaranje Centra za hraniteljstvo, nakon čega će se pristupiti izradi Pravilnika o radu.²⁵</p> <p>Aktivnost je djelimično realizovana zbog kašnjenja u izradi izmjena i dopuna Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti kao i kašnjenja u formiranju Centra za hraniteljstvo.</p>	<p>II kvartal 2025-IV kvartal 2025</p>	<p>Nisu potrebna dodatna sredstva</p>	<p>Budžet</p>	<p>Uvrstiti aktivnost u Akcioni plan 2026-2027.</p>
<p>2.4. Izrađen i akreditovan program obuka za stručne radnike u Centru za hraniteljstvo koji sadrži modul koji se odnosi na postupanje sa djecom s</p>	<p>Izrađen i akreditovan program obuka za stručne radnike Centra za hraniteljstvo o</p>	<p>Zavod za socijalnu i dječju zaštitu, MSSBPD, NVO</p>	<p>Akreditovana 2 programa obuke i to: “Rad sa pasivno-agresivnim roditeljima djece sa smetnjama u razvoju i osoba sa invaliditetom”</p>	<p>II kvartal 2024-IV kvartal 2024</p>	<p>Sredstva nisu potrebna</p>	<p>Budžet</p>	<p>Još uvijek nije uspostavljen Centar za hraniteljstvo i zaposlene, pa su navedene</p>

²² Izmjenom Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave ova aktivnost je prešla u nadležnost Ministarstva socijalnog staranja, brige o porodici i demografije.

²³ Aktivnost je u toku, rok za realizaciju je 2025. godina.

²⁴ Izmjenom Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave ova aktivnost je prešla u nadležnost Ministarstva socijalnog staranja, brige o porodici i demografije.

²⁵ Aktivnost je u toku, rok za realizaciju je 2025. godina.

invaliditetom/djecom sa smetnjama u razvoju	postupanju sa djecom s invaliditetom/djecom sa smetnjama u razvoju.		<p>“Uticaj izmenjenih ponašanja djece sa smetnjama u razvoju i osoba sa invaliditetom na okolinu i autoritet”</p> <p>Na oba programa obuke, autor je Humanitarna organizacija “Dečje srce”.</p> <p>Rješenje o akreditaciji za oba programa obuke je donijeto 5.8.2024. I važe do 5.8.2029.</p>				obuke u odnosu na tražene teme koje su pohađali zaposleni sistema socijalne i dječje zaštite.
2.5. Predlog izmjene i dopune primarnih zakonskih akata koji sadrže odredbe koje se odnose na djecu s invaliditetom/djecu sa smetnjama u razvoju	Do kraja 2025. godine je pripremljen predlog za izmjene i dopune svih primarnih zakona koji su prepoznati i adresiraju položaj djece s invaliditetom/djecom sa smetnjama u razvoju	MRSS ²⁶	<p>Predlog Zakona o jedinstvenom vještačenju invaliditeta i predlozi svih usklađenih zakona su utvrđeni na Vladi 24. 7. 2025. godine. Zakon je usvojen u Skupštini, objavljen u "Službenom listu CG", br. 122/2025 od 22.10.2025. godine, a stupio je na snagu 30.10.2025. godine.</p> <p>Skupština Crne Gore je usvojila Zakon o jedinstvenom vještačenju invaliditeta 17.10.2025. godine. U skladu sa tim, Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti, Zakon o povlastici na putovanje lica sa invaliditetom, Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju, Zakon o boračkoj I invalidskoj zaštiti, Zakon o vaspitanju i obrazovanju djece sa posebnim obrazovnim potrebama,</p>	II kvartal 2025-IV kvartal 2025	Nisu potrebna dodatna sredstva	Budžet	

²⁶ Izmjenom Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave ova aktivnost je prešla u nadležnost Ministarstva socijalnog staranja, brige o porodici i demografije

			Zakon o radu i Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom, su usaglašeni sa Zakonom o jedinstvenom vještačenju invaliditeta. Zakon o jedinstvenom vještačenju invaliditeta				
2.6. Licenciranje novih pružalaca usluga za djecu s invaliditetom/djecu sa smetnjama u razvoju i sprovođenje finansiranih usluga za adekvatan broj korisnika	Licencirano najmanje 5 pružalaca usluga Pružene usluge za najmanje 100 korisnika	MRSS ²⁷ , NVO sektor	U III i IV kvartalu 2024. godine licenciran je 1 pružalac usluga za djecu sa smetnjama i teškoćama u razvoju. Licenciranje novih pružalaca usluga će se sprovesti i u toku 2025. godine. ²⁸ Od III kvartala 2024. godine do maja 2025. godine izdata je 21 licenca za obavljanje djelatnosti socijalne i dječje zaštite za usluge koje koriste djeca i mladi sa smetnjama i teškoćama u razvoju. U periodu od 15. maja 2025 do 15. septembra 2025. godine licencirano je 7 pružalaca usluga socijalne i dječje zaštite za djecu sa smetnjama i teškoćama u razvoju. Licenciranje novih pružalaca usluga će se sprovesti i u toku 2025. godine.	III kvartal 2024-IV kvartal 2025	Redovna budžetska sredstva	Budžet	

²⁷ Izmjenom Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave ova aktivnost je prešla u nadležnost Ministarstva socijalnog staranja, brige o porodici i demografije

²⁸ Aktivnost je u toku, rok za realizaciju je 2025. godina.

			U periodu od 15. septembra 2025. do 31. decembra 2025. godine licencirano su 4 pružaoca usluga socijalne i dječje zaštite za djecu sa smetnjama i teškoćama u razvoju. Licenciranje novih pružalaca usluga će se sprovoditi i u toku 2026. godine.				
2.7. Promocija usluga iz oblasti socijalne i dječje zaštite za djecu s invaliditetom/djecu sa smetnjama u razvoju u cilju stvaranja uslova za njihov samostalan život	Sprovedeno najmanje 20 promocija (gostovanja u medijima, pisani i elektronski mediji, dani otvorenih vrata, tribine, okrugli stolovi i sl.) posvećenih promociji usluga iz oblasti socijalne i dječje zaštite za djecu sa smetnjama i teškoćama u razvoju	MRSS ²⁹ , CZSR, Pružaoci usluga, Zavod za socijalnu i dječju zaštitu, NVO sektor	Strategijom deinstitucionalizacije za period od 2025. do 2028. godine, odnosno Akcionim planom za 2025. godinu, predviđeno je organizovanje promotivne kampanje o ostvarivanju prava na samostalan život ili život uz podršku; promocija usluga koje podržavaju život u zajednici; kao i organizovanje promotivnih kampanja za uključivanje mladih, koji su u riziku od institucionalizacije, u omladinske servise. Sprovedeno je 5 promocija usluga iz oblasti socijalne i dječje zaštite za djecu sa smetnjama i teškoćama u razvoju. ³⁰ Kad je riječ o promociji usluga koje podržavaju život u zajednici, održane su tri regionalne konferencije pod nazivom	III kvartal 2024-IV kvartal 2025	Redovna budžetska sredstva	Budžet	

²⁹29 Izmjenom Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave ova aktivnost je prešla u nadležnost Ministarstva socijalnog staranja, brige o porodici i demografije.

³⁰30 Aktivnost je u toku, rok za realizaciju je 2025. godina.

			<p>"Reforme socijalnih politika u službi građana", u Podgorici, Bijelom Polju i Baru, na kojima su između ostalog predstavljene usluge koje podržavaju život korisnika u zajednici kao i proces deinstitutionalizacije.</p> <p>https://www.gov.me/clanak/regionalna-konferencija-reforme-socijalnih-politika-u-sluzbi-gradana</p> <p>https://www.gov.me/clanak/regionalni-dogadaj-reforme-socijalnih-politika-u-sluzbi-gradana-odrzan-u-bijelom-polju</p> <p>https://www.gov.me/clanak/regionalni-dogadaj-reforme-socijalnih-politika-u-sluzbi-gradana</p> <p>10. oktobra 2025. godinu, u emisiji Budilnik na Televiziji E, promovisana je usluga podrške za život u zajednici – pomoć u kući, kao i Strategija deinstitutionalizacije za period od 2025. do 2028. godine.</p> <p>https://youtu.be/aPYcRs9t6yU?si=ApTarosaZ--DoDE4</p>				
--	--	--	---	--	--	--	--

<p>2.8. Sprovedenje konsultacija između nacionalnog i lokalnog nivoa na temu pružanja minimalnog paketa usluga za djecu s invaliditetom/ djecu sa smetnjama u razvoju</p>	<p>Sprovedene konsultacije između nacionalnog i lokalnog nivoa u procesu pripreme i usvajanja Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti</p>	<p>MRSS³¹, Lokalne samouprave, Zajednica opština Crne Gore, NVO</p>	<p>U toku je izrada nacrtu Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti i konsultacija jedinica lokalne samouprave posredstvom predstavnika Zajednice opština Crne Gore.</p> <p>U Skladu sa AP za 2025. godinu za sprovođenje Strategije deinstitutionalizacije za period od 2025. do 2028. godine, Zavod za socijalnu i dječju zaštitu izradio je Analizu "Mapiranje postojećih i nedostajućih usluga podrške za život u zajednici na lokalnom i nacionalnom nivou". Druga analiza koja se oslanja na ovu pod nazivom "Uspostavljanje najmanje tri usluge koje podržavaju život korisnika u zajednici u JLS" bi trebalo da bude izrađena do kraja III kvartala tekuće godine.</p> <p>Takođe, u saradnji sa UNICEF u toku je projekat o potrebi upostavljanja najmanje tri usluge u opštinama Plav, Gusinje, Šavnik i Žabljak.</p>	<p>I kvartal 2025- IV kvartal 2025</p>	<p>Nisu potrebna dodatna sredstva</p>	<p>UNICEF i UNDP</p> <p>Budžet države Budžet lokalnih samouprava</p>	
<p>2.9. Organizacija edukativnih radionica za djecu sa invaliditetom/djecu sa smetnjama u razvoju</p>	<p>Održane 24 edukativne radionice</p>	<p>MRSS, NVO</p>	<p>Broj održanih Zabavno-edukativnih radionica – održane su 24 Zabavno-edukativne radionice za djecu sa invaliditetom</p>	<p>III kvartal 2024- IV kvartal 2024</p>	<p>5.320,00 eura</p> <p>Utrošeno: 5.320,00 eura</p>	<p>Budžet</p>	

³¹ Izmjenom Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave ova aktivnost je prešla u nadležnost Ministarstva socijalnog staranja, brige o porodici i demografije.

2.10. Grupe podrške roditeljima i starateljima djece sa smetnjama i teškoćama u razvoju	Održano 12 grupa podrške; 16 učesnika/ca je učestvovalo u grupama podrške	MRSS, NVO	Broj održanih grupa samopodrške – 12 održanih grupa samopodrške Broj učesnika/ca koji/e su prisustvovali/le grupama samopodrške – 16 učesnika/ca je prisustvovalo grupama samopodrške.	I kvartal 2024-IV kvartal 2024	2.760,00 eura Utrošeno: 2.760,00 eura	Budžet	
2.11. Serijal radio emisija: "Osobe sa invaliditetom i roditelji i staratelji djece sa smetnjama i teškoćama u razvoju u oblasti socijalne i dječje zaštite"	12 uređenih i emitovanih radio emisija	MRSS, NVO	Uređeno i emitovano 12 radio emisija.	I kvartal 2024-III kvartal 2024.	1.200,00 eura Utrošeno: 1.200,00 eura	Budžet	
2.12. Organizovanje tematskih sjednica na Savjetu za prava lica sa invaliditetom sa posebnim akcentom na djecu koja su u riziku od intersekcijske diskriminacije	Organizovane najmanje dvije tematske sjednice na Savjetu za prava lica sa invaliditetom	Savjet za prava lica sa invaliditetom , MLJMP	Od početka godine do kraja novembra 2025. održano 9 sjednica (7 tematskih, 1 vanredna, 1 zajednička).	III kvartal 2024-IV kvartal 2025	Nisu potrebna dodatna sredstva	Budžet	

Pristupačnost

Operativni cilj 3:	Obezbijediti ravnopravan pristup licima s invaliditetom objektima u javnoj upotrebi, saobraćaju, (javnom prevozu, javnim površinama i saobraćajnoj infrastrukturi), informacijama i komunikacijama, proizvodima i uslugama		
Indikator učinka 1: Smanjiti nivo diskriminacije sa kojima se suočavaju lica s invaliditetom prilikom pristupa javnim	2022	2025	2027

<p>površinama i pristupa, kretanja i boravka u objektima u javnoj upotrebi i objektima javne namjene</p>	<p>48,4% lica s invaliditetom koja su se suočila sa nekim oblikom diskriminacije</p>	<p>45%</p>	<p>40%</p>
<p>Indikator učinka 2:</p> <p>Povećati nivo pristupačnosti informacija i komunikacija od značaja za ravnopravnost lica s invaliditetom, uključujući raznovrsnost formata (Brajevo pismo, uvećan format, deskripcije, audio format, znakovni jezik, lako razumljiv jezik i drugi alternativni i augumentativni oblici)</p>	<p>61% lica s invaliditetom koji smatraju da imaju ravnopravan pristup informacijama</p>	<p>70%</p>	<p>80%</p>
<p>Indikator učinka 3:</p> <p>Smanjenje nivoa zastupljenih prepreka i barijera sa kojima se suočavaju lica s invaliditetom prilikom pristupa javnom prevozu, javnim površinama i saobraćajnoj infrastrukturi</p>	<p>85% lica s invaliditetom se suočilo sa preprekama i barijerama prilikom pristupa javnom prevozu, javnim površinama i saobraćajnoj infrastrukturi</p>	<p>80%</p>	<p>70%</p>

Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 3	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Status realizacije aktivnosti 	Planirani i krajnji rok za realizaciju aktivnosti	Planirana i utrošena sredstva	Izvor finansiranja	Preporuke
<p>3.1. Organizacija seminara, okruglih stolova, na državnom i lokalnom nivou u saradnji sa nevladinim sektorom radi obezbeđenja pristupa bez prepreka objektima u javnoj upotrebi licima s invaliditetom</p>	<p>Organizovano najmanje 3 okrugla stola na temu pristupačnosti objekata u javnoj upotrebi</p>	<p>MDUP Lokalne samouprave Zajednica opština NVO iz oblasti lica s invaliditetom</p>	<p>Održano pet okruglih stolova stola na temu pristupačnosti objekata u javnoj upotrebi u</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Budvi ○ Bijelom Polju ○ Baru ○ Podgorici i ○ Kolašin <p>Okrugli sto pod nazivom „Pristupačni objekti „ EX ANTE“ dužnost prema Konvenciji UN o pravima OSI“ održan je u Budvi, 02. decembra 2024. godine i tom prilikom obuhvaćene su opštine Tivat, H. Novi i Kotor. U Bijelom Polju okrugli sto je održan 05. decembra 2024. Obuhvaćene su opštine Plav, Rozaje, Gusinje. Bar i Ucinj 09. decembar 2024 Podgorica, 16. decembar 2025 obuhvaćene su opštine Zeta, Tuzi, Danilovgrad, Cetinje i Andrijevice. U Kolašinu okrugli sto je održan 17. decembar 2024 sa opštinama Mojkovac, Berane i Petnjica.</p>	<p>III kvartal 2024-IV kvartal 2025</p>	<p>Redovna budžetska sredstva</p>	<p>Budžet</p>	

			Iz navedenog slijedi da je u izvještajnom periodu održano ukupno 5 okruglih stolova pod nazivom „Pristupačni objekti -„ EX ANTE“ dužnost prema Konvenciji UN o pravima OSI“ kojima je obuhvaćeno 20 lokalnih samouprava . Do kraja planiranog roka za realizaciju ove aktivnosti, planirano je održavanje još jednog okruglog stola na istu temu u Žabljaku sa opštinama Žabljak, Niksic, Pluzine, Šavnik i Pljevlja. Na taj način Ministarstvo je održalo okrugle stolove sa svim lokalnim samoupravama u Crnoj Gori, na kojim su bile prisutne I nevladine organizacije na lokalnom nivou iz oblasti lica sa invaliditetom.				
3.2. Unapređenje postojećeg pravnog okvira – izrada novog Zakona o izgradnji objekata i Pravilnika o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za lica sa invaliditetom	Urađen Pravilnik o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za lica sa invaliditetom koji je usklađen MEST 1721 standardom	MDUP NVO iz oblasti zaštite lica s invaliditetom	Usvojen Zakon o izgradnji objekata(„Sl list Crne Gore“ 19/25) Link: https://www.gov.me/dokumenta/754e4c38-b331-4d8f-8b38-0503bbcd3f3c i Pravilnik o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za lica sa invaliditetom (“Sl.list CG “ broj 41/25) Link: https://www.sluzbenilist.me/propisi/4EC4807D-83CA-4674-9A7A-7D70BFCC0A6E?page=1	III kvartal 2024- IV kvartal 2025.	Redovna budžetska sredstva	Budžet	

3.3. Izrada baze podataka pristupačnih objekata u javnoj upotrebi za lica sa invaliditetom u Crnoj Gori radi kreiranja interaktivne mape koja će omogućiti bolju informisanost o pristupačnim objektima u javnoj upotrebi u Crnoj Gori	Urađena baza podataka pristupačnih objekata u javnoj upotrebi u Crnoj Gori interaktivna mapa WEB IT aplikacija postavljena na sajt MDUP-a i portalu Vlade Crne Gore	MDUP NVO iz oblasti zaštite lica sa invaliditetom Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore	Link za bazu podataka https://www.gov.me/clanak/baza-podataka-pristupacnih-objekata-za-lica-sa-invaliditetom . Status Sa postavljanjem Baze podataka pristupačnih objekata za lica sa invaliditetom omogućen je veći nivo informisanosti osoba sa invaliditetom o dostupnosti pristupačnih objekata u javnoj upotrebi na državnom i lokalnom nivou. Baza podataka će se redovno ažurirati.	III kvartal 2024-IV kvartal 2025.	Redovna budžetska sredstva	Budžet	
3.4. Medijska promocija unapređenja oblasti pristupačnosti objekata u javnoj upotrebi u Crnoj Gori	Sprovedeno najmanje 3 medijska pojavljivanja (gostovanja, pisani ili elektronski mediji) posvećenih pristupačnosti objekata u javnoj upotrebi u Crnoj Gori	MDUP Lokalne samouprave, NVO	1.Gostovanje u emisiji Radio Adriatika Bijelo Polje https://www.radiouzivoradio.net 25 oktobar 2025. Tema „Promocija jednakosti - Društvo odgovornost nosi za pristupačnost OSI“ 2. https://www.novasansaunovom.me RTVHN 29. 02. 2024 Mobilni lift „Pandapool“ za pristupačno more osobama sa invaliditetom 3. https://www.paraplegicari.com „pristupacnost turistickih objekata,“ 28 decembar 2024.	III kvartal 2024-IV kvartal 2025	Redovna budžetska sredstva	Budžet	

<p>3.5. Sektorska analiza za utvrđivanje predloga prioriternih oblasti od javnog interesa i potrebnih sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u oblasti zaštite lica sa invaliditetom</p> <p>Konkurs za finansiranje projekata i programa NVO iz oblasti zaštite lica sa invaliditetom</p>	<p>Minimum 4 realizovana projekta za lica sa invaliditetom</p>	<p>MDUP NVO iz oblasti zaštite lica sa invaliditetom</p>	<p><i>Realizovani projekti</i></p> <p>1. NVO „Identitet“ Podgorica Projekat: „Klimatska skloništa za djecu sa invaliditetom“ 23.680,00€</p> <p>2. NVO „Mreža za evropske politike „Master“ Podgorica Projekat: „Evropskom praksom do pristupačnih objekata“ 23.094,40€</p> <p>3. NVO „Vitezovi Kneza Miroslava“ Bijelo Polje Projekat: „Konkretno doprinosimo pristupačnim objektima i informacijama za poboljšanje kvaliteta života OSI“ 20.580,00€</p> <p>4. NVO „Ekvivalent“ Podgorica Projekat: „Accessible tour of Montenegro“ 23.440,00€</p> <p>5. NVO „Đakomo Adriatic“ Bijelo Polje Projekat: „Promocija jednakosti – društvo odgovornosti za pristupačnost OSI“ 22.437,18€</p> <p>6. NVO „Savez udruženja paraplegičara Crne Gore Podgorica Projekat: „Povećanje standarda turističkih usluga do veće uključenosti OSI „ 16.668,00€</p> <p>7. NVO „Nova šansa u Novom“ Herceg Novi</p>	<p>III kvartal 2024-IV kvartal 2025</p>	<p>170.000 eura</p> <p>Utrošeno: 170.000 eura</p>	<p>Budžet</p>	
--	--	--	---	---	---	---------------	--

			Projekat: „Mobilni lift „Pandapool“ za pristupačno more osobama sa invaliditetom“ 17.567,40€				
3.6. Izraditi analizu pristupačnosti javnih objekata u nadležnosti MUP-a	Izrađena analiza pristupačnosti javnih objekata koja će predstavljati osnovu za pripremu izrade Plana o prilagođavanju pristupačnosti objekata MUP-a za lica s invaliditetom	NVO MUP	Sprovedena djelimična interna analiza na nivou organizacionih jedinica Uprave policije.	I kvartal 2025- IV kvartal 2025	Nisu potrebna dodatna sredstva	Budžet Donatorska podrška	Uvrstiti aktivnost u Akcioni plan 2026-2027.
3.7. Izraditi natpis na Brajevom pismu koji će omogućiti osobama sa oštećenim vidom olakšano orjentisanje i informisanje o nadležnim službama u objektima koje koristi Ministarstvo unutrašnjih poslova	Postavljen natpis na Brajevom pismu u odjeljenjima bezbjednosti i filijalama za upravne poslove gdje se građani najviše obraćaju MUP-u. (10 Odjeljenja bezbjednosti i 10 Područnih jedinica/ filijala za upravne poslove,	MUP NVO	Postavljeni natpisi na Brajevom pismu u odjeljenjima bezbjednosti i filijalama za građanska stanja i lične isprave gdje se građani najviše obraćaju MUP-u. (10 Odjeljenja bezbjednosti i 10 Područnih jedinica/ filijala za građanska stanja i lične isprave) Procedura javne nabavke pokrenuta u novembru 2024. godine, a natpisi postavljeni u februaru 2025.	I kvartal 2025- IV kvartal 2025	1.000 eura Utrošeno: 400 eura	Budžet	

	državljanstvo i strance)						
3.8. Organizovanje edukativnih časova za djecu s invaliditetom/djecu sa smetnjama u razvoju osnovnog školskog uzrasta na temu: "Sigurnost i bezbjednost u saobraćaju"	12 održanih časova na temu: "Sigurnost i bezbjednost u saobraćaju"; Minimum 240 učesnika/ca je prisustvovalo edukativnim časovima; Najmanje 240 učenika/ca osnovnih škola su uzeli/e učešće u edukativnim časovima Kviz znanja o sigurnosti i bezbjednosti u saobraćaju.	Ministarstvo saobraćaja i pomorstva ³² , MUP, NVO	Broj održanih časova na temu: "Sigurnost i bezbjednost u saobraćaju"- 12 Broj učesnika/ca edukativnih časova – 288 učesnika/ca Broj učenika/ca osnovnih škola koje su uzeli/e učešće u edukativnim časovima - OŠ „Radojica Perović“ – 100 učenika); OŠ „Novka Ubović“ – 101 učenika; OŠ „Vuk Karadžić“- 87 učenika	I kvartal 2024- IV kvartal 2024	2.400,00 eura Utrošeno: 960 eura	Budžet	

³² Izmjenom Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave ova aktivnost je prešla u nadležnost Ministarstva saobraćaja

3.9. Organizovanje Dana saobraćajnih aktivnosti na temu pristupačnosti za lica s invaliditetom	30 učenika/ca koji su učestvovali u Danu saobraćajnih aktivnosti	Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, MUP, NVO	Broj učenika/ca koji su učestvovali u Danu saobraćajnih aktivnosti – 36 učesnika/ca.	II kvartal 2024-IV kvartal 2024	200 eura Utrošeno: 200 eura	Budžet	
3.10. Analiza zakonskih i podzakonskih akata kojim je uređeno pravo na oslobađanje od plaćanja carine i PDV-a pri uvozu putničkih motornih vozila za lica sa invaliditetom	Izrađena je analiza i pripremljene preporuke za unapređenje postojećeg zakonodavstva 200 odštampanih publikacija analize	Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, NVO	Kvalitet sprovedene Analize – elektronska verija Analize je dostupna na https://nvoekvivalent.me/biblioteka-2/ 4	I kvartal 2024-IV kvartal 2024	500 eura Utrošeno: 1.080,00 eura	Budžet	
3.11. Organizovanje okruglih stolova sa predstavnicima organa vlasti, organizacija za zaštitu lica sa invaliditetom i sa predstavnicima parlamentalnih političkih partija	Najmanje 30 učesnika/ca na okruglim stolovima 2 okrugla stola do kraja 2024.	Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, NVO	Broj učesnika/ca na okruglim stolovima: - U Baru 13 učesnika/ca; - U Bijelom Polju 17 učesnika/ca; U Podgorici 16 učesnika/ca.	III kvartal- IV kvartal 2024	516 eura Utrošeno: 516 eura	Budžet	

3.12. Kreiranje interaktivne turističke mape pristupačnih turističkih objekata za lica sa invaliditetom u Crnoj Gori	Kreirana interaktivna turistička mapa pristupačnih turističkih objekata i za Android i IOS platformu	Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, NVO	Kreirana je interaktivna turistička mape pristupačnih turističkih objekata za osobe sa invaliditetom u Crnoj Gori, napravljen je i emitovan promotivni video materijal u kojem je predstavljena pristupačna turistička ponuda Crne Gore za osobe sa invaliditetom na konferenciji održanoj 18. oktobra 2024.	I kvartal 2024- IV kvartal 2024	14.000,00 eura Utrošeno: 14.000,00 eura	Budžet	
---	--	--	--	---------------------------------------	---	--------	--

Pristup pravdi i postupanje državnih organa

Operativni cilj 4:	Unapređenje institucionalnih kapaciteta, efikasnosti i pristupačnosti organa javne vlasti u postupcima za zaštitu of diskriminacije lica s invaliditetom		
Indikator učinka 1: Povećanje broja postupaka zaštite od diskriminacije lica s invaliditetom pred nadležnim organima ³³	2022 <i>Broj postupaka sa kraja 2021. godine</i>	2025 9%	2027 15%

³³ Pravosudni i tužilački organi, policijski i inspekcijiski organi, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda.

Indikator učinka 2: Smanjenje nivoa diskriminacije sa kojima se suočavaju lica s invaliditetom prilikom pristupa pravosudnim organima	2022 51% lica s invaliditetom smatra da se suočilo s nekim od oblika diskriminacije u ogromnoj ili većoj mjeri prilikom pristupa pravosudnim organima	2025 49%	2027 45%				
Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 4	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Status realizacije aktivnosti 	Početni i krajnji rok za realizaciju aktivnosti	Planirana i utrošena sredstva	Izvor finansiranja	Preporuka
4.1. Obuka za sudije i državne tužioce o zabrani diskriminacije sa akcentom na lica s invaliditetom i primjenu UN Konvencije o pravima lica s invaliditetom	Organizovana jedna obuka za primjenu UN Konvencije o pravima lica s invaliditetom namijenjena za 25 sudija i tužioca	Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu samostalno ili u saradnji sa međunarodnim partnerima	Dana 28. marta 2025. godine u Podgorici , Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu organizovao je obuku na temu: „Zakon o vanparničnom postupku sa posebnim osvrtom na prava lica s invaliditetom“ , u okviru Programa za kontinuiranu obuku sudija i državnih tužilaca za 2025. godinu. Predavači na obuci bili su: g. Zoran Šćepanović, sudija Vrhovnog suda CG i g. Dragan Babović, sudija Višeg suda u Podgorici. Konkretno teme o kojima se govorilo i diskutovano bile su: Oduzimanje i vraćanje	I kvartal 2025-IV kvartal 2025	4.000 eura Utrošeno: 2060,30 eura	Budžet Centra i sredstva donatora	

poslovne sposobnosti; Prisilni smještaj u psihijatrijsku ustanovu; Proglašenje nestalog lica za umrlo i dokazivanje smrti; Utvrđivanje vremena i mjesta rođenja; Produženje i pristanak produženja roditeljskog prava; Ograničenje, lišenje i vraćanje roditeljskog prava; Dozvola za zaključenje braka; Proglašenje djeteta za rođeno u braku; Uređenje imovinskih odnosa sa osvrtom na prava lica s invaliditetom sa akcentom na diobu zajedničke stvari ili imovine i uređenje međa. Obuci je prisustvovalo **devet (9) sudija i sutkinja.**

- 24. i 25. jun 2025. godine, Podgorica, Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu organizovao je obuku na temu: **„Član 14 EKLJP – zabrana diskriminacije“**, u okviru Programa za kontinuiranu obuku sudija i državnih tužilaca za 2025. godinu. Predavači na obuci bili su: g. Siniša Bjeković, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, g. Miloš Šoškić, specijalni tužilac u Specijalnom državnom tužilaštvu, gđa Milena Krsmanović Iković, savjetnica u

			<p>Kancelariji Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore i gđa. Dina Knežević, glavna savjetnica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda. Konkretno teme o kojima se govorilo i diskutovano bile su sljedeće: Relevantna praksa ESLJP u vezi sa članom 14; Diskriminacija po osnovu etničke i vjerske pripadnosti - Studija slučaja – predmet Alković protiv Crne Gore; Govor mržnje kao poseban oblik diskriminacije; Prava osoba sa invaliditetom i diskriminacija po osnovu invaliditeta; Praksa ESLJP u vezi sa diskriminacijom po osnovu invaliditeta; Diskriminacija po osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta. Obuci je prisustvovalo pet (5) učesnika (3 sudija i sutkinja, 1 državna tužiteljka i 1 savjetnica iz Višeg državnog tužilaštva u Podgorici.</p>				
<p>4.2. Izrada analize pristupa zgradama crnogorskih sudova za lica sa invaliditetom, kao dio prava na pristup pravdi</p>	<p>Izrađena analiza kojom je pružen prikaz postojećeg nivoa pristupačnosti zgrada crnogorskih sudova u cilju stvaranja uslova za jednake dostupnosti pravde svim građanima, bez</p>	<p>Ministarstvo pravde, UNOPS</p>	<p>Analizu pristupa pravosudnim objektima za lica sa invaliditetom, kao dio prava na pristup pravdi je izradio Direktor za kapitalne, međunarodne i međunarodne projekte iz fondova EU- Ministarstvo pravde.</p>	<p>III kvartal 2024- IV kvartal 2025</p>	<p>44.000 eura Utrošeno: 12.073 eura</p>	<p>Budžet, Donatorska podrška</p>	

	obzira na njihovu posebnost ili lično svojstvo						
4.3. Priprema godišnjeg izvještaja o broju predmeta u postupcima za zaštitu od diskriminacije lica sa invaliditetom	Izrađen izvještaj koji sadrži prikaz ukupnog broja predmeta u postupcima za zaštitu od diskriminacije lica sa invaliditetom Izvještaj će biti pripreman na godišnjem nivou	MLJMP, Vrhovni sud Crne Gore, Državno tužilaštvo, Uprava policije, Uprava za inspeksijske poslove	MLJMP je prikupilo informacije o postupcima za zaštitu od diskriminacije za 2024. godinu od: Vrhovnog suda; Vrhovnog državnog tužilaštva; Višeg suda za prekršaje CG; Uprave policije. (Od Uprave za inspeksijske poslove nismo uspjeli dobiti podatke jer je rasformirana.) Godišnji izvještaj o postupcima za zaštitu od diskriminacije je izrađen i za 2025. godinu. Zbog rasformirane Uprave za inspeksijske poslove, upit poslat na 3 adrese inspekcija unutar resora prosvjete, rada i zdravlja.	III kvartal 2024-IV kvartal 2025	Nisu potrebna dodatna sredstva	Budžet	
4.4. Presjek stanja u pogledu broja obraćanja i pravne kvalifikacije predmeta pred Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore u kojima su potencijalne žrtve diskriminacije i/ili povrede drugog prava lica s invaliditetom	Sačinjena analiza predmeta pred Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore koji se odnose na predmete u kojima su potencijalne žrtve diskriminacije i/ili povrede drugog lica s invaliditetom	Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore	Sačinjena analiza koja je sastavni dio Izvještaja o radu Zaštitnika za 2024. godinu. Analogna analiza biće integralni dio i Izvještaja o radu Zaštitnika za 2025. godinu, a koji će se dostaviti Skupštini Crne Gore do 31. marta 2026 godine. Statistika predmeta pred Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore pokazuje da je tokom 2023. i 2024. godine u radu bilo 29 predmeta u kojima je za osnov diskriminacije i/ili povrede drugog	I kvartal 2024-IV kvartal 2025	Redovna budžetska sredstva	Budžet	

		<p>prava istican invaliditet, odnosno oštećenje. Diskriminaciji i/ili povredi drugog prava je prigovarano u sljedećim područjima: osam (8) -obrazovanje; sedam (7) - rad i zapošljavanja; pet (5) – pristup dobrima i uslugama; četiri (4) - postupci pred organima javne vlasti; dva (2) - socijalna zaštita; dva (2) - penzijsko i invalidsko osiguranje i jedan (1) predmet sa prigovorom na govor mržnje. Predmeti su okončani na način što je u devet (9) predmeta utvrđena diskriminacija i/ili povreda drugog prava i date su preporuke; u jednom (1) predmetu nije utvrđena diskriminacija, niti povreda drugog prava, a dva (2) predmeta su okončana ukazivanjem. Dalje, jedan (1) predmet je okončan upućivanjem na druga pravna sredstva; u četiri (4) predmeta Zaštitnik nije postupao (u tri (3) predmeta jer pritužba nije dopunjena u ostavljenom roku, a ni nakon isteka, a u jednom (1) jer je pritužba bila ponovljena uz koju nijesu podnijeti novi dokazi); u tri (3) predmeta Zaštitnik nije imao nadležnost za postupanje; u</p>				
--	--	---	--	--	--	--

			<p>jednom (1) predmetu postupak je obustavljen jer je povreda otklonjena u toku postupka kod Zaštitnika; u dva (2) je obustavljen jer je pritužba povučena; u dva (2) je obustavljen jer je nakon podnošenja pritužbe pokrenut sudski postupak, dva (2) predmeta su okončana spajanjem, dok su dva (2) predmeta u radu.</p> <p>Izveštaj dostupan na linku: https://www.ombudsman.co.me/lz/vjestaji_Zastitnika.html</p>				
4.5. Istraživanje o stepenu i obliku diskriminacije lica s invaliditetom prilikom ostvarivanja na pravo na svojeručni potpis	Utvrđen postojeći nivo diskriminacije lica sa invaliditetom prilikom ostvarivanja prava na svojeručni potpis	NVO, EIDHR, Ministarstvo javne uprave	Nivo diskriminacije osoba sa invaliditetom prilikom ostvarivanja prava na svojeručni potpis umanjen za minimum 5% - istraživanjem je obuhvaćeno 226 osoba sa invaliditetom sa područja Crne Gore.	II kvartal 2024-III kvartal 2024	1.500,00 eura Utrošeno: 1.500,00 eura	Budžet Donatorska podrška	
4.6. Organizovanje edukativnih radionica za lica sa invaliditetom na temu: "Zaštita od diskriminacije prilikom ostvarivanja prava na svojeručni potpis"	Nivo diskriminacije lica s invaliditetom prilikom ostvarivanja prava na svojeručni potpis umanjen za minimum 5%	NVO, EIDHR, Ministarstvo javne uprave	Održane 3 jednodnevne edukativne radionice na temu: "Zaštita od diskriminacije prilikom ostvarivanja prava na svojeručni potpis" (po jedna u Podgorici, Baru i Bijelom Polju) za 30 osoba oštećenog vida i osoba sa određenim oblikom tjelesnog invaliditeta i nekim oblicima dugotrajnog oboljenja, sa ciljem podizanja njihove svijesti o značaju prava na zaštitu od diskriminacije lica sa invaliditetom	III kvartal 2024-IV kvartal 2024.	2.595,00 eura Utrošeno: 2.595,00 eura	Budžet Donatorska podrška	

			prilikom ostvarivanja prava na svojeručni potpis.				
4.7. Organizovanje pravnog savjetovanja za lica sa invaliditetom u cilju zaštite od diskriminacije	Najmanje 56 osoba s invaliditetom je osnaženo za ostvarivanje prava na zaštitu od diskriminacije u postupcima u kojim je obavezna upotreba svojeručnog potpisa	NVO, EIDHR, Ministarstvo javne uprave	Učešće u aktivnostima osnaživanja (edukativne radionice – 33 LSI, pravno savjetovanje – 20 LSI i psihološko savjetovanje – 6 LSI) u cilju zaštite od diskriminacije uzelo ukupno 59 osoba sa invaliditetom.	III kvartal 2024- I kvartal 2025.	2.100,00 eura Utrošeno: 2.100,00 eura	Budžet Donatorska podrška	
4.8. Praćenje harmonizacije propisa sa odredbama Konvencije UN za prava lica s invaliditetom	Broj propisa koji su usklađeni sa Konvencijom UN	MLJMP i svi resori, Savjet za prava lica s invaliditetom	Status realizacije aktivnosti praćenja harmonizacije propisa sa odredbama Konvencije UN za prava lica s invaliditetom ukazuje na kontinuiran i sistemski pristup ovom procesu. Tokom 2025. godine ostvaren je značajan iskorak usvajanjem Zakona o jedinstvenom vještačenju invaliditeta, čija primjena je zahtijevala izmjene i usklađivanje sa još sedam drugih zakonskih akata, čime je dodatno unaprijeđen stepen usklađenosti nacionalnog zakonodavstva sa Konvencijom UN. Aktivnost praćenja se kontinuirano sprovodi kroz analizu zakonodavnog okvira, koordinaciju nadležnih institucija i evaluaciju efekata propisa u praksi, sa ciljem obezbjeđivanja jedinstvenog, pravičnog i	III kvartal 2024- IV kvartal 2025	Redovna budžetska sredstva	Budžet	

			transparentnog sistema koji doprinosi punom ostvarivanju prava lica s invaliditetom.				
4.9. Usvojiti Zakon o zaštiti jednakosti i zabrani diskriminacije	Usvojen Zakon – Akt je izmijenjen u dijelu koji se odnosi na propisivanje svih nedostajućih oblika diskriminacije, kao i kroz propisivanje zabrane diskriminacije u oblastima koje definiše Konvencija UN, a nedostaju u postojećem Zakonu	MLJMP	20. januara je poslat Nacrt Zakona Evropskoj Komisiji (sve sugestije su prihvaćene). Stiglo pozitivno mišljenje Evropske komisije. https://zakoni.skupstina.me/zakoni/web/app.php/akt/3769 Predlog Zakona https://www.gov.me/dokumenta/16992bb0-f071-4378-b5c1-1aca93ff5ebb Zakon je usvojen. https://www.sluzbenilist.me/propisi/CF02A890-5334-46E2-88D1-228AB2375001	III kvartal 2024- IV kvartal 2024 Aktivnost prenesena za 2025. godinu zbog djelimične realizacije u 2024. godini.	Redovna budžetska sredstva	Budžet	

Socijalna zaštita

Operativni cilj 5:	Obezbijediti punu ravnopravnost i priznavanje svih prava iz oblasti socijalne i dječje zaštite licima s invaliditetom koja garantuju potrebne uslove za samostalan život u zajednici		
Indikator učinka 1: Smanjiti procenat lica s invaliditetom kojima nije priznato određeno zakonom garantovano pravo iz	2022 91% lica s invaliditetom smatra da se suočilo s nekim od oblika	2025 88%	2027 85%

oblasti socijalne zaštite	diskriminacije prilikom pristupa uslugama socijalne zaštite						
Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 5	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Status realizacije aktivnosti 	Početni i krajnji rok za realizaciju aktivnosti	Planirana i utrošena sredstva	Izvor finansiranja	Preporuka
5.1. Donošenje Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti koji će adresirati pitanje usluga i njihovo usklađivanje sa odredbama UN Konvencije o pravima lica s invaliditetom	Unaprijeđene usluge iz socijalne i dječje zaštite i usklađene sa odredbama UN Konvencije o pravima lica sa invaliditetom	MRSS ³⁴ , MZ, MJU, MP, Ministarstvo poljoprivrede, MPNI, ZZZCG, ZSDZ, NVO sektor	Vlada je utvrdila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti u februaru 2026. godine kojima se ta oblast dodatno unapređuje kroz preciziranje organizacije i finansiranja usluga i jačanje institucionalnih kapaciteta.	II kvartal 2025-IV kvartal 2025	Redovna budžetska sredstva	Budžet	
5.2. Usvojena Strategija deinstitutionalizacije na osnovu sprovedenih analiza i istraživanja	Strateški dokument je usvojen i sadrži mjerljiva rješenja za položaj lica s invaliditetom u oblasti deinstitutionalizacije.	MRSS ³⁵	Strategija deinstitutionalizacije za period od 2025. do 2028. je usvojena 19. 12. 2024. godine.	II kvartal 2024-IV kvartal 2024	Redovna budžetska sredstva	Budžet, UNDP	

³⁴ Izmjenom Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave ova aktivnost je prešla u nadležnost Ministarstva socijalnog staranja, brige o porodici i demografije.

³⁵ Izmjenom Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave ova aktivnost je prešla u nadležnost Ministarstva socijalnog staranja, brige o porodici i demografije

<p>5.3. Usvojena Strategija razvoja sistema socijalne i dječje zaštite za period 2023-2027.</p>	<p>Usvojena Strategija razvoja sistema socijalne i dječje zaštite za period 2023-2027, koja sadrži mjerljiva i jasna rješenja za položaj lica s invaliditetom u opštoj politici namijenjenoj za socijalnu i dječju zaštitu.</p>	<p>MRSS³⁶</p>	<p>Strategija razvoja socijalne i dječje zaštite za period od 2025. do 2028. je usvojena 19. 12. 2024. godine</p>	<p>III kvartal 2024-IV kvartal 2025</p>	<p>45.000 eura³⁷</p>	<p>Podržane od strane UNDP-a</p>	
<p>5.4. Lica sa invaliditetom i šira javnost adekvatno informisani o novom sistemu procjene invaliditeta i procesu vještačenja.</p>	<p>Sprovedena 1 kampanja javnog informisanja koja će biti usmjerena na lica s invaliditetom i širu javnost.</p>	<p>MRSS³⁸</p>	<p>U kontinuitetu se sprovodi informativna i edukativna kampanja sa ciljem informisanja javnosti o problemima sa kojima se osobe sa invaliditetom i njihove porodice suočavaju u svakodnevnom životu, kao i na koji način će reforma sistema vještačenja invaliditeta doprinijeti promovisanju inkluzije. Dana, 10. decembra 2024. godine u Podgorici, održana su 2 panela. Događaj je organizovan u okviru projekta „Reforma nacionalnog sistema vještačenja invaliditeta“, koji uz finansijsku podršku Evropske unije sprovodi UNDP, u saradnji sa MSSBPD i civilnim sektorom.</p>	<p>I kvartal 2024-IV kvartal 2025</p>	<p>5.000 eura</p>	<p>Budžet</p>	

³⁶ Isto

³⁷ Strategija je tek usvojena, tako da sredstva još nisu utrošena

³⁸ Izmjenom Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave ova aktivnost je prešla u nadležnost Ministarstva socijalnog staranja, brige o porodici i demografije

			<p>Proces EU integracija put do društva jednakih šansi i većih prava za osobe sa invaliditetom United Nations Development Programme (undp.org)</p> <p>U oktobru 2025. godine su održani Info dani „Šta donosi reforma vještačenja invaliditeta“, koja je imala za cilj predstavljanje ključnih novina, koje donosi Zakon o jedinstvenom vještačenju invaliditeta. Info dani su održani u Podgorici 17. oktobra, Bijelom Polju 21. oktobra i Baru 27. oktobra. https://www.gov.me/clanak/reforma-vjestacenja-invaliditeta-se-tice-svih https://www.gov.me/clanak/regionalni-dogadaj-reforme-socijalnih-politika-u-sluzbi-gradana https://www.gov.me/clanak/reforma-vjestacenja-invaliditeta-stvara-sistem-usmjeren-na-covjeka-i-njegovo-dostojanstvo</p>				
5.5. Edukacija stručnih radnika i saradnika iz oblasti socijalne i dječje zaštite o osnovnim pravima i uslugama za LSI	Realizovano najmanje 3 obuka za najmanje 45 stručnih radnika.	Zavod za socijalnu i dječju zaštitu, MSSBPD	<p>Održano 6 obuka za 161 učesnika</p> <ol style="list-style-type: none"> Osnovna obuka za rad u dnevnim boravcima za osobe sa invaliditetom starije od 27 godina u četiri termina za 46 učesnika Osnovi primjene Montessori pedagogije u radu sa korisnicima centara za dnevni boravak 	I kvartal 2024-IV kvartal 2025	5.000 eura Utrošeno: 5.000 eura	Budžet	

			<p>organizovana je u četiri termina za 29 učesnika</p> <p>3. Obuka za primenu konkretnih postupaka u radu sa osobama iz autističnog spektra i sa kombinovanim smetnjama u dva termina za 36 učesnika</p> <p>4. Osnovna obuka za pružanje usluge pomoć u kući djeci i mladima sa smetnjama u razvoju i odraslim licima sa invaliditetom u pet termina za 73 učesnika</p> <p>5. Program osnovne obuke za znakovni jezik u tri termina 26 učesnika.</p>				
<p>5.6. Pобољшanje kapaciteta i unapređenje vještina nosioca dužnosti i pružaoca usluga u prevenciji institucionalizacije lica s invaliditetom</p>	<p>Sprovedene obuke, kampanje i supervizijska podrška namijenjena pružaocima usluga u prevenciji institucionalizacije lica s invaliditetom.</p>	<p>Zavod za socijalnu i dječju zaštitu, MSSBPD, ostala nadležna ministarstva, lokalne samouprave, NVO sektor</p>	<p>Održana obuka:</p> <p>1. Osnovna znanja o procesima deinstitucionalizacije i transformacije rezidencijalnih ustanova za lica sa intelektualnim invaliditetom .- 22 učesnika</p> <p>-Zaposleni kod pružaoca usluga su dio supervizijskih grupa za 2024.godinu</p>	<p>II kvartal 2024-IV kvartal 2025</p>	<p>Redovna budžetska sredstva</p>	<p>Budžet</p>	

<p>5.7. Licenciranje novih pružalaca usluga za odrasla i stara lica sa invaliditetom iz oblasti socijalne i dječje zaštite i sprovođenje finansiranih usluga za adekvatan broj korisnika</p>	<p>Licencirano najmanje 10 pružalaca usluga</p> <p>Pružene usluge za najmanje 200 korisnika</p>	<p>MRSS³⁹, NVO</p>	<p>U III i IV kvartalu 2024. godine licencirana su 4 pružaoca usluga za odrasla i stara lica sa invaliditetom. Licenciranje novih pružalaca usluga će se sprovoditi i u toku 2025. godine.</p> <p>Od III kvartala 2024. godine do maja 2025. godine izdato je 19 licenci za obavljanje djelatnosti socijalne i dječje zaštite – za pružanje usluga koje koriste odrasla i stara lica sa invaliditetom.</p> <p>U periodu od 15. maja do 15. septembra 2025. godine licencirano je 9 pružalaca usluga za odrasla i stara lica sa invaliditetom.</p> <p>U periodu od 15. septembra 2025. godine do kraja 2025. godine licencirano je 9 pružalaca usluga za odrasla i stara lica sa invaliditetom. Licenciranje novih pružalaca usluga će se sprovoditi i u toku 2026. godine.</p>	<p>III kvartal 2024-IV kvartal 2025</p>	<p>Redovna budžetska sredstva</p>	<p>Budžet</p>	
---	---	-----------------------------------	--	---	-----------------------------------	---------------	--

Privatni i porodični odnosi

<p>Operativni cilj 6:</p>	<p>Omogućavanje jednakog prava licima s invaliditetom pod starateljstvom da formiraju bračnu zajednicu i uklanjanje postojećih zakonskih ograničenja roditeljskih prava lica s invaliditetom</p>
----------------------------------	--

³⁹ Izmjenom Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave ova aktivnost je prešla u nadležnost Ministarstva socijalnog staranja, brige o porodici i demografije

Indikator učinka 1: Smanjenje broja lica s invaliditetom kojima je oduzeta poslovna sposobnost u skladu sa preporukama Komiteta UN	2022 154 lica s invaliditetom kojima je oduzeta poslovna sposobnost	2025 Smanjenje ukupnog broja lica s invaliditetom koji su lišeni poslovne sposobnosti za 10%			2027 Smanjenje ukupnog broja lica s invaliditetom koji su lišeni poslovne sposobnosti za 20%		
Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 6	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Status realizacije aktivnosti 	Početni i krajnji rok za realizaciju aktivnosti	Planirana i utrošena sredstva	Izvor finansiranja	Preporuka
6.1. Izraditi analizu pravnog i institucionalnog okvira za izmjenu režima poslovne sposobnosti lica s invaliditetom	Analiza je izrađena Predstavljene nalazi analize i upoznata stručna javnost sa preporukama i smjericama analize u pogledu potrebnih izmjena režima poslovne sposobnosti lica s invaliditetom.	MLJMP	3.jula 2025. predstavljena Analiza pravnog okvira poslovne sposobnosti u Crnoj Gori i Predlog mape puta za usklađivanje sa međunarodnim standardima (UNDP zajedno sa MLJMP) Dostupna na: Analiza pravnog okvira i Mapa puta za usklađivanje s Konvencijom UN o pravima osoba s invaliditetom United Nations Development Programme (undp.org)	III kvartal 2024- I kvartal 2025	Redovna budžetska sredstva i sredstva iz donacija	Donacija UNDP	

6.2. Organizacija konferencija, okruglih stolova i drugih događaja za iznalaženje rješenja za omogućavanje licima s invaliditetom lišenim poslovne sposobnosti uživanje svih zakonom garantovanih prava	Organizovana dva događaja namijenjena iznalaženju rješenja za omogućavanje licima s invaliditetom lišenim poslovne sposobnosti uživanje svih zakonom garantovanih prava	MLJMP, NVO	Organizovana tri događaja u okviru saeadne sa UNDP (konsultacije sa predstavnicima centara za socijalni rad, ministarstava, sudova i NVO sektora predstavljenja Analiza pravnog okvira poslovne).	IV kvartal 2024-IV kvartal 2025	2.000 eura Donatorska podrška, nijesu trošena sredstva	Sektorska budžetska podrška	
6.3. Održane obuke o primjeni propisa koji se odnose na oduzimanje poslovne sposobnosti lica sa invaliditetom	3 obuke o primjeni propisa koji se odnose na oduzimanje poslovne sposobnosti lica sa invaliditetom	MLJMP, NVO	Sprovedene 3 obuke o primjeni propisa koji se odnose na oduzimanje poslovne sposobnosti lica sa invaliditetom.	I kvartal 2025-IV kvartal 2025	3.000 eura Utrošeno: 3.000 eura	Budžet Donatorska podrška - UNDP Sektorska budžetska podrška	

Obrazovanje

Operativni cilj 7:	Obezbijediti ravnopravnost i jednakost šansi lica s invaliditetom za uključenost u inkluzivni obrazovni sistem bez diskriminacije						
Indikator učinka 1: Trend uključenosti, podrške i poboljšanja školskih nediskriminatornih praksi	2022 Broj škola s nediskriminatornim programima (sprovode inkluzivno obrazovanje, obezbjeđuju podršku, realizuju afirmativne školske prakse) – 100 (42%)	Indikator učinka 1: Trend uključenosti, podrške i poboljšanja školskih nediskriminatornih praksi			2022 Broj škola s nediskriminatornim programima (sprovode inkluzivno obrazovanje, obezbjeđuju podršku, realizuju afirmativne školske prakse) – 100 (42%)		
Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 7	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Status realizacije aktivnosti 	Početni i krajnji rok za realizaciju aktivnosti	Planirana i utrošena sredstva	Izvor finansiranja	Preporuka

<p>7.1. Usklađivanje relevantnih normativnih propisa koji se odnose na djecu s invaliditetom/djecu sa smetnjama u razvoju sa Zakonom o jedinstvenom vještačenju invaliditeta koji će biti usvojen do kraja 2024. godine</p>	<p>Zakon o vaspitanju i obrazovanju djece s posebnim obrazovnim potrebama će biti usklađen sa relevantnim odredbama Zakona o jedinstvenom vještačenju invaliditeta</p> <p>Odredbe novog Zakona o jedinstvenom vještačenju invaliditeta će uticati na dodatne izmjene normativnog okvira koje će biti usvojene do kraja 2025. godine</p>	<p>MPNI, MSSBPD, LZ</p>	<p>17.10.2025. godine usvojen Zakon o dopuni Zakona o vaspitanju i obrazovanju djece sa posebnim obrazovnim potrebama. Zakon je usaglašen sa Zakonom o jedinstvenom vještačenju invaliditeta, čime se uvodi jedinstveni model utvrđivanja stepena podrške. Dalje usmjeravanje djece u odgovarajući obrazovni program vrši predškolska ustanova ili škola, dok usmjeravanje u posebni obrazovni program vrši Zavod za školstvo, odnosno Centar za stručno obrazovanje.</p> <p>Usvojene dopune Zakona o vaspitanju i obrazovanju djece sa posebnim obrazovnim potrebama (www.gov.me)</p>	<p>I kvartal 2025-IV kvartal 2025</p>	<p>50.000 eura</p> <p>MPNI nije imao troškova, a za planirani utrošak sredstava UNDPI i MSSBDP imaju informacije</p>	<p>DEU UNDP</p>	
<p>7.2. Sprovesti obuke za inkluzivne kompetencije rukovodećeg, nastavnog i stručnog kadra (znanja o pravima, pozitivni inkluzivni stavovi,</p>	<p>Osnaženi inkluzivni stavovi, vještine i kompetencije za rad putem obuka – obučeno najmanje 500 praktičara,</p>	<p>MPNI, ZzŠ, CSO, v-o ustanove</p>	<p>Sa MZ za 40tak učesnika: dominantno predstavnici JPU – uprava, stručna služba, vaspitači, medicinske setre (uz učešće par pedijatar) realizovana Teorijska i interaktivna obuka o neurorazvojnim poremećajima i</p>	<p>II kvartal 2024-IV kvartal 2025</p>	<p>20.000 eura</p> <p>Utrošeno 14.900 eura</p>	<p>MPNI, donatori</p>	

<p>prilagođavanje, individualizacija, tranzicija itd)</p>	<p>realizovano najmanje 50 školskih programa</p>	<p>ranoj intervenciji, 30.-31. Maj, 1. Jun.</p> <p>Sa MZ za 60tak učesnika: dominantno predstavnici JPU – uprava, stručna služba, vaspitači, medicinske setre (uz učešće par pedijataru region jug, sjever) realizovana Teorijska i interaktivna obuka o neurorazvojnim poremećajima i ranoj intervenciji, septembar-novembar.</p> <p>6 obuka za IROP – za oko 240 učesnika, OŠ, SŠ, JPU.</p> <p>Sa Savjetom Evrope realizovane 2 radionice na temu: Modeli obrazovne i socijalne inkluzije učenika iz ranjivih grupa – međusektorski pristup, sa fakultetima, osnovnim, srednjim školama, centrima za socijalni rad u Podgorici, na Žabljaku (april, jun). U školama realizovane obuke za metodu ABA (Budva, Danilovgrad, Bar, Golubovci).</p> <p>Obuka za izradu i primjenu IROP-a, ITP za osnovne i srednje škole. Broj učesnika/učesnica – 280. Sproveden coaching. Sprovedene obuke pripravnika u oblasti inkluzije.</p>				
---	--	---	--	--	--	--

			Sa Savjetom Evrope obuka o inkluzivnim i modelima tranzicije – 25 učesnika, Bar				
7.3. Sprovesti promotivne aktivnosti na nacionalnom, lokalnom, nivou škole uz puno učešće djece s invaliditetom/djece sa smetnjama i teškoćama u razvoju	<p>Predstavljene i promovisane inkluzivne vrijednosti među opštom, stručnom javnošću.</p> <p>Organizovano najmanje 10 inkluzivnih sajmova</p> <p>Izrađeno minimalno 10 inkluzivnih vršnjačkih promotivnih materijala</p> <p>Izrađeno najmanje 6 inkluzivnih studija slučaja</p>	MPNI, ZzŠ, CSO, v-o ustanove	<p>Obilježen 2 april Dan osoba s autizmom u obrazovno-vaspitnim ustanovama, uz učešće na Simpozijumu na ovu temu – u IJZCG i u Ulcinju.</p> <p>U saradnji sa Skupštinom Glavnog grada Podgorice i kancelarijom Savjeta Evrope, obilježen Međunarodni dan inkluzije. Prisustvo na drugom zasjedanju Parlamenta za osobe sa invaliditetom – događaj upriličen povodom 3. decembra – Međunarodnog dana Osoba sa invaliditetom i 10. decembra Međunarodnog dana ljudskih prava. Učešće na info danima u Podgorici, Bijelom Polju i Baru na temu “Šta donosi Zakon o jedinstvenom vještačenju invaliditeta”.</p>	II kvartal 2024-IV kvartal 2025	10.000 eura Utrošeno: 10.000 eura	MPNI, donatori	
7.4. Osnažiti podršku inkluzivnom obrazovanju povećanjem dostupnih usluga za djecu i porodice, s	Djeca i učenici dobijaju adekvatnu podršku jer su opredijeljeni neophodni profesionalni ljudski,	MPNI, ZzŠ, CSO, v-o ustanove, CDB, CSR, ZSDZ, MSSBPD,	Sa vrtićima rađen Projekat „Klimatska skloništa za ĐPOP“ sa ciljem da djeca sa smetnjama imaju mirni kutak u okviru prostora u kojem borave (biljke, akvarijum, životinje)	III kvartal 2024-IV kvartal 2025	15.000 eura Utrošeno: 7.500 eura	MPNI, donatori	

<p>fokusom na lokalnu zajednicu</p>	<p>tehnički resursi – najmanje 10 lokalno umreženih usluga, 500 korisnika</p>	<p>MZ, Lokalne samouprave</p>	<p>Realizovana savjetovanja – 12 za vrtiće, osnovne i srednje škole (stručne i gimnazije) s ciljem davanja preporuka za organizaciju nastave i prilagođavanja đeci sa smetnjama u razvoju</p> <p>Sa ZUNS urađen Priručnik za nastavnike i roditelje „Rana intervencija“ – odobren od strane Nacionalnog savjeta i nalazi se u fazi štampe</p> <p>Sa ZUNS urađen Priručnik za nastavnike „Rad s učenicima s intelektualnim smetnjama“ – na konkursu odabran materijal koji se priprema za Nacionalni savjet.</p> <p>Urađena evaluacija IROP i dostupnih usluga – upitnika za 75 predstavnika PP službi.</p> <p>Sprovedeno istraživanje o vještinama čitanja i pisanja u 3 pilot škole (zadat instrument za ispitivanje) – nad 178 dece. Nakon što je sprovedeno istraživanje počela izrada razvojnog materijala za podršku ovim vještinama.- iz tri osnovne škole: JU OŠ „ Dušan Korać“, Bijelo Polje, JU OŠ „Dr Dragiša Ivanović“ i JU OŠ „Marko Miljanov“, Podgorica.</p>				
-------------------------------------	---	-------------------------------	--	--	--	--	--

<p>7.5. Snaženje učenja i učešća kroz asistivnu tehnologiju (AT)</p>	<p>Ukupni evidentiran broj – najmanje 50 škola koristi u radu AT</p>	<p>MPNI, ZzŠ, CSO, v-o ustanove</p>	<p>U JU OŠ „Jugoslavija“ za južni region organizovana prezentacija asistivne tehnologije.</p> <p>Podijeljeni tableti i realizovane 4 obuke za Cboard za 60tak učesnika. Na 221 tablet dobijen donacijom EU, posredstvom Unicef predstavništva u Crnoj Gori, instalirana je C-board aplikacija. Tableti su distribuirani svim predškolskim obrazovno-vaspitnim ustanovama, u odnosu na broj dece sa smetnjama i teškoćama u razvoju.</p>	<p>II kvartal 2024- IV kvartal 2025</p>	<p>25.000 eura Utrošeno 1.200 eura</p>	<p>MPNI, donatori</p>	
<p>7.6. Arhitektonsko prilagođavanje pristupačnosti ustanova obrazovanja</p>	<p>Ukupni evidentiran broj pristupačnih ustanova – najmanje 10 škola ispunilo uslove pristupačnosti</p>	<p>MPNI, ZzŠ, CSO, v-o ustanove</p>	<p>Vaspitno-obrazovne ustanova koje su u toku 2024-2025. godine prilagođene osobama sa invaliditetom: 1.JU OŠ “Vladimir Nazor” Podgorica 2.JU OŠ “Branko Brinić” Tivat</p> <p>Vaspitno-obrazovne ustanova koje su u toku 2024-2025. godine u pojedinim segmentima prilagođene osobama sa invaliditetom: 1.JU OŠ “Lovćenski partizanski odred” Cetinje 2.JU OŠ “Srbija” Bar 3.JU OŠ “Jugoslavija” Bar 4.JU SŠŠ „Vukadin Vukadinović“ Berane, 5.JU Srednja elektro-ekonomska škola Bijelo Polje,</p>	<p>II kvartal 2024- IV kvartal 2025</p>	<p>100.000 eura Utrošeno: 74.963 eura iz Budžeta MPNI za izgradnju lifta u JU OŠ “Milan Vukotić”, Golubovci, Zeta</p> <p>Ostala sredstva su donacije Američke ambasade, EIBA, KEF-a i kapitalni budžet opštine Tivat</p>	<p>MPNI, donatori</p>	

			6.JU SMŠ „Bećo Bašić“ Plav, 7.JU SSŠ Rožaje, 8.JU SMŠ „Danilo Kiš“ Budva, 9.JU SSŠ „Cetinje“ Cetinje, 10.JU Škola za srednje i srednje stručno obrazovanje „Sergije Stanić“ 11.JU Gimnazija i JU SLŠ „Petar Lubarda“ Cetinje 12.JU OŠ „Miroslav Đurović“, Rožaje, 13.JPU „Dragan Kovačević“ VJ Pčelica, Nikšić 14.JU OŠ „Milan Vukotić“, Golubovci, Podgorica				
--	--	--	---	--	--	--	--

Rad i zapošljavanje

Operativni cilj 8:	Smanjenje nivoa diskriminacije sa kojima se suočavaju lica s invaliditetom prilikom ostvarenja prava iz oblasti rada i zapošljavanja		
Indikator učinka 1:	2022	Indikator učinka 1:	2022
Smanjiti nivo zastupljenosti prepreka i barijera sa kojima se suočavaju lica s invaliditetom prilikom zapošljavanja	<i>78% lica s invaliditetom smatra da se suočilo s preprekama i barijerama prilikom zapošljavanja</i>	Smanjiti nivo zastupljenosti prepreka i barijera sa kojima se suočavaju lica s invaliditetom prilikom zapošljavanja	<i>78% lica s invaliditetom smatra da se suočilo s preprekama i barijerama prilikom zapošljavanja</i>

Indikator učinka 2: Smanjiti nivo diskriminacije sa kojim se suočavaju lica s invaliditetom prilikom pristuparadnim mjestima	2022 <i>39% lica s invaliditetom smatra da je diskriminisano prilikom pristupa objektima u kojima obavljaju radnu djelatnost</i>	2025 37%		2027 35%			
Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 8	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Status realizacije aktivnosti 	Početni i krajnji rok za realizaciju aktivnosti	Planirana i utrošena sredstva	Izvor finansiranja	Preporuka
8.1. Smanjenje nezaposlenosti lica sa invaliditetom	Povećan broj poslodavaca koji ostvaruju pravo na subvenciju zarada lica sa invaliditetom Subvencijama na zaradu lica sa invaliditetom raste interesovanje poslodavaca jer je ovom mjerom olakšano funkcionisanje poslodavaca. Subvencije zarada	ZZZCG	Na dan 31.12.2024. godine, 2.919 poslodavaca ostvaruje pravo na subvenciju zarade za 4.550 lica sa invaliditetom.	I kvartal 2024-IV kvartal 2024	20.000.000 eura Utrošeno: 33.165.921, 02 eura	Budžet	

	poslodavcima koji zapošljavaju lice sa invaliditetom se kreću od 75%, 60% ili 50%, kako je predviđeno zakonom						
8.2. Smanjenje nezaposlenosti lica sa invaliditetom	<p>Povećan broj poslodavaca koji ostvaruju pravo na subvenciju zarada lica sa invaliditetom</p> <p>Subvencijama na zaradu lica sa invaliditetom raste interesovanje poslodavaca jer je ovom mjerom olakšano funkcionisanje poslodavaca. Subvencije zarada poslodavcima koji zapošljavaju lice sa invaliditetom se kreću od 75%, 60% ili 50%, kako je predviđeno zakonom</p>	ZZZCG	<p>Na dan 31.12.2025. godine 2870 poslodavaca ostvaruje pravo na subvenciju zarade za 5544 lica sa invaliditetom, od čega žene 2702, a muškaraca 2842. Na određeno vrijeme vrijeme 306 lica na određeno, a na neodređeno 5238 lica.</p> <p>Na dan 31.12.2025. godine 196 poslodavaca ostvaruje pravo na subvenciju - učešće u finansiranju ličnih troškova asistenta (pomagača u radu) za 192 lica sa invaliditetom, od čega žene 92, a muškaraca 100. Na određeno vrijeme vrijeme 7 lica na određeno, a na neodređeno 185 lica.</p>	I kvartal 2025-IV kvartal 2025	50.000.000 eura Utrošeno: 40.076.412,51 eura	Budžet	
8.3. Promovisanje zapošljavanja lica sa invaliditetom kroz javni poziv za dodjelu bespovratnih sredstava za	Broj uključenih lica sa invaliditetom tokom poziva iznosi oko 160	ZZZCG	Odlukom UO Zavoda o dodjeli bespovratnih sredstava za finansiranje projekata zapošljavanja lica sa invaliditetom br.01-117/24-2878 od 29.05.2024.godine, odobreno je finansiranje 21	I kvartal 2024-IV kvartal 2024	1.000.000 eura Utrošeno: 1.000.000 eura	Budžet	

zapošljavanje lica sa invaliditetom – grant šeme			<p>projekta. Realizacija projekata počela je 17.06.2024.godine. Predviđeno je uključivanje 174 LSI, od čega 117 LSI će biti zaposleno tokom trajanja projekta, a 45 LSI će biti zaposlena nakon završetka projekata, u najkraćem trajanju od devet mjeseci i najdužem na neodređeno vrijeme. Svi projekti kojima su dodjeljena sredstva imaju za rezultat zapošljavanje nakon završetka projekta.</p> <p>Objavljen Javni poziv 04.10.2024.godine br. 07-117/24-4970 od 03.10.2024.godine, planirano zapošljavanje 80 LSI (sredstva za finansiranje J.poziva 500.000 eura)</p>				
8.4. Promovisanje zapošljavanja lica sa invaliditetom kroz javni poziv za dodjelu bespovratnih sredstava za zapošljavanje lica sa invaliditetom – grant šeme	Broj uključenih lica sa invaliditetom tokom poziva iznosi oko 160	ZZZCG	<p>Shodno Odluci Upravnog odbora Zavoda o dodjeli bespovratnih sredstava za finansiranje projekata zapošljavanja lica sa invaliditetom od 28.02.2025. godine, a na osnovu Javnog poziva br.07-117/24-4970 od 03.10.2024.godine, odobreno je finansiranje 10 projekata.</p> <p>Tokom realizacije ovih projekata obuhvaćeno je ukupno 81 lice sa invaliditetom sa evidencije nezaposlenih, od čega 48 žena i 33 muškarca, pri čemu 10 lica pripada kategoriji mladih do 30 godina. Od ukupno 81 uključenog lica, 53 lica su</p>	I kvartal 2025- IV kvartal 2025	1.000.000 eura Utrošeno: 496.316,57 eura + 486.861,61 eura	Budžet	

zaposlena kroz realizaciju projekata. Realizacija projekata započela je 11.03.2025. godine. Projekti su raličitog trajanja, pri čemu se realizacija najdužeg projekta završava 11.02.2026. godine. Nakon završetka realizacije projekata planirano je zaopšljavanje 18 lica, u trajanju od najmanje devet mjeseci, uključujući i zaopšljavanje na neodređeno vrijeme.

Tokom 2025.godine započeta je i realizacija 10 novih projekata po Javnom pozivu br.07-117/25-1071 od 14.03.2025. godine i Odluci Upravnog odbora o dodjeli bespovratnih sredstava za finansiranje projekata zapošljavanja lica sa invaliditetom br.01/117/25-2767 od 17.07.2025. godine. U okviru ovih projekata uključeno je **80 lica sa invaliditetom** sa evidencije nezaposlenih, od čega 48 žena i 32 muškarca, pri čemu 12 lica pripada kategoriji mladih do 30 godina. Planirano zapošljavanje u okviru projekata obuhvata 56 lica. Po završetku realizacije projekata planirano je zapošljavanje 26 lica, u trajanju od devet mjeseci, uključujući i zapošljavanje na neodređeno vrijeme. Projekti su različitog trajanja, najduži projekat

			traje 12 mjeseci. Realizacija projekata započela je 21.07.2025. godine i završava se 21.07.2026. godine.				
8.5. Podrška preduzetništvu LSI, Programom za unapređenje konkurentnosti privrede	<p>Program za unapređenje konkurentnosti 2025, biće predviđena dodjela bespovratnih sredstava za nabavku opreme, informatičke opreme, kancelarijske opreme</p> <p>Intezitet bespovratne podrške će se uvećati za dodatnih 10 % iznosa opravdanih troškova za LSI koji su preduzetnici. Odobreni iznos sufinansiranja bi iznosio 80 % od ukupne cijene nabavljene opreme</p>	MER	<p>Dobijena potrebna saglasnost od Direktorata koji sprovodi Program za razvoj konkurentnosti. Programom za 2025. godinu, biće predviđena podrška LSI. Intezitet bespovratne podrške će se uvećati za dodatnih 10 % iznosa opravdanih troškova, odnosno do 80% od ukupne cijene nabavljene opreme za LSI koji su preduzetnici. Realizacija programa je predviđena u periodu od II, zaključno sa IV kvartalom 2025. godine.⁴⁰</p> <p>Programom za unapređenje konkurentnosti 2025 je pored osnovne, predviđena dodatna podrška za preduzeća u kojima LSI učestvuju u vlasništvu minimum 51 %.</p> <p>Program je u odnosu na prethodnu godinu pretrpio određene promjene, s tim u vezi i intezitet podrške LSI se razlikuje u odnosu na ranije planirano, a ogleda se u sledećem:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dodatni intezitet refundacije od 5 %; 	I kvartal 2025-IV kvartal 2025	Budžet MER	Budžet	

⁴⁰ Aktivnost zavisi od Zakona o jedinstvenom vještačenju invaliditeta.

- dodjeljivanje od 5 do 10 bodova (zavisno od programske linije) prilikom ocjenjivanja pristiglih aplikacija;

- prioritet u odnosu na ostale aplikacije u slučaju jednakog broja bodova za podnešene aplikacije, kod kreiranja pojedinačnih rang lista.

Programom je predviđeno da su aplikanti u obavezi da predaju Rješenje o priznavanju statusa invaliditeta izdato barem od jedne nadležne institucije.

Program za unapređenje konkurentnosti je usvojen na sjednici Vlade Crne Gore, a početak realizacije programa je planiran u toku II kvartala 2025. godine.

Link:

<https://www.gov.me/dokumenta/3387e0c0-ada9-4e15-87ee-efb81449589a>

Shodno pravilima Programa za unapređenje konkurentnosti privrede za 2025. godinu, komisija za odlučivanje je odobrila subvencije za **6 (šest) preduzeća** čiju vlasničku strukturu čini osoba sa invaliditetom

Link:

<https://www.gov.me/dokumenta/0>

			f887f3b-168b-4ce4-8a02-0e95b17508c7				
8.6. Organizovanje edukacija/treninga za lica s invaliditetom radi obuke o mogućnostima zapošljavanja, i pravima u oblasti rada i zapošljavanja	Realizovati najmanje 6 edukacija/treninga u sve tri regije CG	MER u saradnji sa ZZZCG i NVO sektorom	U okviru nefinansijske podrške Programom za razvoj konkurentnosti 2025 obezbijeđen je mentoring u trajanju od 25 sati obaveznog besplatnog mentorskog rada sa vlasnikom/odgovornim licem za 5 (pet) preduzeća, čiju vlasničku strukturu čini žena sa invaliditetom (min. 51 %) , sa ciljem dijagnostifikovanja trenutne situacije u preduzeću i predlaganja mjera i aktivnosti za unapređenje poslovanja.	IV kvartal 2024-IV kvartal 2025	Budžet Donatorska sredstva	Budžet Donatorska sredstva	
8.7. Pojačan nadzor u pogledu posebne zaštite lica sa invaliditetom	Spovođenje inspeksijskog nadzora i provjera da li su ugovori o radu zaključeni pod uslovima i način utvrđenim Zakonom o radu	Uprava za inspeksijske poslove	Odjeljenje inspekcije zaštite i zdravlja na radu (Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga) informisalo da tokom 2025. godine nije bilo postupaka.	III kvartal 2024-I kvartal 2025	Nema dodatnih sredstava	Budžet	

Zdravlje, rehabilitacija i lična pokretljivost lica s invaliditetom

Operativni cilj 9:	Smanjenje nivoa diskriminacije i barijera sa kojima se suočavaju lica s invaliditetom prilikom pristupa zdravstvenoj zaštiti i zdravstvenim uslugama
---------------------------	--

<p>Indikator učinka 1:</p> <p>Smanjiti postojeći nivo diskriminacije sa kojim se suočavaju lica s invaliditetom prilikom korišćenja usluga zdravstvene zaštite, uključujući i rehabilitaciju i medicinsko-tehnička pomagala i opremu</p>	<p>2022</p> <p>43,8% lica s invaliditetom smatra da se suočilo s nekim od oblika diskriminacije</p>	<p>2025</p> <p>41%</p>			<p>2027</p> <p>39%</p>		
<p>Indikator učinka 2:</p> <p>Smanjiti nivo prepreka i barijera sa kojima se suočavaju lica s invaliditetom u oblasti zdravstva</p>	<p>31% lica s invaliditetom koja su se suočila s nekim tipom prepreka i barijera u oblasti zdravstva</p>	<p>30%</p>			<p>28%</p>		
<p>Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 9</p>	<p>Indikator rezultata</p>	<p>Nadležne institucije</p>	<p>Status realizacije aktivnosti</p> 	<p>Početni i krajnji rok za realizaciju aktivnosti</p>	<p>Planirana i utrošena sredstva</p>	<p>Izvor finansiranja</p>	<p>Preporuka</p>
<p>9.1. Revidirati Pravilnik o ostvarivanju prava na medicinsko tehnička pomagala</p>	<p>Revidiran pravilnik kojim je proširena pokrivenost tehničkim pomagalima koje</p>	<p>MZ, IJZ, FOND</p>	<p>Nije realizovana aktivnost.</p>	<p>III kvartal 2024-IV kvartal 2025</p>	<p>Redovna budžetska sredstva</p>	<p>Budžet</p>	<p>Uvrstiti aktivnost u Akcioni plan 2026-2027.</p>

	pokriva Zdravstveni fond Crne Gore		U planu je revidiranje pravilnika pa će se ova aktivnost realizovati u narednom periodu.				
9.2. Obezbeđivanje pristupačnosti za lica s invaliditetom u ambulantomama u ruralnim područjima Crne Gore	Pristupačno najmanje 5 ambulanti u ruralnim područjima u CG	MZ, JZU	Nije realizovana aktivnost. Potrebno je prenijeti ovu aktivnost kako bi se realizovala.	III kvartal 2024-IV kvartal 2025	15.000 eura	Budžet Projekti	Uvrstiti aktivnost u Akcioni plan 2026-2027.
9.3. Sprovedenje obuke o inkluziji lica s invaliditetom za medicinsko i nemedicinsko osoblje, kao i za Zaštitnika/cu prava pacijenata, kao dio kontinuiranog profesionalnog razvoja	Sprovedeno najmanje 3 obuke	MZ, IJZ, JZU, NVO	Realizovana aktivnost. Realizovano je 8 ciklusa teorijske obuke gdje je 250 učesnika prošlo edukaciju (pedijatri, pedijatrijske sestre, vaspitačice, socijalni radnici/ce, medicinske sestre u vrtićima, psihijatri, psiholozi i dr.).	III kvartal 2024-IV kvartal 2025	10.000 eura	Budžet	
9.4. Izmijeniti portal eZdravlje kako bi se osiguralo da odgovara međunarodnim standardima pristupačnosti lica s invaliditetom	Izmijenjen portal i obezbijeđen nivo usklađenosti sa međunarodnim standardima u pogledu pristupačnosti lica s invaliditetom	MZ, IJZ, JZU	Nije realizovana aktivnost.	III kvartal 2024-IV kvartal 2025	5.000 eura	Budžet	Uvrstiti aktivnost u Akcioni plan 2026-2027.
9.5. Priprema i usvajanje protokola o postupanju prema licima s invaliditetom u pružanju zdravstvene zaštite	Usvojen Protokol o postupanju prema licima s invaliditetom prilikom pružanja zdravstvene zaštite	MZ, Institut za javno zdravlje, KCCG, NVO sektor	Djelimično realizovana aktivnost. Ministarstvo zdravlja je u izradi dva dokumenta (Vodič i Protokol za pružanje kurativnih usluga osobama sa invaliditetom i	III kvartal 2024-IV kvartal 2025	Redovna budžetska sredstva	Budžet	Uvrstiti aktivnost u Akcioni plan 2026-2027.

			mladima sa teškim nezaraznim bolestima).				
9.6. Izrada natpisa na Brajevom pismu za nazive ustanova i prostorija u svim zdravstvenim ustanovama u CG	Sve zdravstvene ustanove u Crnoj Gori posjeduju natpise na Brajevom pismu	MZ, Institut za javno zdravlje, JZU, Fond za zdravstveno osiguranje	Nije realizovana aktivnost. Planira se realizacija ove aktivnosti u narednom periodu.	III kvartal 2024-IV kvartal 2025	5.000 eura	Donatorska podrška EU fondovi	Uvrstiti aktivnost u Akcioni plan 2026-2027.
9.7. Izmijeniti naziv Centara za djecu s posebnim potrebama u skladu sa prihvaćenom terminologijom (Razvojna savjetovališta) koja je zasnovana na pristupu baziranom ljudskim pravima	Izmijenjeni nazivi svih Centara za djecu s posebnim potrebama u Crnoj Gori u cilju većeg nivoa korišćenja usluga centra od strane djece s invaliditetom/djece sa smetnjama u razvoju	MZ, JZU	U realizaciji.	III kvartal 2024-II kvartal 2025	Redovna budžetska sredstva	Budžet	Uvrstiti aktivnost u Akcioni plan 2026-2027.
9.8. Izmjena Zakona o obaveznom zdravstvenom osiguranju	Izmjene i dopune zakonskog akta su sprovedene	MZ	Nije realizovana aktivnost.	III kvartal 2024-IV kvartal 2025	Redovna budžetska sredstva	Budžet	Uvrstiti aktivnost u Akcioni plan 2026-2027.
9.9. Izmjena Zakona o ostvarivanju i zaštiti prava mentalno oboljelih lica	Izmjenama i dopunama zakonskog akta stvorena je pravna osnova za pripremu novog strateškog dokumenta koji se odnosi na mentalno oboljela lica	MZ	Nije realizovana aktivnost.	III kvartal 2024-IV kvartal 2025	Redovna budžetska sredstva	Budžet	Uvrstiti aktivnost u Akcioni plan 2026-2027.

Politički i javni život

Operativni cilj 10:	Unaprijediti uslove za ravnopravno učešće i pristup lica s invaliditetom u okviru političkog i javnog života						
Indikator učinka 1: Unapređenje postojećeg pravnog okvira koji reguliše mogućnost učešća lica s invaliditetom u političkom životu garantovanjem primjene instituta afirmativne akcije	2022 Pravni okvir u oblasti političkog i javnog života nije usklađen sa preporukama Komiteta UN za prava lica s invaliditetom	2025 Definisan predlog izmjena i dopuna Zakona o izboru odbornika i poslanika i Zakona o političkim partijama	2027 Pravni okvir je usklađen sa preporukama Komiteta UN za prava lica s invaliditetom u oblasti političkog i javnog života				
Indikator učinka 2: Uklanjanje fizičkih i informativnih barijera koje onemogućavaju ravnopravan pristup licima s invaliditetom biračkim mjestima	2022 Ne postoje dostupni podaci o broju biračkih mjesta koja su pristupačna licima s invaliditetom	2025 Izrađena analiza postojećeg nivoa pristupačnosti biračkih mjesta licima s invaliditetom	2027 Unaprijeđen nivo pristupačnosti biračkih mjesta licima s invaliditetom				
Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 10	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Status realizacije aktivnosti 	Početni i krajnji rok za realizaciju aktivnosti	Planirana i utrošena sredstva	Izvor finansiranja	Preporuka

10.1. Definisan predlog izmjena i dopuna Zakona o izboru odbornika i poslanika u dijelu koji se odnosi na unapređenje nivoa političke participacije lica s invaliditetom	Definisan predlog Zakona i dostavljen Skupštini Crne Gore na razmatranje i usvajanje	Skupština Crne Gore	Skupština Crne Gore 28. saziva na Osmoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2025. godini, dana 25. jula 2025. godine, donijela je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o izboru odbornika i poslanika, koji je objavljen u "Službenom listu CG", broj 81/25. Međutim, u ovom zakonu nije bilo izmjena u dijelu koji se odnosi na unapređenje nivoa političke participacije lica s invaliditetom. Odbor za sveobuhvatnu izbornu reformu nastavio je dalji rad na izmjenama izbornog zakonodavstva tokom jesenjeg zasijedanja, ali do kraja 2025. godine nije bilo novih izmjena i dopuna Zakona o izboru odbornika i poslanika.	III kvartal 2024-IV kvartal 2025	Redova budžetska sredstva	Budžet	
10.2. Definisan predlog izmjena i dopuna Zakona o političkim partijama u dijelu koji se odnosi na unapređenje nivoa političke participacije lica s invaliditetom	Definisan predlog Zakona i dostavljen Skupštini Crne Gore na razmatranje i usvajanje	Skupština Crne Gore	Do kraja 2025. godine nije utvrđen predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o političkim partijama.	III kvartal 2024-IV kvartal 2025	Redovna budžetska sredstva	Budžet	

<p>10.3. Medijska promocija učešća lica s invaliditetom u političkom i javnom životu</p>	<p>Sprovedeno najmanje 20 medijskih pojavljivanja (gostovanja, pisani i elektronski mediji, kampanje, okrugli stolovi) posvećenih promociji učešća LSI u političkom i javnom životu</p>	<p>MLJMP</p>	<p>15. januar 2025, Disability info https://disabilityinfo.me/ljudska-prava/item/2601-rakocevic-istakla-nuznost-saradnje-vlade-crne-gore-sa-organizacijama-civilnog-drustva, Zabrana višestruke i višesektorske diskriminacije lica sa invaliditetom 23. februar 2025, MINA https://youtu.be/xzX6asEm0Yw-, Zakon o jedinstvenom vještačenju invaliditeta 19. mart 2025, https://www.gov.me/clanak/pitanje-pravilnog-razumijevanja-invaliditeta-nije-samo-stvar-pravnih-regulativa-ili-medunarodnih-obaveza-koje-je-crna-gora-preuzela-vec-prije-svega-pitanje-ljudskog-dostojanstva-pravednosti 24. april 2025, RTCG https://www.rtcg.me/vijesti/drustvo/697839/osi-i-dalje-izlozene-visestrukoj-diskriminaciji-i-iskljucenosti.html 24. april 2025, https://www.gov.me/clanak/odrzavanje-seminara-inkluzivni-dizajn-uklanjanje-prepreka-stvaranje-prilika 25. april 2025, https://www.gov.me/clanak/borba-protiv-intersekcijske-diskriminacije-djece-sa-smetnjama</p>	<p>III kvartal 2024- IV kvartal 2025</p>	<p>Redovna budžetska sredstva</p>	<p>Budžet</p>	
---	---	--------------	---	--	-----------------------------------	---------------	--

[u-razvoju-i-mladih-sa-invaliditetom-mora-biti-jedan-od-kljucnih-prioriteta](#)
7. maj 2025, TV Adria-
https://youtu.be/dQDYmC_Sbp4?si=Bjmk8lpnW8CTFnWf

19. maj 2025,
<https://www.gov.me/clanak/rakoc-ovic-na-okruglom-stolu-polozaj-romske-populacije-u-crnoj-gori-koji-je-realizovan-u-sklopu-projekta-djecija-animirana-serija-na-romskom-jeziku-koji-sprovodi-juventas>

4. jun 2025, NOVA M-
<https://youtu.be/zSGoKl2yfaw?si=Ekr9FyEHWue4Oghv->, Žene sa invaliditetom na tržištu rada

26.jun 2025, RTCG: Stop diskriminaciji, veća zaštita lica sa invaliditetom - BUDIMO BUDNI <https://www.youtube.com/watch?v=JNjOwX1CMbc>

11. jul 2025, NOVA M-
<https://www.instagram.com/reel/DL-Zfyaixga/?igsh=MTJsOWxuZjF6dGI3OA==> Žene i djevojčice sa invaliditetom, završna konferencija NVO Ekvivalent u okviru realizacije projekta “Prihvati izazov”

18. jul 2025, Gradska TV
<https://gradski.me/zene-sa->

[invaliditetom-diskriminisane-847-odsto-percipira-diskriminaciju-u-oblasti-rada-i-zaposljavanja-u-vladi-svjesni-problema/](#)

24. jul 2025, TV E

<https://etv.me/drustvo/pristupacnost-objekata-osi-pokrenute-promjene-ali-prepreke-i-dalje-stoje-ispred-najvaznijih-institucija>

31. jul 2025, RTCG

<https://www.rtcg.me/vijesti/drustvo/737801/obezbijediti-godisnje-budzetsko-planiranje-za-uklanjanje-svih-vrsta-barijera-u-obrazovnim-institucijama.html>

1. avgust 2025,

<https://www.gov.me/clanak/rakoc-ovic-na-zavrсноj-konferenciji-u-okviru-projekta-sprovođenje-anketnog-istraživanja-o-smanjenju-diskriminacije-osi-u-obrazovnom-sistemu>

14.oktobar 2025, Gradska TV "Puls"

– Svjetski dan vida: jednakost kao princip, a ne privilegija ["Puls" – Svjetski dan vida: jednakost kao princip, a ne privilegija \(youtube.com\)](#)

27. oktobar 2025,

<https://www.gov.me/clanak/borba-protiv-visestruke-diskriminacije-nije-deklarativna-obaveza-vec-mjera-nase-sistemske-povezanosti-i-odgovornosti>

			<p>25. novembar 2025, https://www.gov.me/clanak/direktorica-rakocevic-prisustvovala-okruglom-stolu-znacaj-pristupacne-komunikacije-za-ranjive-kategorije-u-cilju-laksegh-pristupa-informacijama</p> <p>28. novembar 2025, TV Pljevlja - Pljevaljska hronika 28.11.2025. - YouTube</p> <p>Gostovanje na RTCG</p>				
<p>10.4. Podsticati realizaciju projekata/programa koji doprinose zaštiti lica s invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti</p>	<p>Minimum 50 prijavljenih projekata/programa godišnje</p> <p>Minimum 15 podržanih projekata/programa godišnje</p>	MLJMP	<p>Na adresu Komisije, po navedenom Javnom konkursu, u predviđenom roku pristiglo je 80 prijava projekata/programa nevladinih organizacija a odobreno je finansiranje 25 projekata nevladinih organizacija u oblasti zaštite lica sa invaliditetom za 2024. godinu.</p> <p>Na adresu Komisije, po navedenom Javnom konkursu, u predviđenom roku pristiglo je 71 prijava projekata/programa nevladinih organizacija a odobreno je finansiranje 26 projekata nevladinih organizacija u oblasti zaštite lica sa invaliditetom za 2025. godinu.</p>	III kvartal 2024 - IV kvartal 2025	552.613,23 eura za 2024. godinu + 579.400,97 eura za 2025. godinu	Sektorska budžetska podrška	

<p>10.5. Izrada izmjena i dopuna Zakona o nevladinim organizacijama</p>	<p>Usvojen predlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama na osnovu kog će biti usvojen podzakonski akt koji će definisati kriterijume i postupak finansiranja projekata i programa koje realizuju NVO</p>	<p>MJU⁴¹</p>	<p>Stupanjem na snagu Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave („Sl.list CG“ 98/23 102/2023, 113/2023, 71/2024 i 72/2024), svi poslovi koji se odnose na djelovanje nevladinih organizacija, prenijeti su u nadležnost novoformiranog Ministarstva regionalno-investicionog razvoja i saradnje sa nevladinim organizacijama. Ministarstvo je od pravnog prethodnika, Ministarstva javne uprave, preuzelo svu dokumentaciju koja se odnosi na izmjene i dopune Zakona o nevladinim organizacijama. Imajući u vidu novonastale kadrovske i organizacione promjene, formirano je novo radno tijelo za izradu Prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama. Realizacija ove aktivnosti je u toku i sačinjeni su prednacrti zakona i podzakonskih akata. Saglasno Akcionom planu 2024-2026. Strategije saradnje organa državne uprave i nevladinih organizacija 2022-2026, novi rok za</p>	<p>II kvartal 2024-IV kvartal 2024</p>	<p>Redovna budžetska sredstva</p> <p>Radno tijelo je imalo ekspertsku podršku obezbijedenu u okviru TA projekta. S obzirom na to da se ne radi o budžetskim sredstvima, Ministarstvo nema uvid u iznos utrošenih sredstava.</p>	<p>Budžet</p> <p>TA projekat</p>	<p>Saglasno Akcionom planu 2024-2026. Strategije saradnje organa državne uprave i nevladinih organizacija 2022-2026, novi rok za realizaciju ove aktivnosti je II kvartal 2026. godine.</p> <p>Uvrstiti aktivnost u Akcioni plan 2026-2027.</p>
--	--	-------------------------	--	--	---	----------------------------------	---

⁴¹ Izmjenom Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave ova aktivnost je prešla u nadležnost Ministarstva regionalno-investicionog razvoja i saradnje sa nevladinim organizacijama

			<p>realizaciju ove aktivnosti je II kvartal 2026. godine.</p> <p>Predlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nevladinim organizacijama je nakon održane javne rasprave i Izvještaja o istoj, u fazi dobijanja saglasnosti od relevantnih državnih organa.</p>				
<p>10.6. Izrada novog portala otvorenih podataka na kojem će između ostalih biti kreirani i novi setovi podataka koji se odnose na oblast zaštite lica s invaliditetom</p>	<p>Novi portal je izrađen i sadrži setove podataka namijenjene licima s invaliditetom</p>	<p>MJU MLJMP MZ MERT MRSS</p>	<p>Realizovano u dijelu nadležnosti MJU.</p> <p>Naime, uspostavljen novi Open Data Portal, 15. decembra 2024. Novi portal otvorenih podataka razvilo je Ministarstvo javne uprave, uz podršku EU i UNDP kancelarije u Crnoj Gori- https://www.gov.me/clanak/dukaj-uspostavljen-novi-open-data-portal-otvorenih-podataka.</p> <p>U odnosu na kreiranje novih setova podataka iz oblasti zaštite lica s invaliditetom, zavisi od ažurnosti drugih institucija u čijoj nadležnosti je ova oblast, koliko će ažurno kreirati i dostaviti ove podatke.</p>	<p>III kvartal 2024- IV kvartal 2024</p>	<p>50.000 eura</p> <p>Utrošeno: 110 000e</p>	<p>Sredstva iz Projekta "E-usluge i digitalna infrastruktura kao odgovor na COVID-19" koji zajedno sprovode MJU i UNDP</p>	
<p>10.7. Sprovesti monitoring primjene člana 16 Uredbe o izboru predstavnika nevladinih organizacija u radna tijela organa državne uprave i sprovođenju javne rasprave u</p>	<p>Objavljen Izvještaj o primjeni Uredbe o izboru predstavnika nevladinih organizacija u radna tijela organa državne uprave i sprovođenju javne rasprave u</p>	<p>MJU</p>	<p>Ministarstvo javne uprave je pripremlilo <i>Izvještaj o primjeni Uredbe o izboru predstavnika nevladinih organizacija u radna tijela organa državne uprave i sprovođenju javnih rasprava u pripremi zakona i strategija za 2023. godinu</i>, koji je Vlada CG</p>	<p>III kvartal 2024- IV kvartal 2025</p>	<p>Redovna sredstva iz budžeta</p>	<p>Budžet MJU</p>	

<p>pripremi Zakona i Strategija (Sl.list CG br. 41/18)</p>	<p>pripremi Zakona i Strategija (Sl.list CG br. 41/18)</p> <p>Izveštaj za 2024. i izvještaj za 2025. godinu</p>		<p>usvojila u decembru 2024. godine- https://www.gov.me/dokumenta/914756cd-6ff7-4eb6-8210-9738d09b4e95.</p> <p>Ministarstvo javne uprave je pripremi Izveštaj o primjeni Uredbe o izboru predstavnika nevladinih organizacija u radna tijela organa državne uprave i sprovođenju javnih rasprava u pripremi zakona i startegija za 2024. godinu, koji je usvojen na sjednici Vlade Crne Gore održanoj 16.9.2025. godine.</p> <p>Link usvojenog izvještaja: https://www.gov.me/dokumenta/3aa5a8af-b91d-455e-95ca-17365eb7592b</p> <p>Izrada izvještaja za 2025. godinu planirana je za treći kvartal 2026. godine.</p>				
<p>10.8. Međunarodna konferencija o učešću lica s invaliditetom u javnom i političkom životu</p>	<p>Organizovana međunarodna konferencija o učešću lica sa invaliditetom u politički i javni život</p>	<p>MLJMP</p>	<p>Nije realizovana aktivnost. Aktivnost nije realizovana u izvještajnom periodu zbog nedostatka planiranih finansijskih sredstava.</p>	<p>I kvartal 2025-IV kvartal 2025</p>	<p>Redovna budžetska sredstva i sredstva iz donacije</p>	<p>Budžet Donatorska podrška</p>	<p>Uvrstiti aktivnost u Akcioni plan 2026-2027.</p>
<p>10.9. Izraditi istraživanje o položaju manjinskih naroda i drugih manjinskih</p>	<p>Sprovedeno istraživanje, prikupljeni i</p>	<p>MLJMP</p>	<p>Uz finansijsku podršku MLJMP urađena je studija „Položaj manjina u političkom životu Crne Gore“. Studija je nastala kao rezultat</p>	<p>I kvartal 2025 - IV kvartal 2025</p>	<p>5.000,00 eura Utrošeno: 5.000,00 eura</p>	<p>Sektorska budžetska podrška</p>	

nacionalnih zajednica u okviru kog će biti prikupljeni podaci o položaju lica s invaliditetom koja su pripadnici ovih zajednica	prezentovani podaci istraživanja		nastojanja da se pruži dublji uvid u izazove i mogućnosti političke participacije manjinskih naroda i drugih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori. Kroz analizu relevantnih podataka i primjenu stručnih metoda istraživanja, ova studija omogućava bolje razumijevanje konteksta i identifikaciju ključnih faktora koji utiču na njihovu političku inkluziju.				
---	----------------------------------	--	--	--	--	--	--

Kultura, mediji, sport i rekreacija

Operativni cilj 11:	Obezbjedenje ravnopravnog učešća, medijske zastupljenosti i pristupa lica s invaliditetom kulturnom životu, sportskim i rekreativnim aktivnostima		
Indikator učinka 1: Smanjiti nivo barijera i prepreka sa kojima se suočavaju lica s invaliditetom prilikom pristupa medijima	2022 73% lica s invaliditetom smatra da su se suočili s nekim tipom prepreka i barijera prilikom pristupa medijima	2025 65%	2027 50%
Indikator učinka 2: Povećati nivo pristupačnosti	2022	2025	2027

<p>kulturnih sadržaja (fizička pristupačnost, pristupačnost informacijama, pristupačnost kulturnih dobara), licima s invaliditetom</p>	<p>Broj prilagođenih kulturnih objekata:</p> <p>9 od 12 objekata u javnoj upotrebi iz oblasti kulture su djelimično prilagođena</p> <p>3 objekta u javnoj upotrebi su u potpunosti prilagođena</p>		<p>7 potpuno prilagođenih objekata u javnoj upotrebi</p>	<p>8 potpuno prilagođenih objekata u javnoj upotrebi</p>			
<p>Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 11</p>	<p>Indikator rezultata</p>	<p>Nadležne institucije</p>	<p>Status realizacije aktivnosti</p> 	<p>Početni i krajnji rok za realizaciju aktivnosti</p>	<p>Planirana i utrošena sredstva</p>	<p>Izvor finansiranja</p>	<p>Preporuka</p>
<p>11.1. Kontinuirana podrška radu Paraolimpijskom komitetu, kao krovne asocijacije sportskih organizacija lica s invaliditetom</p>	<p>Iznos podržanog programa, u visini do 250.000 eura</p>	<p>MSM</p>	<p>Prema Odluci o dodjeli sredstava za sprovođenje programa sportskih organizacija u 2024. godini broj: 01-04-614/23-2555/6, od 31. januara 2024. godine, sufinansira se program Paraolimpijskog komiteta u iznosu od 300.000 eura.</p>	<p>III kvartal 2024-IV kvartal 2025</p>	<p>250.000 eura</p> <p>Utrošeno: 300.000 eura</p>	<p>Budžet</p>	
<p>11.2. Kontinuirana podrška radu Specijalne Olimpijade Crne Gore, kao krovne asocijacije sportskih organizacija lica s invaliditetom</p>	<p>Iznos podržanog programa, u visini do 50.000 eura</p>	<p>MSM</p>	<p>Prema Odluci o dodjeli sredstava za sprovođenje programa sportskih organizacija u 2024. godini broj: 01-04-614/23-2555/6, od 31. januara 2024. godine, sufinansira se program Crnogorski savez</p>	<p>III kvartal 2024-IV kvartal 2025</p>	<p>50.000 eura</p> <p>Utrošeno: 100.000 eura</p>	<p>Budžet</p>	

			specijalna olimpijada u iznosu od 100.000 eura.				
11.3 Izmjene Zakona o sportu u dijelu unapređenja Paraolimpijskog komiteta CG i Specijalne Olimpijade	Izmjene i dopune Zakona o sportu definisane i predložene Skupštini na usvajanje	MSM, NVO	Formirana Radna grupa za izradu Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sportu. Do kraja 2025. godine sprovedena je javna rasprava, u proceduri je usaglašavanje teksta Nacrta zakona sa nadležnim sekretarijatom.	III kvartal 2024-IV kvartal 2025	Redovna budžetska sredstva	Budžet	Uvrstiti aktivnost u Akcioni plan 2026-2027.
11.4 Povećati nivo pristupačnosti sportskih objekata na lokalnom nivou licima s invaliditetom	Analiza sportskih objekata u kojima je potrebno povećati nivo pristupačnosti licima s invaliditetom Broj adaptiranih/izgrađenih sportskih objekata koji su pristupačni licima s invaliditetom.	MSM, Lokalne samouprave	Aktivnost nije realizovana u izvještajnom periodu zbog nedostatka planiranih finansijskih sredstava.	III kvartal 2024-IV kvartal 2025	Redovna budžetska sredstva Sredstva iz donacije	Budžet Donatorska podrška	Uvrstiti aktivnost u Akcioni plan 2026-2027.
11.5 Povećati nivo pristupačnosti objekata kulture licima s invaliditetom	Započete aktivnosti na izradi projektne dokumentacije objekta Muzeja savremene umjetnosti u Podgorici u 2024. godini. ⁴²	MKM	Izrađen Projektni zadatak za Glavni projekat objekta Muzeja savremene umjetnosti, Prirodnjačkog muzeja, Kuće arhitekture i Parka kulture i umjetnosti sa pratećim sadržajima. U toku je tender za izradu Glavnog projekta, koji je objavljen	IV kvartal 2024. godine Krajnji rok završetka objekta IV kvartal 2027. god.	Kapitalni budžet za 2024. godinu Iz Tekućeg budžeta u 2025. godini za izradu Projektnog zadatka	Budžet	Uvrstiti aktivnost u Akcioni plan 2026-2027.

⁴² U planu je izrada glavnog projekta i revizija istog. Sredstva su opredijeljena kroz *Predlog budžeta za 2025. godinu*. Ova aktivnost će imati kontinuitet i objekat će u skladu sa standardima pristupačnosti biti prilagođen potrebama lica sa invaliditetom.

	Prilagođen objekat licima sa invaliditetom		31.12.2025, a procedura će biti nastavljena u 2026. godini.		utrošeno je 7.262,57 €		
11.6 Povećati nivo dostupnosti/pristupačnosti kulturnih sadržaja i proizvoda licima s invaliditetom	Prilagođeni medijski sadržaji, shodno Medijskoj strategiji 20 novih medijskih sadržaja u komercijalnim medijima koji se bave pitanjem relevantnim za OSI finansiranih od strane Fonda za podsticanje pluralizma i raznovrsnosti medija	MKM	Shodno Medijskoj strategiji, u IV kvartalu 2024. godine, realizovana je obuka o standardima za izvještavanje o OSI i senzibilitetu prema marginalizovanim grupama, na kojoj je prisustvovalo oko 20 novinara/ki. U 2025. nije bilo obuka, ali će se nastaviti u februaru 2026. godine.	III kvartal 2024-IV kvartal 2025	Redovna budžetska sredstva Za realizaciju obuke u 2024. utrošeno je 8.000 €	Budžet	Imajući u vidu da je za monitoring medijskih sadržaja u komercijalnim medijima nadležna Agencija za audio-vizuelne medijske usluge, preporuka je da se ovaj subjekt angažuje u budućim aktivnostima oko praćenja medijske politike. Uvrstiti aktivnost u Akcioni plan 2026-2027.

11.7 Organizovanje seminara za predstavnike javnih i privatnih medija sa učešćem LSI i predstavnika reprezentativnih NVO LSI	Organizovan seminar o poznavanju Konvencije UN-a o pravima OSI, sa posebnim akcentom na model ljudskih prava u poimanju invaliditeta	MLJMP, NVO sektor	11.05.2024. realizovana aktivnost. Organizovan seminar o poznavanju Konvencije UN-a o pravima OSI, sa posebnim akcentom na model ljudskih prava u poimanju invaliditeta. 23 učesnika/ca, predstavnici lokalnih medija, privatnog, civilnog i javnog sektora.	II kvartal 2024- II kvartal 2025	400 eura Utrošeno: 772,70€	Sektorska budžetska podrška	
---	--	-------------------	--	-------------------------------------	--------------------------------------	-----------------------------	--

Lokalne samouprave

Operativni cilj 12:	Obezbeđenje uslova za ravnopravno učešće i zaštitu prava lica s invaliditetom na lokalnom nivou										
Indikator učinka 1: Sve jedinice lokalne samouprave su usvojile i realizuju lokalne akcione planove za unapređenje položaja lica s invaliditetom	2022 Broj usvojenih lokalnih akcionih planova: 5	2025 Sve jedinice lokalne samouprave donijele i usvojile lokalne akcione planove	2027 Sprovedena analiza implementacije i uspješnosti sprovođenja lokalnih akcionih planova	Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 12	Indikator rezultata	Nadležne institucije	Status realizacije aktivnosti 	Početni i krajnji rok za realizaciju aktivnosti	Planirana i utrošena sredstva	Izvor finansiranja	Preporuka

12.1 Pripremiti Lokalne akcijske planove za lica s invaliditetom usklađene sa Modelom lokalnog akcionog plana za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za 2024-2027. godinu	Sve Lokalne samouprave su donijele LAP za lica s invaliditetom koji je usklađen sa Modelom Lokalnog akcionog plana	Lokalne samouprave , MLJMP	Opština Berane donijela je LAP za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2024-2027. godina i opština Bar je donijela LAP za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2025-2027. godine. Opština Mojkovac je na Skupštini verificovala (usvojila) Lokalni akcioni u oblasti invalidnosti u opštini Mojkovac za 2024-2029. godinu. Opština Ulcinj je 23.12.2025. godine usvojila Lokalni Akcioni plan iz oblasti invaliditeta opštine Ulcinj za period 2025-2027. Godine. Opština Danilovgrad donijela je LAP za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2026-2027. godine	III kvartal 2024-IV kvartal 2025	4.000 eura	Donatorska podrška, UNDP	Uvrstiti aktivnost u Akcioni plan 2026-2027.
12.2 Analiza postojećih standarda za pružanje usluga za život u zajednici sa preporukama za	Izrađena analiza i pripremljeni novi pravilnici za definisanje standarda za usluge za život u	Zavod za socijalnu i dječju zaštitu,	Analiza realizovana. Link dostupan na sajtu Zavoda dio BIBLIOTEKA/ANALIZE I ISTRAŽIVANJA	III kvartal 2024-IV kvartal 2025	2.000 eura Utrošeno: 2.000 eura	Budžet	

unapređenje standarda namijenjenih licima s invaliditetom	zajednici namijenjene licima s invaliditetom	Lokalne samouprave	analiza_minimalnih_standarda_i_normativa_za_usluge_podrske_za_zivot_u_zajednici.docx Analize i istraživanja Zavod za socijalnu i dječju zaštitu (zsdzcg.me)				
12.3 Organizacija obuka za Lokalne samouprave na temu Zakona o zabrani diskriminacije lica s invaliditetom	Minimum 4 obuke do kraja 2025. godine	Zajednica opština	Zajednica opština je realizovala jednu obuku zbog veoma malog odziva zaposlenih u lokalnim samouprava jer su već imali preuzete aktivnosti u tom periodu. Obuka je bila namijenjena zaposlenima u sekretarijatima u čijoj nadležnosti su oblasti 1) društvene djelatnosti, 2) prostorno planiranje i 3) kultura. Cilj obuke je bio unapređenje kapaciteta zaposlenih u opštini koji su u obavezi da pripreme lokalni akcioni plan za sprovođenje Strategije za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti 2022-2027. Zajednica opština je u prethodnom periodu pripremila i Model LAP-a koji je takođe bio predstavljen na obuci. Model Lokalnog akcionog plana predviđa aktivnosti kojima će se obezbijediti adekvatna pristupačnost objekata u javnoj upotrebi na teritoriji opština, pristupačnost saobraćaja, ali i	III kvartal 2024-IV kvartal 2025	Redovna budžetska sredstva	Budžet	Uvrstiti aktivnost u Akcioni plan 2026-2027.

			informacija, usluga, kulturnih, sportskih i drugih sadržaja				
12.4 Prilagođavanje objekata u javnoj upotrebi na lokalnom nivou licima s invaliditetom	Minimum 2 objekta u javnoj upotrebi čiji su osnivači lokalne samouprave prilagođeni licima s invaliditetom	Lokalne samouprave	Tokom 2025. godine, multifunkcionalni objekat u Zagoriču koji je u fazi gradnje, a Investitor je Glavni grad, u potpunosti će ispuniti sve propise koje se odnose na lica sa invaliditetom. Gradnja se nastavlja u 2026. godini.	III kvartal 2024-IV kvartal 2025	Redovna budžetska sredstva	Budžet	Uvrstiti aktivnost u Akcioni plan 2026-2027.

III PRIKAZ FINANSIJSKOG OKVIRA ZA PERIOD 2025.

U tabeli je pružen prikaz planiranih i utrošenih sredstava za sprovođenje strateškog dokumenta za period 2025. godine. Međutim, važno je istaći da za značajan broj aktivnosti koje su realizovane ili djelimično realizovane, pored planiranih sredstava za njihovo sprovođenje, nedostaje informacija od strane nadležnih institucija za sprovođenje tih aktivnosti u pogledu iznosa sredstava koja su utrošena za njihovo sprovođenje. U tom pogledu, u narednom periodu planiranja i sprovođenja javne politike, postoji potreba da svi subjekti koji planiraju dodatna sredstva za sprovođenje aktivnosti, redovno prate njihovo sprovođenje i vode evidenciju o nivou utrošenih sredstava. Navedeni podatak mora biti dostavljen Ministarstvu ljudskih i manjinskih prava prilikom priprema svakog narednog godišnjeg i završnog izvještaja o sprovođenju predmetne strategije.

	Godina	Iznos planiranih sredstava	Iznos utrošenih sredstava	Izvor finansiranja
Budžet				Budžet Crne Gore
Ukupno planirana i utrošena budžetska sredstva	2025	52.457.300,97	42.388.906,87	

IV PREPORUKE ZA NAREDNI PERIOD SPROVOĐENJA JAVNE POLITIKE

Ključna preporuka ovog izvještaja se odnosi na potrebu dalje identifikacije i uklanjanja svih faktora koji uzrokuju nejednake društvene uslove i položaj lica s invaliditetom, kao i osiguranju preduslova za aktivno učešće lica s invaliditetom prilikom razvoja javnih politika koje imaju za cilj zaštitu od diskriminacije i promociju jednakosti. Takođe, rješavanje problema diskriminacije i promocija jednakosti zahtijeva dubinske reforme u svim društvenim sektorima, koje podrazumijevaju mjere za eliminaciju uticaja višestruke i interseksijske diskriminacije, što zahtijeva razvoj međusobno povezanih mjera za zaštitu od diskriminacije u svim oblastima od značaja za predmetnu javnu politiku.

Poseban akcenat je na potrebi rada na intenzivnoj harmonizaciji nacionalnih propisa u svim oblastima od značaja za lica s invaliditetom i njihovo usklađivanje sa UN Konvencijom o pravima lica s invaliditetom.

Takođe, jedna od generalnih preporuka se odnosi na obezbjeđenja dugoročnog funkcionisanja institucionalnog okvira za koordinaciju politika namijenjenih licima s invaliditetom.

Žene i djevojčice s invaliditetom

- U narednom periodu prioritetno sprovesti analizu postupanja pravosudnih organa i Uprave policije u slučajevima nasilja nad ženama i djevojčicama s invaliditetom, uz aktivno uključivanje relevantnih institucija i organizacija civilnog društva.
- Obezbijediti stabilnu međuresornu saradnju i jasno definisane obaveze institucija u prikupljanju i razmjeni podataka.
- Unaprijediti sistem evidencija i statističkog praćenja slučajeva nasilja nad ženama i djevojčicama s invaliditetom.
- Uspostaviti nezavisni stručni organ za rodnu ravnopravnost.
- Nerealizovane aktivnosti prenijeti u Akcioni plan 2026-2027, uz preciziranje rokova i nosilaca.

Djeca s invaliditetom/Djeca sa smetnjama u razvoju

- Prioritetno završiti uspostavljanje Centra za hraniteljstvo i započeti izradu Plana podrške razvoju hraniteljstva.
- Nastaviti jačanje mreže licenciranih pružalaca usluga, uz poseban fokus na manje razvijene opštine.

Pristupačnost

- Redovno ažurirati bazu podataka pristupačnih objekata u javnoj upotrebi za lica sa invaliditetom u Crnoj Gori.
- Obezbijediti veći nivo budžetske i projektne podrške za prilagođavanje objekata u javnoj upotrebi.
- Uvesti obavezu dosljedne primjene standarda pristupačnosti u svim fazama planiranja, projektovanja i izgradnje.
- Nastaviti prilagođavanje objekata u nadležnosti lokalnih samouprava, uz jači nadzor i praćenje realizacije.

Pristup pravdi i jednako priznanje pred zakonom

- Unaprijediti sistem obuka zaposlenih u državnim organima o antidiskriminacionim standardima i pravima lica s invaliditetom.
- Obezbijediti redovno praćenje postupanja državnih organa i primjene relevantnih propisa.
- Povećati učešće lokalnih samouprava u obukama kroz bolju organizaciju i prilagođavanje termina.
- Nastaviti aktivnosti jačanja institucionalnih kapaciteta kroz naredni akcioni plan.

Socijalna zaštita

- Nastaviti razvoj usluga koje podržavaju život u zajednici, uz obezbjeđivanje njihove finansijske održivosti.
- Obezbijediti ravnomjerniju teritorijalnu dostupnost usluga.

Privatni i porodični odnosi

- Nastaviti analizu zakonodavnog okvira u oblasti privatnih i porodičnih odnosa sa ciljem uklanjanja diskriminatornih odredbi.
- Uspostaviti širi dijalog sa relevantnim institucijama i stručnom javnošću o roditeljskim pravima i pravima lica pod starateljstvom.
- Pripremiti osnov za izmjene relevantnih zakona u narednom planskom periodu.
- Aktivnosti prenijeti u Akcioni plan 2026-2027 zbog njihove složenosti i potrebe za dodatnim pripremanjima.

Obrazovanje

- Nastaviti unapređenje inkluzivnog obrazovanja kroz jačanje kapaciteta obrazovnih ustanova i stručnog kadra.
- Obezbijediti dostupnost asistivnih tehnologija i dodatne podrške učenicima i studentima s invaliditetom.

- Unaprijediti mehanizme praćenja kvaliteta inkluzivnog obrazovanja.
- Kontinuirane aktivnosti planirati i u narednom akcionom planu.

Rad i zapošljavanje

- Intenzivirati aktivnosti usmjerene na informisanje i motivisanje poslodavaca za zapošljavanje lica s invaliditetom.
- Unaprijediti mjere profesionalne rehabilitacije i prilagođavanja radnih mjesta.
- Jačati saradnju između relevantnih institucija i tržišta rada.
- Nastaviti sprovođenje mjera u okviru Akcionog plana 2026-2027.

Zdravlje, rehabilitacija i lična pokretljivost lica s invaliditetom

- Prioritetno započeti izmjene zakona i podzakonskih akata iz oblasti zdravstvene zaštite.
- Nastaviti aktivnosti na unapređenju fizičke i digitalne pristupačnosti zdravstvenih ustanova.
- Pripremiti i usvojiti definisane protokole u zdravstvu o postupanju prema licima sa invaliditetom.
- Sve nerealizovane aktivnosti prenijeti u naredni akcioni plan, uz obezbjeđivanje adekvatnih finansijskih sredstava.

Politički i javni život

- Nastaviti rad na izmjenama izbornog zakonodavstva u dijelu političke participacije lica s invaliditetom.
- Obezbijediti kontinuitet rada Odbora za sveobuhvatnu izbornu reformu.
- Planirati realizaciju nerealizovanih promotivnih aktivnosti uz obezbjeđivanje potrebnih sredstava.
- Aktivnosti prenijeti u Akcioni plan 2026-2027 zbog njihove strateške važnosti.

Kultura, mediji, sport i rekreacija

- Povećati nivo pristupačnosti kulturnih i sportskih objekata.
- Jačati saradnju između državnih organa i lokalnih samouprava u ovoj oblasti.

- Nastaviti unapređenje medijske zastupljenosti lica s invaliditetom.
- Nerealizovane aktivnosti planirati u narednom akcionom planu.

Lokalne samouprave

- Donošenje lokalnih akcionih planova usaglašenih sa svim relevantnim pravnim propisima i javnim politikama od strane svih jedinica lokalne samouprave u Crnoj Gori
- Nastaviti organizovanje obuka i jačanje kapaciteta zaposlenih u lokalnim samoupravama.
- Kontinuirano prilagođavanje objekata u javnoj upotrebi na lokalnom nivou licima s invaliditetom.
- Aktivnosti koje su u toku ili nijesu realizovane prenijeti u Akcioni plan 2026-2027.